

Socio-ekonomski kontekst beskućništva u Splitu (na primjeru udruge MoSt)

Kružičević, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:607535>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD
SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST BESKUĆNIŠTVA U SPLITU (na
primjeru udruge MoSt)

KATARINA KRUŽIČEVIĆ

Split, 2015.

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
STUDIJ ISTRAŽIVAČKE ORIJENTACIJE
ISTRAŽIVAČKI RAD

DIPLOMSKI RAD

**SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST BESKUĆNIŠTVA U SPLITU (na
primjeru udruge MoSt)**

STUDENTICA:

Katarina Kružičević

MENTOR:

prof.dr.sc.Šime Pilić

Split, rujan 2015.

Sadržaj:

Uvod	1
1. Društveni kontekst siromaštva	2
1.1. Definicije siromaštva (Feantsa, EU)	2
1.2. Siromaštvo i kapitalizam (jednakost šansi ili udio odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva)	6
1.3. Korupcija i siromaštvo	9
1.4. Povezanost siromaštva i socijalne isključenosti	10
1.5. Beskućništvo kao ekstreman oblik siromaštva	12
2. Beskućnici u ogledalu tiska	16
3. Glavni uzroci koji dovode do beskućništva	20
3.1. Osobni uzroci	20
3.1.1. Duga nezaposlenost	22
3.1.2. Nesređene obiteljske prilike	23
3.1.3. Ovisnosti	24
3.1.4. Narušeno (mentalno i tjelesno) zdravlje	26
3.2. Institucionalni uzroci	27
3.2.1. Stavovi društva	27
3.2.2. Slaba socijalna podrška	28
3.3. Strukturalni faktori	28
3.3.1. Ekonomska politika	28
3.3.2. Socijalna politika	30
3.3.3. Posljedice ratnih zbivanja	31
4. Rezultati dosadašnjih istraživanja	32
4.1. Stanje u Hrvatskoj	32
5. Zaključna razmatranja i posljedice beskućništva	35
5.1. Posljedice	35
5.1.1. Individualne i obiteljske posljedice	37
5.1.2. Društvene posljedice.....	38
5.2. Poticanje prevencije	39
5.3. Kreiranje adekvatne i učinkovite socijalne politike	42

5.4. Senzibiliziranje društva o siromaštvu	42
6. Metodologija rada	44
7. Interpretacija odgovora dobivenih polustrukturiranim intervjuom beskućnika	46
7.1. Život prije beskućništva	46
7.1.1. Osobni podaci	46
7.1.2. Djetinjstvo i primarna obitelj	47
7.1.3. Radno iskustvo	48
7.2. Beskućništvo kao život	49
7.2.1. Socijalizacijski aspekt	49
7.2.2. Zadovoljstvo uslugama prihvatilišta	51
7.2.3. Stavovi i razmišljanja o suvremenoj problematici	52
7.2.4. Percepcija budućnosti	54
8. Zaključak	56
9. Literatura	60
9.1. Internet izvori	62
10. Prilozi	63
10.1. Protokol polustrukturiranog intervjua	64
10.2. Analitičke kategorije	66
10.3. Transkripti audio zapisa polustrukturiranog intervjua s beskućnicima	71
Sažetak	119
Summary	120
Bilješka o autorici	121

Uvod

Kako se definira siromaštvo? Siromaštvo se obično definira kao neposjedovanje novca ili pak dovoljno novca te posjedovanje malo ili nedovoljno imovine. Uvriježeno je mišljenje da ljudi žive u siromaštvu ukoliko njihovi prihodi i resursi nisu dostatni za životni standard koji se u društvu u kojem žive smatra prihvatljivim. Zbog siromaštva su takve osobe višestruko ugrožene: nezaposlenost, niski prihodi, loši uvjeti stanovanja, neodgovarajuća zdravstvena zaštita do zapreka u cjeloživotnom učenju, kulturnim, sportskim i rekreacijskim aktivnostima. Siromaštvo je kao istraživačka tema u RH dugo bilo zapostavljano. Naime, prvo nacionalno istraživanje siromaštva provedeno je 1998. godine (Svjetska banka, 2000.) i premda je DZS svake godine prikupljao podatke o potrošnji i prihodima kućanstva tek se 2004. javno obznanjuju standardizirani pokazatelji siromaštva (Barbarić, 2009, 8-9).

Što se tiče udjela beskućnika u ukupnom broju siromašnih u Europi, prema istraživanjima Europske Unije, on iznosi oko 2,7 milijuna. Ujedinjeni narodi procjenjuju da broj beskućnika diljem svijeta premašuje jednu milijardu (Barbarić, 2009, 16).

Ovaj rad bavi se problematikom beskućnika na području Splita te na primjeru udruge MoSt prezentira rezultate istraživanja polustrukturiranim intervjuima s 11 osoba koje su se 2013. godine zatekle u tom statusu. Rad je podijeljen u 10 dijelova koji uključuju 5 teorijskih naslova, objašnjenje metodologije rada, interpretaciju odgovora dobivenih intervjuiranjem, zaključak, literaturu kao i priloge te naposljetku sažetak i bilješku o autorici. Evo kako jedan beskućnik opisuje razloge i razlike njihova smještaja u prihvatilištu:

„Ne znam šta bi dodao. Kažem, gledajte, čim se čovjek nađe u prihvatu za beskućnike znači da je... mislim, svi mi imamo neku crnu priču životnu. Nitko nije nekim normalnim putem došao u prihvata za beskućnike. Svi su neka igra slučaja, neka tragedija, katastrofa, splet nesretnih okolnosti i tako, svatko ima neku svoju priču od nas, svi od nas petnaest. Nitko nije došao i rekao „ja bi eto tu malo da živim“. To, ne znam... možda i je netko takav al' taj je onda da ga vodite da ga proučavate. (smijeh) Dakle svi imamo neke čudne priče i, ovaj, besmisleno je te priče uopće uspoređivat, tko je više nastradao, tko je manje, svi smo mi nastradali na neki način i našli smo se u takvoj situaciji. E sad je samo razlika dal netko nešto poduzima ili ne poduzima, ono što sam rekao na početku tri vrste, ili je netko zabavljen ovim i ne traži bolje. E tu se onda mi razlikujemo“ (Zlatko, 58)

1. Društveni kontekst siromaštva

1. 1. Definicije siromaštva

Definicija siromaštva nije baš jednostavna. Iako se naizgled čini da je lako jednoznačno definirati pojam siromaštva, to zbog složenosti te pojave uopće nije jednostavno. Siromaštvo se uobičajeno određuje kao nemogućnost zadovoljavanja materijalnih potreba, posebice za hranom, ali i nemogućnost osiguranja smještaja, sredstava za rad i druge imovine. Drugim riječima, siromaštvo označava nedostatak više izvora koji vodi neodgovarajućoj prehrani i nezadovoljavanju osnovnih potreba. Mnoge siromašne osobe često ističu i psihološke aspekte siromaštva jer su potpuno svjesni svoje nemoći i izloženosti izrabljivanju. Siromaštvo stvara ranjivost, te omogućuje mnogim predstavnicima državne vlasti da se neljudski odnose prema siromašnima i ponižavaju ih. Ono uzrokuje osjećaj napuštenosti, a zbog ograničenih mogućnosti održavanja društvenih spona s prijateljima i rođacima stvara socijalnu izoliranost siromašnih. I za osobe u neimaštini jednako je važno očuvanje kulturoloških i socijalnih normi, pogotovo zato što je za mnoge siromašne osobe društvena solidarnost jedna od najvažnijih dobrobiti kojom raspolažu. Iako siromašni često ističu ekonomske teškoće svoga položaja, ponajviše ih smeta socijalna isključenost odnosno zarobljenost u *začarani krug siromaštva*. Drugim riječima, kad se pojedinac ili obitelj nađu u siromaštvu, vrlo teško nalaze izlaz iz njega: pucaju njihove društvene, rodbinske i prijateljske veze, smanjuju se ili potpuno nestaju mogućnosti rada u *fušu*, zbog nemogućnosti ili otežanog uspostavljanja poznanstava ograničene su im mogućnosti zapošljavanja i sl. (World Bank prema Bejaković, 2005, 96).

Gotovo da ne prođe dan a da se ne susretnemo s riječju „siromaštvo“. Dovoljno je uključiti televizor, prolistati novine, porazgovarati s nekim i zasigurno ćemo se susresti s ovim pojmom. Također, gotovo da nema profesije koju, barem posredno, na određeni način ne dotiče problematika siromaštva. Ono je prepoznato od strane javnosti, medija, politike, znanstvenika, praktičara kao i ključni socijalni problem (Družić Ljubotina i Kletečki Radović prema Družić Ljubotina, 2012, 16).

Šućur navodi kako bi se moglo konstatirati da pojam siromaštva podrazumijeva situaciju u kojoj pojedinci nemaju materijalnih ili financijskih resursa da bi zadovoljili potrebe opstanka (apsolutno siromaštvo) ili potrebe koje čine sastavni dio minimalno pristojnoga standarda u društvu u kojemu žive (relativno siromaštvo) (Šućur, 2011, 609).

U nastavku objašnjava da moćne klase i statusne grupe, koje imaju svoje kulturne i socijalne identitete i institucije, putem socijalnog zatvaranja na svojevrsan način ograničavaju „outsajderima“ pristup vrijednim resursima kao što su dobri poslovi, naknade, obrazovanje, urbane lokacije, statusni obrasci potrošnje i dr. Putem kulturnih i institucionalnih razlika drži se neke pojedince ne samo izvan određenih granica protiv njihove volje, nego se tako održavaju društvene nejednakosti (Šućur, 2004, 52).

Na taj način isključeni pojedinci ne samo da nemaju pristup vrijednim resursima nego postaju i predmetom dominacije ili eksploatacije, dok tzv. uključeni ili „insajderi“ uživaju monopol nad resursima. Naglasak je na grupnim razlikama koje stvaraju nejednakosti, a nejednakosti i ekonomska eksploatacija vode isključivanju (Šućur, 2004, 52).

Nadalje autor Bejaković ističe kako je postojanje siromaštva povezano s njegovom višedimenzionalnošću. Tako je ono dinamično, složeno, ali i određeno postojećim institucijama te prostorno i spolno uvjetovano. Uvjeti i pojavni oblik siromaštva razlikuju se prema socijalnim skupinama, vremenu, mjestu i zemlji. Siromaštvo se može razlikovati prema spolu osoba, etnitetu, dobi, mjestu (ruralno nasuprot urbanome), te prema izvoru dohotka. Obično su u kućanstvima djeca i žene izloženiji siromaštvu od muškaraca. Na siromaštvo utječu složeni međuodnosi politike, mjera i institucija u ekonomskoj i političkoj sferi. Značenje siromaštva ne ovisi samo o tome što se događa s nacionalnim dohotkom, već je važnije kako se promjene nacionalnog dohotka odražavaju na položaj kućanstva te što se zbiva u raspodjeli potrošnje dohotka (Bejaković, 2004, 77-78).

„Siromaštvo i nejednakost ozbiljna su prijetnja gospodarskom rastu, posebice u tranzicijskim zemljama jer velika nejednakost pojačava krize vezane za vanjske šokove te konflikti bogatih i siromašnih u raspodjeli dohotka mogu ugroziti funkcioniranje novostvorenih demokracija. Veća nejednakost može dovesti do znatno većeg nasilničkog kriminala, zbog razmjerno veće koristi što ga od njega imaju siromašni. Nejednakost uvjetuje narušavanje (ionako malog) socijalnog kapitala i nižeg sudjelovanja građana u političkom životu i društvu što siromašnima povratno smanjuje mogućnost utjecaja na donošenje odluka“ (Bejaković, 2004, 84).

Na koji način se život siromašnih razlikuje od onih koji to nisu? Siromašni većinom žive u prenaseljenim i slabije održavanim stambenim objektima, njihova je prehrana ograničena na najosnovnije namirnice (posebice u gradovima) i često su slabije obrazovani. Tek manji dio siromašnih ima ušteđevinu, često su nedovoljno pokretni, a i njihova je društvena mreža vrlo

sužena. Siromaštvo u Hrvatskoj već ima mnoga obilježja trajnoga stanja: pa je mala vjerojatnost da će siromašni lako izaći iz zatečenoga stanja (Bejaković, 2004, 88).

Malenica slijedom dosad navedenog dolazi do zaključka da se hrvatsko društvo na jedan način polariziralo na malobrojnu elitu bogatih i moćnih te na golemu većinu obespravljenih i siromašnih, u hrvatskom društvu je nestao srednji sloj, rad medicinskih, obrazovnih, znanstvenih i nekih drugih područja bitno je podcijenjen (Malenica, 2007, 115-118).

„U istraživanju Gallup Internationala u više od 65 zemalja širom svijeta, u kojem je sudjelovalo više od 50 000 ispitanika, siromaštvo je izdvojeno kao glavni svjetski problem. Koliko je velik jaz između bogatih i siromašnih u današnjem svijetu? Razlika u dohotku po glavi stanovnika između neke najbogatije industrijske zemlje, primjerice Švicarske, i najsiromašnije, neindustrijske zemlje, Mozambika, je oko 400 prema 1. Prije dvjesto i pedeset godina ovaj je jaz između najbogatijih i najsiromašnijih bio vjerojatno 5 prema 1, dok je razlika između, primjerice, Europe i Kine ili Indije bila oko 1,5 ili 2 prema 1“ (Landes prema Družić Ljubotina, 2012, 16).

Proces socijalnih promjena u posljednja tri do četiri desetljeća stvorio je i nove socijalne rizike. To podrazumijeva tranziciju iz industrijskog u postindustrijski način proizvodnje (mnogi ostaju bez posla i vlada nesigurnost na tržištu rada), starenje populacije i rast obiteljske nestabilnosti. Sustav socijalne zaštite nije uvijek u mogućnosti suočavati se s novim socijalnim rizicima (Dewlidge prema Družić Ljubotina, 2012, 16).

Vrijedna spomena uz gore navedeno jest i činjenica kako su Hrvatsku još zatekli gospodarska tranzicija i rat koji su osiromašili hrvatsko društvo i pojedince te je siromaštvo postalo stvarnost mnogih ljudi koji su nekad živjeli prosječno ili čak iznadprosječno. Osiromašenje se osobito odnosi na umirovljenike i „novu vojsku“ nezaposlenih u Hrvatskoj kao najrizičnije skupine. U prethodno navedenom istraživanju Gallup Internationala čak je 17% hrvatskih ispitanika navelo da u proteklih godinu dana ponekad ili čak često nisu imali dovoljno za hranu. No, rastuće siromaštvo u bivšim socijalističkim zemljama nije samo posljedica tranzicijske krize. Ono je započelo ranih 80-ih godina 20. stoljeća kao posljedica ekonomskih poteškoća, vanjske zaduženosti i lošeg upravljanja u tim zemljama (Simai prema Družić Ljubotina, 2012, 16).

O'Boyle (prema Družić Ljubotina, 2012, 17) iznosi stajalište kako su „definicije siromaštva opterećene vrijednosnim sustavom onih koji ih kreiraju“, dok DiNitto (prema Družić Ljubotina, 2012, 17) smatra da je „definiranje siromaštva politička aktivnost“. To znači da će oni

koji zagovaraju program u kojemu su u središtu problemi siromaštva biti skloniji pri definiranju naglašavati i preuveličavati važnost indeksa siromaštva. Na tom tragu, Šućur (2001) ističe kako siromaštvo podrazumijeva društveno, a ne prirodno stanje. Zato svaka definicija siromaštva implicira vrijednosne sudove (Engbersen prema Družić Ljubotina, 2012, 17) i svaka definicija siromaštva je i „socijalna definicija“, jer se sve potrebe socijalno interpretiraju, baš kao i resursi potrebni za njihovo zadovoljavanje. Scottish Poverty Information Unit (Bejaković prema Družić Ljubotina, 2012, 17) navodi da siromaštvo podrazumijeva nedovoljno sredstava za materijalne potrebe i isključenost iz aktivnog sudjelovanja u djelatnostima koje se smatraju uobičajenima u društvu. Siromaštvo se veže uz glad i neuhranjenost, slabo zdravlje, narušeno mentalno zdravlje (Davis prema Družić Ljubotina, 2012, 17), nedostupnost ili ograničenu dostupnost obrazovanja, povećanu smrtnost, beskućništvo i neodgovarajuće stambene uvjete, nesigurno okruženje, društvenu diskriminaciju i izolaciju. Ova organizacija navodi dalje da je bitno obilježje siromaštva i negacija ljudskih prava, što znači nesudjelovanje u odlučivanju i u građanskom, društvenom i kulturnom životu zajednice. Svjetska banka (Palomar Lever prema Družić Ljubotina, 2012, 17) definira siromaštvo prvenstveno kao materijalni deficit, koji ima za posljedicu slabe socijalne odnose, nesigurnost i ovisnost o drugima, nisko samopouzdanje i bespomoćnost (Šverko i dr. prema Družić Ljubotina, 2012, 17). Ono se odnosi na trajnu višestranu prikraćenost pojedinaca u sudjelovanju u ekonomskom, socijalnom, političkom i kulturnom životu. Gotovo je postalo nemoguće govoriti o siromaštvu, a zaobići pojam socijalne isključenosti. Pojmovi siromaštvo, depriviranost i socijalna isključenost ponekad se koriste kao sinonimi. No, obično se čini konceptualna razlika između njih na način da se siromaštvo interpretira u relacijama dohotka, odnosno materijalnog statusa, dok je deprivacija koncept više vezan uz kvalitetu života. Socijalna isključenost se shvaća kao nemogućnost punopravne participacije u socioekonomskim aktivnostima, uključujući i nemogućnost utjecaja u donošenju odluka (Pringle i Walsh prema Družić Ljubotina, 2012, 17-18). Ona podrazumijeva prije svega nedostatak i nepostojanje društvenih veza kao i generalno nepovoljan položaj (Dean prema Družić Ljubotina, 2012, 18).

1. 2. Siromaštvo i kapitalizam (*jednakost šansi ili udio odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva*)

Gotovo je nemoguće jednoznačno utvrditi što određuje ekonomski razvoj jer je to posljedica utjecaja brojnih čimbenika – sastavnica ili odrednica gospodarskog razvoja – koji međusobno utječu jedni na druge, a izostanak jednih može poništiti (ograničiti) pozitivne utjecaje postojećih na ostvarenje razvoja. Razvoj je vrlo teško ostvariti, a prilično je lako otežati ga ili onemogućiti, i u tome je bitna uloga države. Stoga se u ekonomskoj literaturi često razmatra odnos državne vlasti i značenja države za gospodarski razvoj, posebice u ublažavanju siromaštva. Suvremena teorija gospodarskog razvoja prošla je kroz tri stadija odnosa prema državi. U prvome se optimistički navodilo da je država dobronamjerni sveznajući vođa koji će brzo izvući nerazvijena društva iz zaostalosti. Drugi, vrlo pesimističan stadij obilježilo je vjerovanje da je država najveća zapreka razvoju i da djeluje samo u korist uskih interesnih skupina ili za dobro političara i birokracije (odnosno za vlastitu korist) umjesto za opće dobro. Treći je stadij utvrdio velike razlike u djelovanju države te ih je pokušao objasniti usmjeravajući pozornost na institucionalnu odrednicu “državne sposobnosti” koja podrazumijeva mogućnost države da odredi politiku neovisno o uskim interesima i da je učinkovito provede. Danas gotovo više i ne postoje vjerovanja u dobronamjernu i sveznajuću državu, ali nitko ne sumnja da je potrebno spoznati što država treba činiti u ostvarivanju najvećega mogućeg društvenog blagostanja. Obično se državna intervencija u gospodarstvo opravdava tržišnim neuspjesima (poput *eksternalija* – vanjskih učinaka, nepostojanja tržišta, javnog dobra), prava građana na određena dobra ili usluge (kao što su obrazovanje, zdravstvena zaštita i sl.), paternalizam (vjerovanje da država može učiniti neke stvari bolje nego pojedinci – primjerice, organizirati obrazovanje, mirovinsko osiguranje, ograničenje upotrebedroga) i prava budućih naraštaja (uključujući brigu za očuvanje čovjekove okoline). Nadalje, značenje države bitno je za poboljšanje djelovanja tržišta i privatnog sektora izgradnjom i održavanjem infrastrukture, razvojem i poštovanjem zakonodavnog okvira koji omogućuje učinkovitu tržišnu utakmicu (prije svega ograničavanjem monopola), stvaranjem stabilnih makroekonomskih uvjeta, osiguranjem javne sigurnosti, a prema potrebi i pomaganjem pojedinih gospodarskih grana. U ekonomskoj teoriji u posljednjih je desetak godina došlo do *novog suglasja o razvojnoj politici*, u kojoj se ističe nužnost uloge i značenja države u tim zadacima, samo se (znanstvena) koplja lome oko opravdanosti, potrebe i načina aktivnog državnog poticanja pojedinih gospodarskih grana. Na primjeru više zemalja jasni su neki uspješni elementi takve aktivne politike: pomaganje izvoza i poticanje razvoja marketinga, širenje

informacija, tehnologije i *know-howu*. Pojavljuju se i posve oprečna mišljenja prema kojima državno planiranje i usmjeravanje svih pojedinaca u istom pravcu samo može povećati rizik odnosno država može napraviti veće pogreške nego tržište, državno planiranje može biti nefleksibilno. Država može biti u nemogućnosti da upravlja i provodi detaljne pojedinačne programe, a državni nadzor može spriječiti ili otežati privatnu inicijativu. Pojedine razine državne vlasti mogu biti loše usklađene pa se zbog nepostojanja tržišnih smjernica ostvaruju nezadovoljavajući učinci. Povlaštene i moćne skupine mogu zloupotrijebiti državno planiranje i upravljanje za osobnu korist i dr. Državno planiranje sadržava *strukturni* nedostatak: preambiciozno je, utemeljeno na neodgovarajućim makroekonomskim modelima ili podacima, zanemaruje bitne neekonomske čimbenike, ima institucionalnih slabosti (ponajviše u zapostavljanju komunikacije između planera, upravnih tijela i neposrednih izvršitelja), nije sklono novim idejama i nužnom riziku, a lako se pretvara u birokratski postupak koji gubi razloge postojanja itd. Država možda ne može jamčiti gospodarski razvoj, ali sigurno može biti zapreka njegovu ostvarivanju. Nespremnost ili nesposobnost da se suzbije visoka inflacija, nerealno određivanje deviznog tečaja, stalni proračunski deficit koji uvjetuje i nastajanje javnog duga, nesamostalna središnja banka koja ne nadzire poslovne banke nego one djeluju u skladu s političkim pritiscima i interesima, prilično sigurno onemogućuju rasti jamče zarobljenost u siromaštvu. Preveliko i nepotrebno miješanje države u gospodarstvo te selektivno pomaganje pojedinih gospodarskih subjekata također su dodatni čimbenici koji onemogućuju razvoj. Ograničavanje slobodne trgovine, preveliko birokratiziranje pri osnivanju i zatvaranju tvrtki te neodgovarajuće pružanje javnih usluga i/ili nepažljiva državna potrošnja dio su okruženja i uvjeta kojima država može otežati ili posve onemogućiti gospodarski razvoj. Razmatrajući utjecaj državne potrošnje, Barro je (1998) zaključio da povećanje rashoda države ima značajan negativni utjecaj na BDP. Veći iznos neproizvodnih državnih rashoda (a time i veći porezi) nepovoljna su odrednica rasta. Posebno je zanimljivo značenje indeksa vladavine zakona koji obuhvaća kakvoću državne uprave, političku korupciju, vjerojatnost da država neće poštovati ugovore, rizik državne eksproprijacije i, općenito, poštovanje vladavine zakona. Time se utvrđuje privlačnost zemlje za strane ulagače s obzirom na učinkovitost provođenja zakona, poštovanje ugovora i stanje drugih utjecaja na sigurnost imovinskih prava. Na temelju regresijskog istraživanja o stanju u većem broju zemalja, Kaufmann (2004) navodi da povećanje transparentnosti donošenja javnih odluka, ograničavanje korupcije, sustav zakonodavstva i kakvoća institucija poštovanja zakona za standardnu devijaciju, omogućuju približno trostruko ili četverostruko povećanje porasta dohotka *po stanovniku* i odgovarajuće smanjenje siromaštva. Kakva je zasad uloga države u Hrvatskoj? Ne može se reći da država u Hrvatskoj nije aktivna u poticanju gospodarskog razvoja, ali ona to

najčešće čini putem državnih potpora ili sufinanciranjem zapošljavanja. U Hrvatskoj je još uvijek visoka razina subvencija, te su državne potpore u 2001. godini iznosile 5,25% BDP-a, dok su u EU činile 1,01% BDP-a (Kesner-Škreb, Pleše i Mikić, 2003). Znatna se sredstva izdvajaju i za aktivnu politiku zapošljavanja (Babić, 2003), ali se njihov učinak vrlo malo evaluira ili se pokazalo da sadržava znatan dio *mrtvog tereta*, odnosno da u programima financiranja zapošljavanja uvelike sudjeluju osobe koje bi se ionako zaposlile. Konačno, nisu zanemarivana sredstva koja se izdvajaju za odgoj i obrazovanje, te za istraživanje i razvoj. Bajo je (2003) jasno pokazao *netočnost teza* o nedovoljnoj financiranosti znanosti i visokog školstva. Ujedno, sustavu obrazovanja i istraživanja u Hrvatskoj uvelike nedostaju provjera kakvoće učinaka, odgovornost (*accountability*) ustanova i pozorno *ekonomiziranje* utrošenim sredstvima. Što se može zaključiti o ulozi države u poticanju gospodarskog razvoja? Ublažavanje ekonomske nejednakosti, razvoj stabilnih i stručnih institucija koje pridonose političkoj stabilnosti te poštovanje vlasničkih prava i zakona prilično su sigurni preduvjeti gospodarskog razvoja i ublažavanja siromaštva. Barro (1998) vjeruje da vrlo visok neposredni utjecaj na gospodarski rast (i, slijedom toga, ublažavanje siromaštva) ima vladavina zakona, dok de Soto (2000) ističe važnost vlasničkih prava. Easterly (2002) podsjeća da se prosperitet ostvaruje onda kada sudionici u društvu imaju odgovarajuće poticaje. Pri ulaganju za budućnost – na primjer pri pokretanju vlastite male poduzetničke aktivnosti ili slanju djece u školu – ključno je to da ljudi vjeruju kako će imati koristi od današnjeg djelovanja. Ako su ti poticaji dobri i usmjereni na rast, ljudi će to prepoznati i povećati će svoje radne napore, štedljivost i posvećenost razvoju i boljitku. Ako pak nije tako, ljudi će biti rastrošni, neće težiti poboljšanju svojih znanja i sposobnosti, nego će svoje aktivnosti preusmjeriti na otimanje, prevare ili uzimanje od onih koji imaju ili za koje vjeruju da imaju više. Državni programi socijalne skrbi trebaju nagrađivati, a ne kažnjavati mogućnosti zarade, a porezni sustav treba biti što jednostavniji, predvidiv i što manje promjena. Najkraće rečeno, država treba biti ponajviše usmjerena na stvaranje mogućnosti da ljudi rade i zarade, a što manje bi se trebala baviti preraspodjelom postojećeg bogatstva u društvu iako neki sociolozi, poput Malenice, ističu izuzetnu važnost preraspodjele društvenoga bogatstva u kontekstu učinkovitoga i sustavnoga suzbijanja pojave siromaštva u društvu (Malenica, 2011, 78). U ublažavanju siromaštva, ne samo u Hrvatskoj, ekonomski je razvoj prijeko potreban, ali ne i dovoljan preduvjet uspjeha.¹ Gospodarski je razvoj ipak presudan jer povećava mogućnosti zapošljavanja, a rad je baš onaj kapital oko kojemu siromašni najviše ovise (Chu, 2003). Odgovarajućom ekonomskom i socijalnom politikom treba se osigurati da i siromašni imaju koristi od gospodarskog rasta i razvoja. Potrebno

¹Ipak, dobro je napomenuti kako taj problem djelomično uvažava evaluacija – nacionalna i međunarodna.

je prije svega osnažiti siromašne tako da oni imaju aktivnu ulogu u svom izlasku iz siromaštva. Osnaživanje podrazumijeva pravilan odnos prema siromašnima kao ključnoj odrednici i partnerima, treba im pomoći da steknu znanja, stručnosti i sposobnosti te poboljšati njihovu zapošljivost, odlučnost i motivaciju za izlazak iz siromaštva. Nitko nema toliko koristi od izlaska iz siromaštva kao oni sami (Bejaković, 2005, 97-100).

1. 3. Korupcija i siromaštvo

Prema više istraživanja (Rose-Ackerman, 1999; Transparency International, 2003, OECD, 2003) nedvojbeno je dokazano da zemlje s rasprostranjenom korupcijom gotovo sigurno ostvaruju slabiji gospodarski rast i usporeno povećanje BDP-a po stanovniku. Korupcija je najvažnija kočnica za izlazak iz začaranog kruga siromaštva, ekonomske nejednakosti, neobrazovanosti i neučinkovitih ulaganja. Korumpirane zemlje najčešće slabo ili uopće ne iskorištavaju svoje raspoložive ljudske i materijalne resurse. Korupcija je velika prijetnja neposrednim stranim ulaganjima, a ujedno pridonosi političkoj nestabilnosti i velikom nepovjerenju u državne institucije i tijela vlasti. Korupcija ugrožava javne prihode te narušava postojeće povjerenje ili onemogućuje njegov nastanak. Korupcijsko djelovanje preusmjerava sredstva svih građana u ruke odabrane uske elite i većinom od siromašnih ka bogatima. Nedostatak novca narušava kakvoću ili onemogućuje pružanje javnih usluga te znači višu stopu smrtnosti dojenčadi i djece, lošiju prehranu djece i veći postotak djece koja ne završavaju školu. Nejasni i često mijenjani zakoni što javnim službenicima pružaju znatnu mogućnost diskrecijskog prava sigurno su plodno tlo za nastajanje i širenje korupcije kojom se uposlovanje unosi nesigurnost, potiču suboptimalne odluke i onemogućuje ili barem otežava ostvarivanje gospodarskog razvoja i ublažava siromaštvo. Rasprostranjena korupcija, povezanost državne vlasti i organiziranog kriminala pogotovo su opasni u zemljama u tranziciji, gdje su u privatizaciji ulog velika sredstva stvorena radom mnogih prijašnjih naraštaja. Ako se putem korupcije kriminalne djelatnosti i politička vlast tijesno povežu, gotovo ih je nemoguće razdvojiti. Stoga su mnoge tranzicijske zemlje zarobljene u *magičnom krugu* korupcije i organiziranog kriminala jer su za suzbijanje korupcije najmanje zainteresirani najviši predstavnici vlasti, a obični su građani gotovo nemoćni. Općenito se vjeruje kako je neadekvatan i nesustavan ekonomski nadzor što ga provode državne vlasti glavni uzrok jačanju korupcije. Teorija javnog izbora i škola zahtijevanja mita (*rentseeking*) navode da država nije ništa drugo nego golem stroj preraspodjele postojećeg dohotka koji ništa pozitivno ne čini za rast i razvoj, zaboravljajući da ona ipak nije “neutralna” i

da može mnogo učiniti u poštovanju vlasničkih prava, smanjivanju transakcijskih troškova i sl. Državni programi, možda dobronamjerni u svojoj početnoj zamisli, ako realno ne uzmu u obzir postojeće odnose i snage u društvu, mogu ostvariti ne samo slabe, već i negativne učinke (odnosno kredite i povlastice namijenjene siromašnima mogu dobiti bogati i sl., kao što je bilo u programu financiranja i pomoći razvoju zaostalog sela i poljoprivrede u Indiji). Državna politika treba poticati, a ne ograničavati, a problem očito nije u *previše* državnog djelovanja nego u tome da država *prečesto radi* pogrešne stvari. Što se može učiniti u ograničavanju korupcije? Potrebno je dosljedno i hrabro provoditi strukturne reforme jer tranzicijske zemlje koje su uspješno provodile strukturne reforme i decentralizaciju uspjele su ograničiti korupciju. Nadalje, važno se zalagati za stručno i samostalno sudstvo, poticati usvajanje jasnih i trajnih zakona, utvrditi nadležnost i odgovornost državnih tijela i smanjiti diskrecijsko pravo javnih službenika. Potrebno je sustavno ojačati poštovanje zakona, ostvariti bolju koordinaciju nadležnih tijela. Državna tijela i najviši državni čelnici moraju biti uzor svojim ponašanjem. Konačno, možda i najvažnije, potrebno je izgraditi društvenu svijest odnosno senzibilizirati domaću javnost na postojanje problema. Tome bi pridonijela kvalitetna medijska kampanja, pri čemu je presudno poticati stručno, samostalno i ustrajno novinarstvo. Sve to sigurno nije laka ni jednostavna zadaća, ali se ona ipak može ostvariti, što su pokazala iskustva više zemalja. Neke su od njih siromašnije ili slabije razvijene od Hrvatske (Bejaković, 2005, 108-109).

1. 4. Povezanost siromaštva i socijalne isključenosti

U posljednje vrijeme pojam siromaštva se sve češće zamjenjuje složenijim pojmom socijalne isključenosti. Premda postoje nejasnoće u određenju ovoga pojma, većina će se složiti s time da se socijalna isključenost odnosi na razmjerno trajnu višestranu prikraćenost pojedinaca (Barnes prema Šverko, Galić, Seršić, 2006, 2).

Duffy (1995.) određuje socijalnu isključenost kao nemogućnost sudjelovanja u ekonomskom, socijalnom, političkom i kulturnom životu matičnog društva (Šverko, Galić, Seršić, 2006, 2).

„Većina europskih istraživača rabi pojam društvene isključenosti kako bi zamijenili pojam potklase. Ideju društvene isključenosti zatim su preuzeli političari premda su je prvi koristili sociolozi kako bi govorili o novim izvorima nejednakosti. Društvena isključenost odnosi se na

načine na koje pojedinci mogu postati odvojeni od punog sudjelovanja u širem društvu. To je širi pojam od potklase i ima tu prednost da naglašava *proces* – mehanizme isključivanja. Kako bi živjeli punim i aktivnim životom pojedinci ne moraju biti u stanju samo prehraniti se, odjenuti i smjestiti u nekom stanu, nego moraju imati i pristup nužnim dobrima, odnosno uslugama kao što su javni prijevoz, telefon, osiguranje i banka. Kako bi neka zajednica ili društvo bili socijalno integrirani, važno je da njegovi pripadnici imaju zajedničke institucije (škole, ambulante, javni prijevoz...). Te zajedničke institucije stvaraju osjećaj društvene solidarnosti unutar stanovništva“ (Giddens, 2007, 323).

Društvena isključenost može preuzeti niz oblika pa se može javiti u izoliranim seoskim zajednicama, odvojenim od mnogih usluga i mogućnosti ili u gradskim četvrtima s visokom stopom kriminala i lošim stanovima. Isključenost i uključenost mogu se shvatiti *ekonomski, politički* i *socijalno*. *Ekonomska isključenost* većinom se odnosi na isključenost iz procesa proizvodnje i potrošnje gdje su zaposlenje i participacija ključni za uključenost u kontekstu proizvodnje. U zajednicama s visokom materijalnom depriviranošću manje ljudi radi puno radno vrijeme, a neformalne mreže informacija koje mogu pomoći nezaposlenima da uđu na tržište rada su slabe. Nezaposlenost je obično visoka, a profesionalne mogućnosti ograničene. Jednom kad su isključeni iz tržišta rada, ljudi vrlo teško ponovno dobiju priliku za uključivanjem. Isključenost iz ekonomije za posljedicu ima društvenu isključenost – ljudi koji si ne mogu priuštiti telefon, koji ne posjeduju bankovni račun i sl. teško mogu biti u kontaktu s prijateljima ili si priuštiti ono što ostatak „uključenih“ može (Giddens, 2007, 324).

Po pitanju *političke isključenosti*, široka i trajna participacija u politici temelj je liberalnih demokratskih država; građani se potiču da prate politička događanja, da iskažu svoje mišljenje, podrže ili se suprotstave vlasti te da priopće predstavnicima vlasti svoje brige i zanimanja i da na taj način sudjeluju u političkom procesu. Sudjelovanje društveno isključenih pojedinaca u političkim programima onemogućeno je zbog nedostatka resursa, informacija i ostalih manjkavosti zbog čega se glas društveno isključenih zajednica ni u ovom smislu ne čuje (Giddens, 2007, 324).

Isključenost se također može osjetiti i u društvenome životu kao i u cjelokupnom životu zajednice. Područja s visokim stupnjem društvene isključenosti obično imaju manje zajedničkih prostora kao što su parkovi, sportski tereni, kulturni centri i kazališta. Razina sudjelovanja u društvenome životu obično je niska. Štoviše, isključene obitelji i pojedinci mogu imati manje mogućnosti da aktivno provode slobodno vrijeme za putovanja i aktivnosti izvan doma.

Društvena isključenost može značiti i ograničenu ili slabu društvenu povezanost pa su takvi pojedinci izolirani i vrlo malo kontaktiraju s drugima. Iako riječ isključenost obično podrazumijeva da su nekoga isključili „drugi“, ona ne mora nužno biti samo posljedica tuđe odluke – do isključenosti može doći jer je pojedinac sam sebe isključio iz matice društvenih aktivnosti. Pojedinci mogu prestati odlaziti u školu, odbiti posao ili apstinirati od političkih izbora zbog čega je u kontekstu fenomena društvene isključenosti nužno imati na umu interakciju između ljudskog djelovanja i odgovornosti kao i uloge društvenih sila u oblikovanju ljudskog života (Giddens, 2007, 325).

1. 5. Beskućništvo kao ekstreman oblik siromaštva

Beskućništvo je jedan od najekstremnijih oblika isključenosti. Ljudi koji nemaju trajno prebivalište mogu biti odsječeni od mnogih svakodnevnih aktivnosti koje drugi smatraju normalnima poput odlaska na posao, posjedovanja bankovnog računa, primanja pošte... Neki beskućnici namjerno odabiru život na ulici, spavanje na javnim mjestima, draža im je sloboda od ograničenja vlasništva i imovine. Ali, velika većina nema takvih želja; oni su gurnuti u beskućništvo i nisu na to mogli utjecati. Jednom kad se nađu bez trajnog prebivališta, njihovi se životi katkad pogoršavaju zbog teških uvjeta i deprivacije (Giddens, 2007, 328).

„Beskućništvo je socijalni problem koji je u suvremenom svijetu dobro poznat i s kojim se mnoge zemlje zapadne Europe, na koje se tako često volimo pozivati, već desetljećima sustavno bave, na manje ili više učinkovit način. Problem beskućništva se u zemljama Europske unije smatra ozbiljnim socijalnim problemom kojemu je potrebno posvetiti osobitu pažnju kako bi se ovoj socijalno ugroženoj skupini osigurala adekvatna podrška s ciljem izlaska iz statusa beskućnika, kao i njihova uspješna integracija u društvo“ (Družić Ljubotina, 2012, 11).

U Hrvatskoj se ponekad može čuti mišljenje da beskućništvo nije ozbiljan problem s obzirom na to da nije značajno brojčano zastupljeno pa se time onda opravdava i nedovoljna posvećenost sustava u bavljenju njime. No, kao što je poznato, je li neki problem „ozbiljan“ ne određuje samo njegova incidencija odnosno brojčana zastupljenost, već i težina problematike. A beskućništvo po svojoj težini i složenosti u brojnim aspektima zasigurno možemo ubrojiti u sam vrh socijalnih problema. Ovdje možemo postaviti pitanje koliko u ovom trenutku uopće znamo o

beskućništvu u Hrvatskoj? Trebalo bi započeti od naizgled jednostavnog podatka kao što je broj beskućnika (Družić Ljubotina, 2012, 11).

Ipak, točan broj beskućnika u Hrvatskoj nije poznat, najviše poradi problema evidentiranja ovih korisnika koji većinom nemaju regulirano prebivalište odnosno boravište. Problem beskućništva u Hrvatskoj je uglavnom zanemaren u smislu sustavne, konkretne i jasne vizije u pristupanju i modelima rada s ovom skupinom korisnika. Osobe prilično dugo ostaju u statusu beskućnika, te su često usamljene u svojoj borbi da izađu iz njega, premda sustav socijalne skrbi, u kojem se prvi put beskućnici navode kao „korisnici“ implicira beskućništvo kao problem privremenog karaktera. Realitet je ipak drugačiji i rijetka istraživanja o ovom problemu u nas upozoravaju na dugotrajnost zadržavanja osoba u statusu beskućnika (Družić Ljubotina, 2012, 11).

Ujedinjeni narodi koriste dvije vrste definiranja beskućništva te baš kao kod siromaštva, beskućništvo dijele na apsolutno i relativno. Apsolutno beskućništvo podrazumijeva uvjete u kojima ljudi nemaju „krov nad glavom“, već spavaju na otvorenom, u vozilima, napuštenim zgradama ili drugim mjestima koja nisu namijenjena za ljudsko stanovanje. Kod relativnog beskućništva osobe imaju „krov nad glavom“ (fizički zaklon), ali im nisu osigurani osnovni standardi zdravlja i sigurnosti kao što su adekvatna zaštita od elementarnih nepogoda, pristup pitkoj vodi i sanitarnom čvoru, osobna sigurnost, pravo vlasništva, mogućnost privređivanja i dr. (Družić Ljubotina, 2012, 18-19).

„FEANTSA (*European Federation of National Organisations Working with the Homeless*), Europska federacija nacionalnih organizacija koje rade s beskućnicima, osnovana je 1989. godine kao krovna neprofitna organizacija kojoj je svrha, u najširem smislu, borba protiv beskućništva u Europi. Ova organizacija predstavlja veliku europsku mrežu koja se fokusira isključivo na beskućništvo i to na europskoj razini. FEANTSA je razvila Europsku tipologiju beskućništva i stambene isključenosti (*European Typology of Homelessness and Housing Exclusion – ETHOS*) s ciljem boljeg razumijevanja i mjerenja beskućništva u Europi, kako bi se beskućništvo (s obzirom na teškoće u definiranju) moglo podjednako razumjeti na međunarodnoj razini. Ova tipologija je osmišljena 2005. godine i služi u različite svrhe – kao okvir za raspravu, u svrhu prikupljanja podataka, za potrebe politike, praćenja stanja beskućništva u Europi i dr. ETHOS klasificira beskućnike prema njihovoj životnoj situaciji na sljedeći način: 1) osobe bez ikakvog smještaja ili skloništa, „bez krova nad glavom“ (eng. *rooflessness*); 2) osobe koje imaju gdje prenoćiti, ali su privremeno u institucijama ili prihvatilištima, „bez doma“ (eng.

houselessness); 3) osobe koje žive u nesigurnim uvjetima stanovanja, primjerice osobe koje su žrtve obiteljskog nasilja; 4) osobe koje žive u neadekvatnim uvjetima stanovanja, kao što su primjerice prenapučenost“ (Družić Ljubotina, 2012, 18-19).

„U Hrvatskoj donedavno beskućnici nisu bili kategorija korisnika u sustavu socijalne skrbi, sve do donošenja novog Zakona o socijalnoj skrbi 2011. godine. U 2012. godini stupio je na snagu također novi Zakon o socijalnoj skrbi gdje u članku 2., stavak 1., pod točkom 10. stoji da je beskućnik osoba koja nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja te je privremeno smještena u prihvatilištu, ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nisu namijenjena za stanovanje“. Iako su beskućnici kao kategorija korisnika konačno prepoznati od sustava socijalne skrbi te su na taj način postali nešto vidljiviji s obzirom na potrebe i probleme s kojima se suočavaju, proći će još dosta vremena kada ćemo moći govoriti o sustavnom pristupu u odnosu države, lokalne zajednice i stručnjaka u odnosu na ove korisnike“ (Družić Ljubotina, 2012, 19).

Različita svjetska istraživanja pokazuju da su najčešći uzroci odnosno rizici za beskućništvo (Hill i Stamey; Lee i sur., Koegel i sur.; Main; Anderson i Christian prema Družić Ljubotina, 2012, 20):

- dugotrajno siromaštvo
- dugotrajna nezaposlenost
- samohrano roditeljstvo
- nizak stupanj obrazovanja
- ovisnost (alkohol, droga, kockanje)
- narušeno mentalno zdravlje
- slaba socijalna mreža
- izdržavanje zatvorske kazne
- gubitak mjesta za stanovanje, itd.

Neka su svjetska istraživanja (Caton i sur. prema Družić Ljubotina, 2012, 20) pokazala da je manji rizik od dugotrajnog beskućništva kod: mlađih ljudi, zaposlenih, dobrih vještina suočavanja s problemima, adekvatne obiteljske podrške, gdje nije bilo zlostavljanja u obitelji, nije bilo lišenja slobode. Kao glavni rizični faktori dugotrajnog beskućništva pokazali su se starija dob i lišenje slobode.

Europska komisija (2007) svrstala je glavne uzroke beskućništva na sljedeći način:

- strukturalni uzroci (npr. ekonomskih politika),
- institucionalni uzroci (npr. djetinjstvo u instituciji, zatvor),
- uzroci vezani uz odnose (npr. obiteljsko nasilje),
- osobni uzroci (npr. problemi mentalnog zdravlja)

Jedino znanstveno istraživanje o beskućništvu u nas je 2009. godine proveo tim znanstvenika na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Iz nalaza toga istraživanja vidljivo je da se uzroci beskućništva u Hrvatskoj ne razlikuju u velikoj mjeri u odnosu na ranije navedene uzroke iz svjetskih istraživanja. Iz navedenih uzroka jasno je kako je problem beskućništva vrlo slojevit i kako se ne može objašnjavati jednoznačnim terminima – do njega dovodi interakcija različitih nepovoljnih životnih okolnosti (Družić Ljubotina, 2012, 20).

„Socijalni radnici su profesija koja je najviše u kontaktu s beskućnicima, no sustavna edukacija iz područja pristupa u radu s osobama koje žive u uvjetima siromaštva, pa tako i s beskućnicima, zapravo ne postoji. Zbog toga i neki stručnjaci, socijalni radnici, ponekad podliježu stigmatiziranju ovih korisnika, smatrajući ih lijenima, nepouzdanima i onima koji su izabrali takav stil života“ (Družić Ljubotina, 2012, 24).

Svjetska istraživanja pokazala su da primjerice socijalni radnici, koji su najviše u kontaktu s osobama koje žive u uvjetima siromaštva, smatraju da rad sa siromašnima, kao i borba protiv siromaštva, nije „pravi“ socijalni rad te navode da nemaju dovoljno vremena niti stručnosti da bi bili uključeni u borbu protiv siromaštva. Često socijalni radnici i njihove agencije navode da taj dio praktičnog rada s korisnicima koji žive u siromaštvu nije njihova odgovornost, već nekih drugih profesionalnih grupa (Družić Ljubotina, 2012, 24).

Družić Ljubotina pozivajući se na autoricu Ajduković nadalje govori da socijalni radnici, zanemarujući strukturalne nejednakosti, ne posvećujući dovoljno pozornosti ekonomskim, političkim i kulturnim strukturama koje ograničavaju individualnu slobodu djelovanja, vrlo lako mogu na marginalizirane pojedince prebaciti očekivanja da „preuzmu osobnu odgovornost“ za promjenu svoje životne situacije (Družić Ljubotina, 2012, 25).

2. Beskućništvo u ogledalu tiska

Sljedeći redovi donose pregled problematike beskućnika kroz ogledalo tiska, preciznije donose vijesti Slobodne Dalmacije vezane za udrugu MoSt u vremenu od siječnja 2014. godine do lipnja 2014. godine.

Naime, gradonačelnik Splita Ivo Baldasar dao je svoj komentar u siječnju 2014. godine na temu skloništa za beskućnike ustanovivši kako se novi prostor neće završiti u očekivanom roku. I sam je posjetio derutne prostore na Zlodrinjoj poljani komentirajući kako se za taj problem zna već 30 godina te iz tog razloga ne bi trebao biti problem strpiti se još nekoliko mjeseci. Također je komentirao kako postoji mogućnost da će se dio novoga prostora od 720 kvadrata koristiti u druge svrhe, ali i kako odluka o tome tko će upravljati skloništem u novom prostoru još nije donesena. Naime, Baldasar je ustvrdio kako postoje dvije varijante - da Mostom upravlja Grad ili da se raspiše natječaj te tako da prilika drugim humanitarnim udrugama koje imaju želju pozabaviti se tom problematikom. "Most" po Baldasarovom mišljenju, dakako, ima prednost, no smatra kako je nužno držati se zakona.²

Na Baldasarovu izjavu reagirala je i voditeljica udruge "Most", Đordana Barbarić koja je iskazala svoju zbunjenost gradonačelnikovim stavom. Ona ističe kako se već godinama zna za loše stanje prostora i uvjete u kojima obavljaju posao te iz tog razloga drži kako je njegova izjava o strpljenju suvišna. Podsjeća kako se gradonačelnik oglasio još u rujnu prošle godine s obećanjima kako će uskoro ići natječaj kao i uređenje prostora, no vijesti o drugim kandidatima su nove i samim time zbunjujuće. Barbarić smatra da svoj posao obavljaju predano i dobro te kako je opće poznato kako su zapravo jedini koji se sustavno i uspješno bave ovom problematikom već dugi niz godina. Dodala je kako su upravo oni bili ti koji su otvorili prvo prihvatilište za beskućnike u Splitu, sudjelovali u izradi novog Zakona o socijalnoj skrbi te svih strategija i pravilnika o toj problematici i to na poziv Ministarstva.³

²Baldasar: Split je jedan od najsigurnijih gradova u svijetu(<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/232416/Default.aspx>) 9.1.2014

³MoST: Poteštat nas zbunjuje, ne znamo što se događa! (<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/232503/Default.aspx>) 10.1.2014.

Vijest kako bi udruga “Most” mogla izgubiti Prihvatište za beskućnike izazvala je burne reakcije kod građana Splita. Izrazito emotivnu reakciju na ovu vijest pokazao je i današnji dopredsjednik udruge Dado Lelas koji je 1.listopada davne 2000.godine (službeno prvoga radnoga dana Prihvatišta) proveo noć čuvajući svoga prvoga štíćenika. Naime, Lelas se oglasio na Facebooku pišući kako ga veseli entuzijazam drugih udruga za rad s beskućnicima, mada on takve nije susreo zadnjih petnaest godina. “Ništa, bit će ovo teška godina, ali naučio sam se borit... već odavno”, ustvrdio je Lelas te je, ne bez ironije, napisao i svoj prijedlog uvjeta za natječaj. A tamo, među ostalim, piše da bi organizacije zainteresirane za vođenje prihvatilišta morale znati kako otuširati čovjeka bez obje noge, kako na 16 kreveta smjestiti više od 530 ljudi, kome odnijeti deke kad je hladno, kako se obraniti od napada nožem psihički rastrojenog čovjeka, kako se obraniti od napada kamenom psihički rastrojenog čovjeka, kako se skrbiti za grčkog pomorca i Poljakinju žrtvu trgovine ljudima, kako se u jednoj hladnoj noći na 16 kreveta skrbiti za 26 korisnika... pa do možda i najtežeg natječajnog uvjeta – kako na krevetu na kat istovremeno imati deklariranog “ustašu” i deklariranog “partizana”!

Sve to i više od toga smo moji prijatelji iz “MoSta” i ja doživjeli radeći ovaj posao. Status sam napisao u dvije minute i na taj način izbacio unutarnju frustraciju, a i meni i članovima udruge puno znači to što nas ovih dana zovu brojni znani i neznani, prijatelji i volonteri sa svih strana, i daju nam podršku. Kad se samo sjetim da su nam, kad smo planirali pokrenuti prihvatište, govorili da beskućnika uopće nema, a mi smo ih ukupno smjestili 537. Pa kad su nam 2005. u Ministarstvu govorili da nema žena beskućnica... – ne bez emocija spominje se Lelas, koji ipak vjeruje da će sve na kraju izići na dobro.

Lelas također tvrdi kako su kontaktirali s Baldasarom i kako se nadaju pozitivnom ishodu sastanka koji je dogovoren za idući tjedan. U “Mostu” uopće ne žele nagađati o potencijalnim konkurentima jer ne žele nikoga prozivati no jedno je sigurno - neće odustati, a u toj borbi sigurno će dobiti podršku velikoga broja Splitsana koji u njima na izvjestan način vide simbol dobročinstva i solidarnosti.⁴

O pitanju izjave gradonačelnika Ive Baldasara oglasila se i dr.sc. Mirjana Nazor, psihologinja, koja je, poput većine, iskazala svoje iznenađenje i neslaganje s možebitnim raspisivanjem natječaja kojim će se vidjeti tko će biti izabran za budućeg voditelja prihvatilišta. Nazor smatra kako je MoSt u svojih 13 godina predanoga rada ispekao zanat, težak i krvav, ali s

⁴**Baldasarova neodlučnost oko MoSt-a Splitsane 'digla na noge'**
(<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/232641/Default.aspx>) 11.1.2014.

odličnom ocjenom. Pri tome smatra kako su zaduženi za posao više puta iskazali mađioničarske sposobnosti jer su uspijevali u prostor predviđen za 16 osoba smjestiti njih puno više. Govori kako je vođenje Prihvatišta bilo zaista pionirska avantura gdje poticaji za njegovo osnivanje nisu bili rezultat stručne i znanstvene analize socijalnoga stanja u Splitu, već su došli iz srca mladih ljudi koji nisu željeli zatvarati oči i uši pred ružnim, uznemirujućim činjenicama. Postavlja pitanje jesu li se razne udruge javljale pri samim počecima, kada je svaka pomoć bila i više nego dobrodošla. Ovom prilikom odala je priznanje udruzi “Most” i na pitanju razbijanja predrasuda većine, a u ovom kontekstu istaknut je odgovor Dade Lelasa na pitanje tko su beskućnici:

“Ne postoji definicija! Mladi, stari, žene, muškarci... Nepismeni i doktori, domaćice i konzularne predstavnice, alkoholičari i kockari, vjernici i ateisti, djeca iz domova i djeca iz situiranih obitelji, branitelji, mirotvorci, psihički oboljeli, ovisnici, obični, mali, ostavljeni...”⁵

Stanari Gundulićeve ulice iskazali su iznenađenje pozivom na peticiju protiv najavljenog otvaranja prihvatilišta za beskućnike u bivšim prostorima Centra za socijalnu skrb. Naime, anonimni autor zahtijeva od vlasti promjenu ove odluke zbog “narušavanja ambijenta i pada cijena nekretnina”. Ovaj čin komentiralo je nekoliko zgroženih stanovnika koji ne skrivaju svoju nevjericu. Javio se i Dado Lelas koji je komentirao kako je žalosno kako se nakon 14 godina rada s beskućnicima sreće sa slučajevima koji se i dalje trude marginalizirati tu skupinu. Također mu je čudno što se tamo godinama nalazio Centar za socijalnu skrb na koji se nitko nije bunio te ističe kako se novi Centar nalazi odmah preko puta.

Izjavu je dao i pročelnik Službe za pravnu zaštitu, stanove i poslovne prostore koji tvrdi kako još nije zaprimljena spomenuta peticija zaključujući kako je već kao navedena - smiješna.⁶

Svi koji su mislili kako MoSt prolazi nezamijećeno i nepriznato od strane javnosti i države za rad koji čine bili su u krivu makar 25.6. kada je povodom Dana državnosti predsjednik Josipović među 11 podijeljenih odlikovanja jedno predao upravo splitskoj udruzi. U nazočnosti predstavnika najviših državnih tijela, veleposlanika akreditiranih u Hrvatskoj, predstavnika gospodarskih, znanstvenih, kulturnih i sportskih organizacije te poglavara vjerskih zajednica, Josipović je na svečanosti u zagrebačkom HNK svima čestitao Dan državnost. Podsjetio je na težak put do slobode te na sve koji su dali živote za domovinu. Osvrnuo se na vrijednosti u obliku

⁵MoSt je ispekao zanat: Slobodna Dalmacija, 22.1.2014.

⁶Anonimni stanar protiv prihvatilišta u Gundulićevoj: Beskućnici ruše cijenu nekretnina (<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/237482/Default.aspx>) 28.2.2014.

istaknutih znanstvenika, sportaša i gospodarstvenika upozoravajući pritom kako postoji i druga Hrvatska – zemlja nezaposlenih i gladnih koje su loše upravljanje, kriza i pljačka doveli do ruba egzistencije. Prisjetio se katastrofe koja je zadesila Slavoniju, ali i solidarnosti i nesebičnosti pokazane od strane čitave Hrvatske ukazujući pritom na birokratske prepreke koje su spriječile pruženoj pomoći da nađe svoj put do žrtava. Istaknuo je kako nema bježanja od postojećih problema te je ukazao na nužnost provođenja reformi oko kojih je potrebno ostvariti politički konsenzus jer bi se lako moglo dogoditi da Hrvatska postane zemlja na margini Europe ukoliko se ne pokrene njezino gospodarstvo i ne postigne socijalna pravda.

Mjesto među priznatima dobila je i udruga MoSt koja je inicijator projekta neformalne mreže Prihvatišta za beskućnike, koja okuplja sve organizacije, udruge i institucije koje se bave problematikom beskućništva, čime je dala veliki doprinos osvještavanju problema beskućništva, siromaštva i isključenosti u Splitu, ali i u cijeloj Hrvatskoj. ⁷

⁷U prigodi Dana državnosti predsjednik Josipović dodijelio 11 odlikovanja, priznanje dobila i splitska udruga MoST(<http://www.slobodnadalmacija.hr/Novosti/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/249211/Default.aspx>) 30.6.2014.

3. Glavni uzroci koji dovode do beskućništva

3.1. Osobni uzroci

Svaki pojedinac imao je vlastitu priču o osobnom neuspjehu. One su često bile dramatične, tužne i katkada zastrašujuće. Mnogi su postali beskućnici jer su „bili zlostavljani, silovani, izrabljivani ili su doživjeli gubitak bliske osobe, izdaju ili odbacivanje“. Kad su se našli bez doma suočili su se s nizom zapreka poboljšanja svoga stanja:

1. Često su bili žrtve diskriminacije zbog toga što je teže naći posao ili smještaj bez adrese prebivališta.
2. Najveći broj poslova koji je bio dostupan u formalnoj ekonomiji bio je nesiguran ili privremen te im nije mogao pomoći u nalaženju trajnoj smještaja. Takve su poslove nerado prihvaćali jer su podrazumijevali gubitak prava na socijalnu pomoć.
3. Beskućništvo je mnogima značilo gubitak samopouzdanja i lošu sliku o sebi. Blackman tvrdi da su mnogi smatrali da su neinteligentni jer su im to govorili nastavnici, socijalni radnici i drugi. Posljedično, malo samopoštovanje donosi mala očekivanja što rađa trajnim samoetiketiranjem osobnog neuspjeha.
4. Uz nedostatak vjere dolazilo je ono što Blackman naziva „strahom od neuspjeha“. Premda su u očima nekoga tko promatra sa strane imali malo izgubiti, među drugim mladim beskućnicima u kraju imali su jaku potporu i mrežu prijatelja. Neki od njih su u prošlosti uspjeli naći posao i sigurniji smještaj, ali onda su ih izgubili i našli se u još lošijem položaju što je bilo jako deprimirajuće i obeshrabrujuće za ponovan pokušaj (Haralambos, 2002, 332).

„Kad bih mogao otići iz svijeta beskućnika, učinio bih to već danas. Ali ako odem i opet ne uspijem? Na kraju ću morati otići. Ali ako ostanem beskućnik, imam prijatelje, veze, ljude koje poznajem. Ovo je moj svijet, zašto bih ga odbacio? Vama je to u redu, vi imate druge stvari. Ovo što ja imam, vama ne izgleda bogzna što. Čini se da nemam mnogo izgubiti. Ali kad nemate mnogo – zapravo ništa – tada se čini da možete mnogo izgubiti“ (Blackman prema Haralambos, 2002, 332).

Beskućnici u Brightonu su se doista upuštali u neke tipove ponašanja koji se smatraju svojstvenima potklasi za što Blackman tvrdi da je posljedica, a ne uzrok beskućništva. Primjer

takvoga ponašanja je rad na crno za vrijeme primanja socijalne pomoći. Poslodavci su ih u većini situacija i primali samo ako bi bili neprijavljeni čime im nije ostajalo mnogo izbora. Još jedan primjer je „spiskavanje čeka“ čim bi se primio neki iznos koji bi se potrošio na opijanje, drogiranje i sl. Blackman je otkrio da su se neki stidjeli zbog pijanstva i sličnih poročnih ponašanja, koja su im davala osjećaj samostalnosti i kontrole što je jačalo oslabljeno samopouzdanje. Barem jednom bi bili u mogućnosti konzumirati proizvode poput drugih članova društva koji im inače nisu dostupni. To je s druge strane moglo djelovati samoporažavajuće jer je „jačalo njihov osjećaj socijalne i ekonomske dislociranosti jer nisu podlijegali vremenskoj stezi radnoga mjesta ili čak svojoj uobičajenoj svakodnevnoj rutini“. Neki su se upuštali u kriminal i prostituciji, ali je takvo ponašanje više bilo rezultat neposrednog ekonomskog stanja pojedinca gdje je prodaja vlastitoga tijela bila posljednje utočište. Neki od njih počeli su uzimati teške droge, a raspačavanje droge ili krađe bile su više stvar slučaja nego sustavan način zarađivanja.

Iako su sa strane djelovali kao opasna i lijena skupina koja je sklona opijanju, suprotno nekim razmišljanjima, oni nisu odbacivali vrijednosti društva. Ono što ih je činilo drukčijima bilo je to što nisu imali svoj udio u njemu. Njima nije trebala drukčija kultura, već posao i dom.

Blackman je nakon što su pojedinci našli siguran dom, što im je dalo poticaj i za traženje posla (te popravilo mentalno zdravlje), odbacio teoriju potklase tvrdeći kako je to ideološko sredstvo kojim se odriče odgovornost društva prema deprivilegiranim tvrdnjom da neki ne zavrjeđuju vladinu potporu što se istovremeno koristi kao upozorenje radničkoj klasi na to što ih čeka ako se prestanu pokoravati (Haralambos, 2002, 333).

Gotovo i ne treba podsjećati da je siromaštvo višedimenzionalno. Ono je dinamično, kompleksno te određeno postojećim institucijama kao i prostorno i spolno uvjetovano. Obično su u kućanstvima djeca i žene izloženiji siromaštvu od muškaraca. Na siromaštvo utječu složeni međuodnosi politike, mjera i institucija u ekonomskoj i političkoj sferi. Značenje siromaštva ne ovisi samo o tome što se događa s nacionalnim dohotkom, već je važnije kako se promjene nacionalnog dohotka odražavaju na položaj kućanstava, tešto se zbiva u raspodjeli potrošnje dohotka (Bejaković, 2005, 95).

3.1.1. Duga nezaposlenost

Američka kriza nezaposlenosti je toliko uzela maha da čak i oni koji rade u uredu za nezaposlene dobivaju otkaze. Sljedeći redovi donose istinite potresne priče nezaposlenih koji su podijelili svoje iskustvo i razloge za brigu. Nadalje slijedi ispovijest jedne osobe koja je svjedočila posljedicama duge nezaposlenosti svoje prijateljice, koja je počinila suicid.

„Pišem ovu priču u ime moje prijateljice jer ona ne može. Počinila je samoubojstvo. Moja prijateljica imala je diplomu iz engleskog jezika. Ona i njezin suprug preselili su se u sjevernu Kaliforniju te su imali dovoljno novaca da se udobno smjeste u mobilnu kuću. Voljeli su zmajeve, tetovaže i imali su tri mačke. Sprijateljio sam se s njima tijekom njihovih redovitih posjeta dućanu u kojemu sam radio gdje smo razmjenjivali priče o našim mačkama. Ja sam vrlo sumnjičava osoba sklona pesimističnom razmišljanju, ali oni su bili jako dobar par te smo ubrzo razvili tradiciju gledanja filmova svake nedjelje. Tada je njezinom suprugu dijagnosticiran Hodgkinov limfom. Prijateljica je i sama preživjela tumor na mozgu dijagnosticiran kada je imala osam godina. Tada joj je dan ljudski hormon rasta kako bi smanjio nuspojave kemoterapije koji joj je izazvao cjeloživotne probleme s težinom. Kako njen njezin suprug više nije bio u mogućnosti raditi zbog kemoterapije i zračenja, preuzela je financijski teret na sebe. Zdravstveno osiguranje je platilo bolničko liječenje, ali nije pokrilo troškove benzina potrebnog za dolazak do najbliže klinike udaljene šest sati u San Franciscu. Također nisu platili hotelske sobe u kojima su morali noćiti tijekom liječenja. Na kraju, utvrđeno je da je njezin muž bi trebao primiti terapiju matičnih stanica kako bi se stanice raka povukle. Jedina klinika koja nudi ovu terapiju nalazi se u Seattleu, a on bi trebao skrbnika dok je tamo jer će njegov imunološki sustav biti previše oslabljen kako bi se brinuo sam za sebe. S njim je trebala ići njegova majka, ali ona je u posljednji trenutak završila u bolnici na operaciji i tako je moja prijateljica napustila svoj posao i otišla u Seattle sa suprugom. Suprug je imao lošu reakciju na terapiju zračenjem, pao u komu i umro dva tjedna kasnije. Moja prijateljica u tom trenutku nije imala novac niti za pristojan sprovod. Vratila se na posao koji je izgubila u roku od mjesec dana. Krediti na karticama bili su prekoračeni, a uskoro je ostala i bez uštedevine. Podnijela je zahtjev za pomoć u obliku bonova za hranu koji je bio odbijen. Dobivala je novčanu naknadu koja nije bila dovoljna da bi platila hipoteku. Otac joj je pomogao, ali je rekao kako je to jedini put da će joj pomoći. Kroz iduće dvije godine borila se u potrazi za poslom, radila je kao konobarica u lokalnom restoranu. Konačno je dobila posao čuvanja mentalno hendikepirane djece. Obavljala je noćne posjete ne

spavajući, a njeni klijenti bili su nasilni. Poklonila je dvije mačke, jer je imala dovoljno novca samo za jednu. Koristila se mojim internetom jer nije imala novaca da si plati vlastiti. Jedne noći konačno je priznala da gubi kuću. Sestra i ja smo joj ponudili sobu u našem stanu s obećanjem da ćemo joj pomoći pri useljenju. Neću ulaziti u detalje, saznao sam da je umrla tek dva tjedna kasnije: nakon dva tjedna neodgovorenih telefonskih poziva i poruka. Morao sam saznati preko njezine Facebook stranice: njezina obitelj nije imala kontakte te nije bilo mise zadušnice. Rekli su mi kako je umrla, a jedina utješna stvar u svemu tome je bila spoznaja koliko je detaljno sve isplanirala ne ostavljajući mjesta za grešku. Ja plaćam porez, a izvukao sam se iz dugova prije četiri godine. Mojoj prijateljici nitko nije pomogao. Ako sjednem i razmislim o tome pun sam bijesa. Htio bih pronaći banku koja je stavila svoju kuću pod hipoteku i spaliti je do temelja, ali ne bih tu stao. Spalio bih kuću predsjednika i ostale gospode dok ne osjete što je ona osjetila u potrazi za poslom. Volio bih da se spali njihova imovina, a da oni moraju provesti mjesec u potrazi za poslom. Želim svim bogatašima koji se više brinu o vlastitoj karijeri nego o poslovima „malih ljudi“ da osjete kako je to izgubiti sve. Duhovi su mjesta u našim životima koja su nekoć zauzimali ljudi.“⁸

3.1.2. Nesredene obiteljske prilike

Prema Parsonsu društva su sistemi koji se adaptiraju na okolinu. Kada se okolina mijenja, tada se mijenja i sustav obiteljskih odnosa. Pravac promjena ide smjerom sve veće složenosti i raznovrsnosti društva i njegove okoline, a urbanizacija i industrijalizacija uobičajeni su sažeti opis sadržaja promjena. Promjene su istodobno i tehnološke i materijalne, one su promjene u načinu proizvodnje, ali i promjene u stilu života (urbanizacija) i u osjećaju smisla koji pojedinac pripisuje svojoj sudbini (racionalizacija). Moderno društvo naglašava individualnost nasuprot kolektivnosti, usmjerenost na cilj i postignuće umjesto oslanjanja na status i podrijetlo, usmjerenost na funkcionalnu specifičnost zadatka, općenitu jednakost svih prema važećim općim načelima i pravilima. Posljedica takve promjene je prilagodba obitelji zahtjevima modernog industrijskog društva. Klasična proširena obitelj s razgranatom mrežom obiteljskih odnosa se raspada u skupine koje čine roditelji i maloljetna djeca. Individualne želje i preferencije postaju

⁸ <http://gawker.com/5975783/unemployment-stories-vol-22-it-seems-i-will-end-up-like-many-other-veterans-homeless-and-on-the-street>

imperativ i okvir u koji se mora uklopiti struktura nove personalizirane obiteljske zajednice (Parsons prema Kregar i dr., 2005, 177-178).

U današnjem društvu tradicije, pravila i upute više ne vrijede na način na koji su vrijedile u prošlosti, a pojedinci se u okvirima takve stvarnosti suočavaju s brojnim mogućnostima koji su tek dio konstruiranja, prilagodbe, poboljšavanja i razrješavanja zajednice koju oblikuju s drugima. Premda se ovdje može zaključiti da su brak i obiteljski život postali „krhkiji“ nego ikad prije, oni su i dalje ljudima jako važni pa je današnja bitka spolova najjasnija moguća indikacija gladi za ljubavlju... I dok su s jedne strane napetosti između muškaraca i žena visoke, i dalje postoji duboka nada i vjera u mogućnost pronalaženja prave ljubavi i u njeno ispunjenje (Giddens, 2007, 178-179).

Bouillet i Puljiz također iznose kako duboke promjene koje su zahvatile obitelj, prije svega smanjenje broja članova, zapošljavanje žena, pluralizacija obiteljskih oblika, individualizacija, porast broja samačkih kućanstava, nisu ugrozile temeljne vrijednosti obitelji. Pripadnici novih naraštaja samo su promijenili percepciju i očekivanja od obitelji pa stoga nije uputno iz smanjenja broja članova i pluralizacije oblika obitelji izvlačiti brzoplete zaključke o krizi obiteljskih vrijednosti. Novi tip obiteljskih veza, oslonjen na sve veću autonomiju pojedinaca i njihovo moderno međusobno komuniciranje, omogućuje obiteljsku „privrženost na distanci“. Drugačije rečeno, nesigurni svijet u kojemu živimo na neki način raslojava tradicionalnu strukturu obitelji, ali istodobno održava, a u određenom smislu i revitalizira, vrijednost obitelji kao središta individualnoga i društvenog života (Bouillet, Puljiz, 2003, 15).

S industrijalizacijom obitelj je postala manje važna kao jedinica ekonomske proizvodnje i više usredotočena na reprodukciju, odgoj djece i socijalizaciju. Prema američkom sociologu Talcottu Parsonsu, dvije glavne funkcije obitelji jesu *primarna socijalizacija* i *stabilizacija ličnosti*. Parsons nukleusnu obitelj smatra jedinicom koja je najbolje osposobljena rješavati zahtjeve industrijskog društva. U biti, ta specijalizacija uloga unutar nukleusne obitelji uključuje muža koji prihvaća instrumentalnu ulogu skrbnika, dok žena preuzima afektivnu, emocionalnu ulogu u kući (Parsons prema Giddens, 2007, 175).

3.1.3. Ovisnosti

Često se možemo susresti sa stereotipnim razmišljanjem o beskućnicima kao ljudima koji imaju problema s alkoholom ili nekom drugom ovisnošću. Istina jest kako se visoki postotak

beskućnika bori s ovisnošću, no važno je na ovisnosti gledati kao na bolest koju treba tretirati i za koju je potrebna podrška i savjetovanje kako bi se nadvladala. Zloupotreba droge posljedica je koliko i sam uzrok beskućništva te se vrlo često javlja kao rezultat stresa prilikom gubitka domova. Što se učestalosti tiče, iako je teško govoriti o preciznim podacima, Administrativne službe za zloupotrebu droge i mentalno zdravlje (2003) procjenjuju kako je 38% beskućnika ovisno o alkoholu, a 26% zloupotrebljava druge supstance. Zloupotreba alkohola je češća kod starijih, dok je zluporaba drugih supstanci učestalija kod mlađih beskućnika. (Didenko i Pankratz, 2007). Zloupotreba droga je puno češća među beskućnicima nego u općoj populaciji. Prema anketnom istraživanju nacionalnih kućanstava o korištenju droga i zdravlju (NSDUH) iz 2006. 15% ljudi starijih od 12 godina prijavilo je korištenje droga unutar prošle godine i 8% tijekom zadnjeg mjeseca⁹.

Zloupotreba droga je često uzrok beskućništva. Ovisnost remeti odnose s obitelji i prijateljima te često uzrokuje gubitak radnoga mjesta. Ljudima koji jedva plaćaju račune može presuditi u korist gubitka kuće. Anketno istraživanje iz 2008. provedeno od strane konferencije gradonačelnika Sjedinjenih Država ispitalo je tri glavna uzroka beskućništva u 25 gradova. Zloupotreba droga ispostavila se kao vodeći uzrok (što je zabilježeno u 68% gradova). Zloupotreba droga također se navodi kao jedan od tri najučestalija uzroka beskućništva čitavih obitelji u 12% gradova. Didenko i Pankratz (2007) izvještavaju kako dvije trećine beskućnika tvrde kako su droga i/ili alkohola glavni razlog njihovog beskućništva. Međutim, važno je istaknuti kako je zloupotreba droga u brojnim slučajevima posljedica beskućništva, a ne njegov uzrok. Beskućnici se često okreću drogama i alkoholom kako bi se lakše nosili sa situacijom u kojoj su se našli. Koriste razne supstance u pokušaju postizanja privremenog olakšanja i bijega od problema dok im zapravo ovisnosti pogoršavaju cjelokupnu situaciju kao i sposobnost postizanja stabilnosti potrebne za zaposlenje. Osim toga, neki misle kako su droge i alkohol potrebni kako bi bili prihvaćeni među „beskućničkom zajednicom“.¹⁰

Prekid ovisnosti je težak svakome, posebno onima koji se već nalaze u teškoj situaciji kao što je beskućništvo. Za početak, sama motivacija za prestankom može biti loša ili nepostojeća. Mnogim beskućnicima, opstanak je važniji od osobnog rasta i razvoja, a pronalaženje hrane i zaklona predstavljaju prioritet nad savjetovanjem o drogama. Mnogi su se u međuvremenu otuđili od obitelji i prijatelja, a bez mreže socijalne podrške, oporavak je još i teži. Čak i ako uspiju

⁹ <http://www.nationalhomeless.org/factsheets/addiction.html>

¹⁰ <http://www.nationalhomeless.org/factsheets/addiction.html>

privremeno ostati trijezni, mogu imati problema s održavanjem toga stanja u uvjetima gdje je drogiranje široko rasprostranjena pojava.¹¹

Nažalost, većina programa za pružanje pomoći koncentrira se na apstinenciju više nego na dugoročnije strategije koje se bave uzrocima koji su i doveli do ovisnosti (Nacionalni zdravstveni centar za Vijeće beskućnika, 2007).

„Veliki broj slučajeva zlorabe droge javlja se paralelno s pojavom neke mentalne bolesti. Često ljudi koji se liječe od mentalne bolesti/poremećaja koriste ulične droge kao neprimjeren oblik samoliječenja. Ovakvi slučajevi susreću se s dodatnom preprekom pri oporavku te se suočavaju s povećanim rizikom od nasilja i viktimizacije što često dovodi do začaranog kruga koji se sastoji od učestalih posjeta zatvoru i hitnoj pomoći te konačnom povratku na ulice. Nažalost, ti ljudi često ne mogu naći programe koji će im pomoći jer mnogi programi za beskućnike s mentalnim bolestima ne prihvaćaju ljude koji se bore s ovisnošću te mnogi programi za beskućnike/ovisnike ne tretiraju one koji pate od mentalnih poremećaja“ (Fisher i Roget, 2009).

3.1.4. Narušeno (mentalno i tjelesno) zdravlje

Prema Službi za zlorabu droga i mentalno zdravlje, 20 do 25% beskućnika u Sjedinjenim Državama pati od nekog oblika teške duševne bolesti. Usporedbe radi, samo 6% Amerikanaca ozbiljno su mentalno bolesni (Nacionalni Institut za mentalno zdravlje, 2009). Anketno istraživanje 2008. godine provedeno od strane konferencije gradonačelnika Sjedinjenih Država pokazalo je kako su mentalne bolesti treći najveći uzrok beskućništva u 25 gradova obuhvaćenih istraživanjem.¹²

Ozbiljne mentalne bolesti narušavaju sposobnosti ljudi za funkcioniranje na svakodnevnoj bazi. Mentalne bolesti mogu spriječiti ljude od formiranja i održavanja stabilnih odnosa ili uzrokovati pogrešnu interpretaciju tuđih postupaka što može dovesti do iracionalnih reakcija. To se često rezultira u odgurnuvši njegovateljima, obitelji i prijatelje koji mogu biti sila imajući tu osobu iz postaju beskućnici. Ovo često dovodi do „odgurivanja“ onih koji bi se za takve pojedince brinuli što povećava njihove šanse da postanu beskućnici. Istraživanje mentalnih

¹¹ <http://www.nationalhomeless.org/factsheets/addiction.html>

¹² www.nationalhomeless.org/factsheets/Mental_Illness.pdf

bolesnika kalifornijskog javnog mentalnog sustava pokazalo je kako ih se 15% makar jednom tijekom godine dovelo u situaciju gdje nemaju krova nad glavom. Pacijenti koji pate od shizofrenije i bipolarnog poremećaja predstavljaju posebno osjetljivu skupinu. Loše mentalno zdravlje može utjecati i na fizičko zdravlje, pogotovo onima koji se nalaze bez krova nad glavom. Mentalne bolesti mogu uzrokovati zanemarivanje poduzimanja potrebnih mjera opreza koje bi zdrav čovjek pri normalnim okolnostima poduzeo. U kombinaciji s neadekvatnim higijenskim uvjetima ovo može rezultirati bolestima dišnog sustava, infekcijama, bolestima kože, HIVom ili tuberkulozom.¹³

3.2. Institucionalni uzroci

3.2.1. Stavovi društva

Beskućništvo u SAD-u značajno raste od kasnih 70-ih godina te predstavlja središnju političku temu posljednjih nekoliko desetljeća. Manjak pristupačnih kućišta, ovisnosti, pokret deinstitutionalizacije mentalnog zdravlja, nerazvijene socijalne mreže zadužene za socijalna pitanja te nezaposlenost pridonose porastu ovoga problema. Premda SAD ima jednu od najviših stopa beskućništva među razvijenim zemljama, istraživanje ove populacije predstavlja veliki metodološki izazov upravo zato što se životne situacije ovih ljudi mijenjaju svakodnevno što otežava njihovo lociranje te onemogućuje kontaktiranje. Podaci dobiveni istraživanjem igraju pak važnu ulogu u informiranju vladinih i nevladinih organizacija koje pružaju usluge ovoj osjetljivoj skupini. U ovom dijelu referiram se na istraživanja provedena u Los Angelesu od kojih jedno obuhvaća istraživanje nasumičnog uzorka licem u lice, dok je drugo provedeno telefonskim anketiranjem 739 pripadnika odrasle populacije. Usporedbe ovih dvaju anketa otkrivaju velike razlike između javnog mišljenja o uzrocima beskućništva te onim stvarnim, o kojima su izvijestili sami beskućnici. Na pitanje koji su uzroci beskućništva 91% odgovorilo je kako su droga i alkohol glavni razlozi zašto se beskućnici nađu na ulici. 85% je smatralo kako su mentalne bolesti glavni uzrok gubitka doma. 76% populacije smatralo je kako je jedan od glavnih uzroka beskućništva otpuštanje mentalnih bolesnika iz ustanova, dok je 74% ispitanika iznilo mišljenje kako ekonomski sustav favorizira bogate. Premda u Hrvatskoj nije bilo sličnih istraživanja, iz dostupne dokumentacije može se zaključiti kako stavovi društva u cjelini značajno utječu na

¹³ www.nationalhomeless.org/factsheets/Mental_Illness.pdf

živote svih članova zajednice, a posebno njenih najugroženijih dijelova. To je i suština polaznih pretpostavki Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske (2014-2020) koju je donijela Vlada Republike Hrvatske.¹⁴

Strategija sadrži kratku i jasnu sliku postojećeg stanja siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj, kao i uzroka koji su doveli do toga stanja te društvenu i gospodarsku projekciju kao osnovu za djelovanje. Jasno se ističe tko su najranjivije skupine društva izložene siromaštvu i socijalnoj isključenosti, uz načelo orijentiranosti na pojedinca i njegove potrebe.¹⁵

3.2.2 Slaba socijalna podrška

Smatra se kako beskućnici često pate od ozbiljnih zdravstvenih problema što nije začuđujuće s obzirom na to da su socijalno izolirani, te s niskim razinama socijalne podrške i smanjenih mogućnosti za socijalno funkcioniranje te integraciju u društvo. Upravo takav nedostatak društvenih resursa doprinosi njihovoj bolesti te zadržavanju u statusu u kojemu su se našli. Ova zapažanja samo su još jedan pokazatelj potrebe za daljnjim istraživanjem odnosa između društvenih mreža, socijalne podrške te zdravlja osoba koje su se našle bez krova nad glavom¹⁶.

3.3. Strukturalni faktori

3.3.1. Ekonomska politika

Ekonomska politika u širem smislu obuhvaća čitav niz politika jedne zemlje koje se odnose na sva područja života i rada. U RH ekonomska politika vrlo često nije bila usklađena s aktualnim društvenim trenutkom, a još manje sa proklamiranim razvojnim ciljevima pa je i u tom segmentu došlo do značajnijih strukturnih i drugih nesrazmjera. To je ujedno još jedan od uzroka koji su doveli do narušavanja modela jednakosti i jednakih prilika za sve. U međuvremenu došlo je i do ekonomske krize u cijelom svijetu pa je i to pogodovalo nabujalim socijalnim i drugim

¹⁴ <http://www.amstat.org/sections/srms/proceedings/y2011/Files/400188.pdf>

¹⁵

http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/strategija_borbe_protiv_siromastva_i_socijalne_iskljucenosti_2014_2020/strategija_borbe_protiv_siromastva_i_socijalne_iskljucenosti_republike_hrvatske_2014_2020

¹⁶ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2729873/>

problemima. Tako dolazi do apsurdna u kojemu posrnulo gospodarstvo mora dodatno financirati narasla socijalna i druga davanja, a što je dijelom vidljivo i iz priložene Tablice 1.

Tablica 1. Struktura socijalnih troškova u RH, prema ESSPROS metodologiji (% BDP)

	RH 2008.	RH 2009.	RH 2010.	RH 2011.	EU27 (2009.)	EU27 (2010.)
Ukupni izdaci socijalne zaštite	18,7	20,8	20,8	20,4	29,5	29,4
Ukupni izdaci za socijalne naknade prema funkcijama	18,2	20,3	20,3	20,0	28,4	28,2
Bolest/zdravstvena skrb	6,3	7,1	6,9	6,8	8,4	8,3
Invaliditet	3,2	3,5	3,6	3,4	2,3	2,2
Starost	4,9	5,4	5,6	5,6	11,1	11,0
Preživjeli uzdržavani članovi	2,0	2,1	2,1	2,0	1,7	1,7
Obitelj/djeca	1,5	1,6	1,7	1,6	2,3	2,3
Nezaposlenost	0,3	0,4	0,5	0,5	1,7	1,7
Stanovanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasificirana	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4

Izvor: Za Republiku Hrvatsku 2014. godine: DZS. Za EU27: Eurostat.

3.3.2. Socijalna politika

Do novijeg vremena, tj. do ulaska hrvatskog društva u duboku i, čini se, dugotrajniju gospodarsku krizu, o proširenosti siromaštva kod nas nije se mnogo raspravljalo. Možda je razlog i što Europska Unija u procesu pregovaranja o ulasku Hrvatske u tu asocijaciju nije postavljala hrvatskoj Vladi posebne obaveze u vezi s borbom protiv siromaštva odnosno smanjivanjem stope siromaštva. Jedan od razloga je vjerojatno neslaganje stručnjaka oko veličine problema proširenosti siromaštva u Hrvatskoj. Kao argument za pretpostavku kako to nije problem navode se podaci o stopama siromaštva u drugim europskim zemljama koji se onda uspoređuju sa stopom siromaštva u Hrvatskoj. Na temelju tih usporedbi dolazi se do toga kako je Hrvatska između europskih zemalja koje imaju relativno niske stope siromaštva (između 9 i 16%) i onih koje imaju vrlo visoke stope (između 20 i 25%). Ova se činjenica uzima kao argument da se podaci o siromaštvu u Hrvatskoj ne doživljavaju pretjerano dramatično zbog čega i nema kritičkih analiza Vladine politike na tome području. Daleko kritičkiju analizu iznijeli su eksperti Svjetske banke koji su još 2006. godine istupili s oštrim kritikama Vladine socijalne politike i borbe protiv siromaštva. Referirajući se na rezultate istraživanja iz 2004. godine, Anand Seth, tadašnji predstavnik Svjetske banke zaključio je kako se razina siromaštva u Hrvatskoj (unatoč 5 do 6 godina ekonomskoga rasta) nije smanjila. „Siromaštvo“ se odnosilo na sve one koji žive sa primanjima manjima od 20 000 kuna godišnje. To bi značilo da postoji takva društvena raslojenost da su neki ljudi ostali isključeni iz tog rasta. Istodobno, Hrvatska na socijalu troši 4% BDP-a, dok recimo, Italija, Austrija ili Njemačka ne troše više od 2,5 posto. Uzimajući navedeno u obzir nameće se zaključak kako se siromaštvo u Hrvatskoj može potpuno iskorijeniti uz postojeću razinu troškova. Pravilnom raspodjelom siromaštvo bi nestalo i to bi bila vrlo snažna poruka društvu (Malenica, 2007, 153).

Dosadašnje analize Vladine socijalne politike pokazuju kako su neke njezin emjere bile motivirane i političkim razlozima, primjerice odluka da se svim učenicima osnovnih i srednjih škola osiguraju besplatni udžbenici. Takva odluka mogla bi se smatrati prihvatljivom kada bi bila riječ o gospodarski visokom razvijenom društvu. Budući da hrvatsko društvo ne spada u takva društva, dodjela besplatnih udžbenika i djeci vrlo bogatih obitelji znak je nedovoljne socijalne osjetljivosti i nepostojanja razrađenog i racionalnog sustava borbe protiv siromaštva. Poseban problem u analizi socijalne politike hrvatskih vlasti jest tretiranje izdvajanja za branitelje. Ako se ta izdvajanja ubroje u socijalne naknade, onda su naša izdvajanja za socijalne svrhe vrlo visoka čak i u usporedbi s daleko razvijenijim državama (Austrija, Njemačka...). Naknade za branitelje

najčešće nisu usmjerene na suzbijanje siromaštva niti ovise o imovinskom cenzusu. S druge strane, za gotovinsku pomoć za uzdržavanje koja se daje siromašnima, a koja ovisi o prihodima, izdvaja se vrlo malo. Također treba istaknuti kako zbog nesređenih i neažuriranih podataka o imovini i prihodima građana te zbog nedovoljne kontrole dosta građana vara državu i ostvaruje neke oblike socijalnih naknada na koje nemaju pravo. Imajući u vidu te probleme, u sljedećem razdoblju potrebno je razviti novi i učinkovitiji sustav socijalne politike i drugih mjera usmjerenih na smanjenje broja siromašnih u hrvatskom društvu (Malenica, 2011, 78-79).

3.3.3. Posljedice ratnih zbivanja

Govoreći o ekonomskoj i socijalnoj politici, važno je istaknuti kako one obuhvaćaju više relevantnih faktora koji značajno utječu na sve, a posebno na ugrožene kategorije stanovništva. Pritom se misli i na društveni okvir i norme, institucije sustava koje bi trebale provoditi mjere i aktivnosti za poželjne učinke i ostvarenje globalnih ciljeva. Naravno, u praksi se događaju brojne devijacije pa se uz ekonomske probleme, odnosno nedostatak sredstava za eliminiranje ili umanjeње problema beskućništva javljaju i problemi vezani uz nedostatak (ili čak oprečno poimanje) vrijednosnog sustava, nedorečenosti nekih mjera socijalne politike, ali i netolerancije i nerazumijevanja javnosti pa sve do individualnih i vrlo osobnih problema kroz koje prolaze sami beskućnici. Nisu zanemarive ni posljedice ratnih i poratnih događanja koje su u prvi mah neprepoznate, a koje su imale za posljedicu ne samo gubitak ljudskih života, materijalnih dobara, već i neke teške traume poput gubitka perspektive pa čak i osobnosti. I to ne samo za one koji to neposredno prolaze, već i za njihove obitelji, poznanike, a samim time i za širu zajednicu. Još uvijek nemamo prave mjere kojima bismo makar umanjili štete posljedica ratnih zbivanja jer se do sada sve svodilo na selektivna i nedovoljna materijalna davanja, dok je izostao pozitivan utjecaj integracije i sudjelovanja na tržištu rada te aktivnostima zajednice. Čak štoviše, zajednica je vrlo često negirala ili se negativno određivala spram ovih potrebitih i marginaliziranih skupina građana. Ovdje se na jedan način ponovno možemo osvrnuti na ulogu civilnoga sektora u suzbijanju predrasuda prema ranjivim skupinama gdje se iznova susrećemo s problemom nedovoljnog državnog investiranja u ovakav oblik ne samo pomoći već i educiranja i senzibiliziranja građana.

4. Rezultati dosadašnjih istraživanja

4.1. Stanje siromaštva u Hrvatskoj

U ovom ćemo odljeljku navesti rezultate nekih istraživanja siromaštva u Hrvatskoj. Siromaštvo u Hrvatskoj kontinuirano se mjeri zadnjih desetak godina na temelju jedinstvene metodologije Statističkog ureda Europske unije (Eurostata). Naime, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (DZS) provodi na godišnjoj razini Anketu o potrošnji kućanstava (APK) te objavljuje ključne pokazatelje siromaštva polazeći od Eurostatove službene metodologije za praćenje siromaštva. Prema toj metodologiji, siromašnima se smatraju osobe čiji su ekvivalentni dohoci manji od 60% medijana nacionalnoga dohotka. Radi se o relativnoj liniji siromaštva, koja je, po svojoj definiciji, odraz dohodovne distribucije. Ako na temelju spomenute linije siromaštva pratimo stope siromaštva ili "stope rizika od siromaštva" (*at-risk-of-poverty-rate*), kako se nazivaju prema službenoj terminologiji, onda se vidi da u Hrvatskoj od 2003. do 2008. godine nije bilo gotovo nikakvih promjena u stopama siromaštva. Naime, stopa siromaštva u spomenutom razdoblju kretala se oko 17% (DZS, 2006, 2009.). Ako bismo se oslanjali samo na ovaj pokazatelj siromaštva, proizlazilo bi da je siromaštvo u Hrvatskoj stagnantno i nepromjenjivo. Ovaj podatak može biti iznenađujući kada se uzme u obzir činjenica da je Hrvatska od 2003. do 2008. imala relativno visoke stope rasta BDP-a (između 4% i 5,5%). Stoga je ključno pitanje: kako objasniti stagnantnost siromaštva u situaciji visokih stopa ekonomskog rasta? Je li problem u metodologiji praćenja siromaštva ili se radi o ekonomskom rastu koji nije uspio smanjiti socijalnu i ekonomsku depriviranost donjih društvenih slojeva? Pošli smo od teze da drugi ili alternativni pokazatelji siromaštva te kombinacija pokazatelja siromaštva daju cjelovitiji uvid u trendove siromaštva nego samo pokazatelji koji ovise o dohodovnim nejednakostima. Valja istaknuti da je EU, posebice od 2004. godine, zbog uočenih manjkavosti koncepta relativnoga (dohodovnog) siromaštva nastojala pokazatelje dohodovnoga siromaštva dopuniti pokazateljima apsolutnoga siromaštva ili materijalne deprivacije. U tom kontekstu treba razumjeti rast popularnosti konceptata socijalne isključenosti, deprivacije i višedimenzionalnoga pristupa siromaštvu i na razini članica i na razini EU-a. Tek od 2009. godine EU je usvojio dva nova pokazatelja materijalne deprivacije (stopa i intenzitet deprivacije), koji se temelje na 9 indikatora objektivne materijalne deprivacije: 1. moći platiti režije, stanarinu, kredit; 2. Održati dom toplim; 3. platiti neočekivane izdatke; 4. jesti redovito meso i proteine; 5. otići na godišnji odmor; 6. imati televizor; 7. imati perilicu rublja; 8. imati automobil; 9. imati telefon (European Commission, 2009.). Stopa deprivacije (*deprivation rate*) označuje udio osoba koje si ne mogu

priuštitu barem 3 od navedenih 9 pokazatelja deprivacije, dok intenzitet ili dubina deprivacije (*depth of deprivation*) označuje prosječan broj pokazatelja deprivacije (od 0 do 9) koje si osobe ne mogu priuštitu. Ni ovih 9 pokazatelja ne pokrivaju sve aspekte ili dimenzije životnoga standarda (npr. zdravlje, zaposlenost, obrazovanje i sl.), nego se odnose uglavnom na posjedovanje trajnih kućanskih dobara i ekonomske poteškoće u održanju minimalnoga životnog standarda. U Hrvatskoj se dosad nisu službeno pratili pokazatelji materijalne deprivacije, među ostalim i zato što se oni u zemljama EU-a temelje na EU-SILC (*Community Statistics on Income and Living Conditions*), koja se u Hrvatskoj dosad nije rabila prilikom praćenja pokazatelja siromaštva. Prema tome, da bismo istražili eventualne promjene u životnom standardu siromašnih i provjerili povezanost između dohodovnog siromaštva i materijalne deprivacije u Hrvatskoj, moramo se osloniti na Anketu o potrošnji kućanstava, što znači da, barem zasad, nije posve moguće uspoređivati pokazatelje materijalne deprivacije u Hrvatskoj s onima u zemljama EU-a (Šućur, 2012, 607-609).

„Spoznaje o oblicima i rasprostranjenosti siromaštva u Hrvatskoj bile su vrlo slabe do prvog analitičkog istraživanja, koje je u suradnji s Vladom provela Svjetska banka. Analiza se temeljila na anketi o potrošnji kućanstava što ju je 1998. godine proveo Državni zavod za statistiku. Rezultati su pokazali da je siromaštvo u Hrvatskoj razmjerno nisko, pogotovo ako se uspoređi s drugim zemljama u tranziciji (osim Slovenije). Samo 4% stanovništva živjelo je s manje od 4,30 USD po osobi dnevno (međunarodno usporedivi standard u tranzicijskim zemljama) odnosno oko 10% živjelo je smanje od 5,30 USD po osobi dnevno, što se ocjenjuje kao odgovarajuća apsolutna granica siromaštva za Hrvatsku. Apsolutno je siromaštvo nisko, ali takva ocjena lako zavarava. Ipak, siromaštvo je u Hrvatskoj trajne prirode: onima koji su postali siromašni potrebno je mnogo vremena da iz siromaštva pobjegnu (World Bank, 2001). Postoji nekoliko dominantnih skupina među siromašnima: stariji i slabije obrazovani, nezaposlene i neaktivne osobe. Iako nezaposleni i neaktivni čine mali dio siromašnog stanovništva (2,9 i 5,4%), izloženi su najvećoj opasnosti od siromaštva, dok je zaposlenost prilično sigurna zaštita protiv siromaštva. Gotovo tri četvrtine siromašnih žive u obiteljima u kojima glava obitelji ima samo osnovno obrazovanje ili čak ni to. Te osobe imaju malu vjerojatnost nalaženja posla ako su nezaposlene ili imaju mala primanja ako su zaposlene. Opasnost od siromaštva pogotovo je velika ako je niska razina obrazovanja povezana s nezaposlenošću. Oni koji žive u kućanstvima u kojima je glava obitelji nezaposlena ili neaktivna imaju tri puta veću vjerojatnost da budu siromašni nego stanovništvo u cjelini. Stoga siromaštvo u Hrvatskoj po uzrocima sve više nalikuje na siromaštvo u Zapadnoj Europi, a uvelike je povezano sa sudjelovanjem na službenom

tržištu rada, te sa znanjima i stručnostima pojedine osobe. Također značajni dio siromašnih su starije osobe, pogotovo one bez mirovina. Usprkos visokom udjelu transfera u BDP-u (oko 25%), u Hrvatskoj se ostvaruje slaba preraspodjela zato što je većina programa socijalne potrošnje razmjerno slabo usmjerena, dok su bolje usmjereni socijalni programi rascjepkani i čine tek manji dio ukupnih rashoda za socijalnu potrošnju. Ukratko, možemo ponoviti da su obilježja siromašnih u Hrvatskoj vrlo slična onima u drugim zemljama i ponajviše su određena obrazovanjem, brojem osoba koje ostvaruju dohodak i koje su zaposlene. Postoji nekoliko skupina pretežito siromašnih, a to su prije svih nezaposlene i neaktivne osobe. Dosadašnji gospodarski rast u Hrvatskoj općenito nije uspio stvoriti dovoljno ekonomskih mogućnosti za siromašne, a oni su i u lošijem položaju po iskorištavanju tih mogućnosti“ (Bejaković, 2005, 96-97).

U ovom kontekstu spominje se i istraživanje Zorana Šućura, profesora na Pravnom fakultetu u Zagrebu, provedeno 2004. godine na troetapno stratificiranom uzorku probabilističkog tipa. Hrvatska je bila podijeljena u 6 regija koje nisu iste veličine. Ispitanici su bile osobe starije od 18 godina, a ispitivanje je obuhvatilo 1216 kućanstava. Cilj istraživanja bio je utvrditi raširenost siromaštva, sastav siromašnih rizične skupine kao i životne uvjete siromašnih u Hrvatskoj.

Rezultati istraživanja pokazali su da je stopa relativnog siromaštva u Hrvatskoj dosta visoka (oko 27%), barem u usporedbi s većinom zemalja EU. Postoji velika razlika između objektivne i subjektivne linije siromaštva te između različitih modela mjerenja subjektivnog siromaštva. Stope subjektivnog siromaštva (ovisno o načinu mjerenja) nekada su značajno manje, a nekada značajno veće od stopa objektivnog siromaštva. Izgleda da hrvatski građani siromaštvo percipiraju prvenstveno u relativnom smislu, čak i onda kad se koriste izrazi karakteristični za koncept apsolutnog siromaštva (osnovne potrebe, spajanje kraja s krajem, minimalni dohodak). Subjektivne percepcije ljudi o minimalnom ili pristojnom dohotku više ovise o referentnim grupama s kojima se uspoređuju nego o stvarnim financijskim mogućnostima (Šućur, 2004, 238-253).

5. Zaključna razmatranja i posljedice beskućništva

5.1. Posljedice beskućništva

Beskućništvo predstavlja rastući problem u današnjem svijetu, ali i u hrvatskom društvu. Broj beskućnika vrtoglavo se penje, prvenstveno zbog trenutne ekonomije i recesije. Pojedinci se svakoga dana sve više suočavaju s beskućništvom koje utječe na zajednice na nekoliko razina: ekonomskoj, socijalnoj kao i političkoj. Neke od tih posljedice su očite, no druge je puno teže vidjeti. Beskućništvo također utječe na javni red i mir, troškove života, turizma i lokalne samouprave. Beskućništvo utječe na svakog pojedinca u cijeloj zajednici bez obzira na to shvaća li to pojedinac ili ne. Primjerice beskućništvo utječe na javnu sigurnost kao i na vladine programe koji se financiraju od strane poreznih obveznika koji su namijenjeni za pomoć beskućnicima.¹⁷

Porast beskućništva utječe na cijelu lokalnu zajednicu na razne načine, kao što su troškovi života u zajednici. Postoje mnogi troškovi povezani s beskućništvom. Kao što je već navedeno, postoje očiti troškovi za lokalnu zajednicu kao što su porezi koji se koriste za programe namijenjene beskućnicima, no tu su i brojni skriveni troškovi koji također utječu na zajednicu. Primjerice, mnogi beskućnici nemaju pristup skloništu i higijenskim objektima, a većina ih nema niti pristup zdravstvenoj skrbi pa se naizgled "mali" zdravstveni problem može lako pretvoriti u veliki zdravstveni problem u jako kratkom vremenskm roku. Beskućnici koji nemaju pristup medicinskoj skrbi često odgađaju potražiti liječničku pomoć za pitanja koja se mogu pojaviti. Na primjer, beskućnici su zbog svoga načina života podložniji ugrizima kukaca. Bez pristupa tuševima, sapunima i drugom priboru za čišćenje i dezinfekciju, ugriz pauka može vrlo brzo prerasti u ozbiljnu infekciju. Kada se osoba konačno odluči potražiti medicinsku skrb, lokalna bolnica je često jedini izbor za dobivanje medicinskih usluga. Nakon što je zdravstvena skrb zatražena kroz bolnički sustav troškovi značajno rastu u odnosu na troškove pomoći dobivene kroz primarni zdravstveni sustav. S obzirom da beskućnici nemaju novca da plate račun troškove takvoga slučaja snose osiguravajuća društva ili porezni obveznici. Prema Nacionalnom Savezu za borbu protiv beskućništva u SAD-u prosječan boravak u bolnici beskućnika četiri je dana duži od nekog drugog stanovnika grada što ukupno iznosi 2400 dolara za svaki dan hospitalizacije. Još jedan primjer skrivenih troškova beskućništva može se naći u lokalnom i državnom sustavu zatvora. Prema istraživanju koje je provedeno na Sveučilištu u Teksasu, prosječni beskućnik košta porezne obveznike oko 15.000 dolara svake godine. Većina tog troška uvelike se pripisuje

¹⁷ <http://legacy.usfsm.edu/academics/cas/capstone/2010-2011/interdisciplinary%20social%20sciences/aragon-the%20socio-economic%20effects%20of%20homelessness%20in%20pinellas%20county.pdf>

noćenjima u zatvoru. Beskućnici često provedu više vremena u zatvoru od prosječnog građanina zbog manjih prekršaja kao što su sitne krađe. Važno je napomenuti kako je istraživanje provedeno na Sveučilištu u Teksasu završeno 2000. godine tako da su troškovi povezani s beskućnicima najvjerojatnije značajno narasli u posljednjih 10 godina. Prema Nacionalnom Savezu za borbu protiv beskućništva, nacionalni prosjek cijena zatvorskog kreveta iznosi oko 20.000 dolara svake godine. Ova brojka ne obuhvaća sudske troškove, radne sate policajaca niti naknade javnom branitelju koje bi trebale teretiti prijestupnika, ali terete državni proračun. Prema gore navedenom Savezu, beskućnici provode više vremena u zatvoru od prosječnog građanina i to većinom zbog sitnih prekršaja poput skitnje, sitnih krađa te javnog pijanstva. Takvi prekršaji, poput javnog pijanstva, obično ne utječu izravno na zajednicu, no postoje neki sitni prekršaji koji posredno utječu na lokalnu zajednicu. Na primjer, krađe i skitnje u nekim područjima su se pokazale kao negativan utjecaj na turizam u zajednici. U područjima koja su popularna turistička odredišta te se zajednica uvelike oslanja na prihode dobivene od turizma, porast ovakvih aktivnosti može negativno utjecati na cjelokupno gospodarstvo.¹⁸

Ovdje je važno istaknuti da se s dužinom vremenskog perioda beskućništva povećava i upletenost u kriminalna ponašanja, većinom zbog potrebe pribjegavanju neinstitucionaliziranim metodama i strategijama opstanka. Ovo se mišljenje može pripisati i teoriji etiketiranja. Jednom dobivena stigma može poprilično otežati beskućnicima da izađu iz toga statusa. Područja u blizini skloništa za beskućnike obično bilježe veće stope kaznenih djela koja uključuju drogu, uznemiravanje, krađe, provale, vandalizam, silovanja i teške fizičke napade. Ove vrste zločina izravno utječu na lokalnu zajednicu. Teorija racionalnog izbora također se može primjeniti na kriminalne djelatnosti beskućnika. S obzirom da u njihove osnovne potrebe nezadovoljene, beskućnici se okreću drugim načinima zadovoljavanja istih. Beskućništvo ima puno dalekosežniji i dublji utjecaj na lokalnu zajednicu no što se možda čini. Incidenti koji se događaju ostavljaju širu sliku nepouzdanog i nesigurnog područja što može rezultirati lošom slikom grada kako turistima, tako i samim građanima, tj. mještanima. Incidenti dovode do sukoba policije i beskućnika što njihov položaj čini još težim.¹⁹

¹⁸ <http://legacy.usfsm.edu/academics/cas/capstone/2010-2011/interdisciplinary%20social%20sciences/aragon-the%20socio-economic%20effects%20of%20homelessness%20in%20pinellas%20county.pdf>

¹⁹ <http://legacy.usfsm.edu/academics/cas/capstone/2010-2011/interdisciplinary%20social%20sciences/aragon-the%20socio-economic%20effects%20of%20homelessness%20in%20pinellas%20county.pdf>

5.1.1. Individualne posljedice

U Republici Hrvatskoj 2013. godine postojalo je 12 skloništa za beskućnike dok ih je 2011. registrirano 9. Skloništa se nalaze u velikim gradovima te su njihovi osnivači gradovi, udruge, dobrotvorne i vjerske organizacije. Ukupan smještajni kapacitet skloništa omogućuje boravak 400 korisnika. Govoreći o brojevima, važno je imati na umu da nema točnih podataka o broju beskućnika u Hrvatskoj; oni su prikupljeni u okviru nacionalnog popisa stanovništva 2011. godine, no ovi podaci pokazuju brojku manju od one koju daje Ministarstvo socijalne politike i mladih. Također, postoji vrlo malo istraživanja o tom pitanju koja se većinski fokusiraju na korisnike skloništa. Ipak, u jednom od dva istraživanja provedena od strane Grada Zagreba u suradnji sa Centrom za socijalnu skrb, nevladinom organizacijom koja se bavi beskućništvom, Prekršajnim sudom, dvama psihijatrijskim bolnicama, Domom socijalne skrbi za osobe s problemima mentalnog zdravlja, policijom i Okružnim zatvorom u Zagrebu otkriveno je kako ima oko 400 beskućnika na području grada Zagreba. Nije bilo takvoga istraživanja na nacionalnoj razini, ali procjene stručnjaka koji rade s beskućnicima govore kako postoji oko 1.000 beskućnika koji žive cijeloj zemlji. 2012. godine Ministarstvo socijalne politike i mladih poslalo je opsežan upitnik u skloništa diljem cijele zemlje kako bi dobili uvid u profil prosječnih korisnika, troškova skloništa kao i profila poslodavaca koji rade tamo. Na uzorku od 384 tadašnjih korisnika unutar 10 skloništa Ministarstvo je analizom dobilo profil beskućnika koji koriste skloništa. Analiza je pokazala kako su oni većinom muškarci, u prosjeku od oko 50 godina, koji žive u skloništu do dvije godine. Obično su samci, razvedeni ili nikada oženjeni, bez djece. Uglavnom su završili srednju školu te imaju desetak godina radnog iskustva. Glavni izvor njihovih prihoda je financijska potpora dobivena kroz sustav socijalne skrbi. U većini slučajeva dobroga su zdravlja, bez vidljivog fizičkih, mentalnih i intelektualnih oštećenja. Također, većina ih posjeduje važeću identifikacijsku ispravu, poput osobne iskaznice i/ili putovnice i važeće zdravstvene iskaznice.

Kada je riječ o mladim beskućnicima, gore navedena analiza je pokazala kako je 9,9 % ispitanika spada u skupinu beskućnika do 29 godina. 13,3 % ispitanika pripada dobnoj skupini od 30 do 39 godina. Nažalost, ne postoje raniji podaci o ovom pitanju koji bi omogućili usporedbu, no s obzirom na činjenicu da je stopa nezaposlenosti mladih vrlo visok i stalno raste u posljednjih nekoliko godina, može se pretpostaviti kako se broj mladih beskućnika proporcionalno povećava.²⁰

²⁰ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=hr&newsId=1884&moreDocuments=yes&tableName=news>

5.1.2. Društvene posljedice

Hrvatski zavod za statistiku ukazuje na visoku stopu siromaštva koja je, uključujući i socijalne naknade, iznosila 20,5% u 2012. godini, dok je stopa materijalne deprivacije u Hrvatskoj bila 32,3%. U 2010. godini stopa siromaštva bila je 20,6%, a u 2011. porasla je na 21,1%, što je znatno više od prosjeka EU 27 (16,4% u 2010., a 16,9% u 2011.). Veliki broj nezaposlenih, kao i zaposlenih s niskim ili neredovitim primanjima, mladih koji ne rade, veliki broj djece, starije osobe i umirovljenici, osobe s invaliditetom, samohrane majke, marginalizirane skupine koje su osim siromaštvu također izložene raznim oblicima diskriminacije - sve one skupine koje izravno ili neizravno ulaze u krug siromašnih i socijalno isključenih zahtijevaju zajedničke napore svih sudionika u društvu.

Grupe koje su izložene povećanom riziku od socijalne isključenosti mogu se razlikovati po uzroku njihove izloženosti tom riziku, ali budući da su uzroci siromaštva i socijalne isključenosti najčešće višedimenzionalni, te kategorije se uglavnom preklapaju. Rizik od siromaštva i socijalne isključenosti prvenstveno je povezan s dugotrajnom nezaposlenošću i ekonomskom neaktivnošću, tako da se u skupinama s povećanim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti primarno nalaze ljude koji su isključeni iz tržišta rada kao i oni s niskim primanjima, izbjeglice, azilanti te stranci pod supsidijarnom zaštitom, ranjive etničke manjine, osobe s invaliditetom, kao i manje brojne skupine suočene s rizikom od ekstremnog siromaštva (poput beskućnika i bivših zatvorenika). Tijekom protekle dvije godine u Hrvatskoj nije bilo značajnijih promjena u profilu siromaštva. Ipak, u 2009. evidentan je porast relativnog siromaštva među djecom i mladima.

Obveza za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti definirana je temeljnim međunarodnim dokumentima koji promiču ljudska prava poput Milenijske deklaracije, Milenijskih ciljeva razvoja UN-a i Europske socijalne povelje, koja posebno ističe "pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti" kao jedno od temeljnih građanskih prava. Također, važno je istaknuti ključne strateške dokumente i/ili inicijative EU-a, poput Europe 2020 i Europske platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti, kao i investicijski paket socijalnih (SIP).

Stoga Program Vlade Republike Hrvatske (2011-2015) i drugih nacionalnih dokumenata dužni su osigurati širi strateški pristup borbama protiv siromaštva i socijalne isključenosti. U skladu s tim u tijeku je izrada "Strategije za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti u

Hrvatskoj (2014-2020)" započeta u suradnji s relevantnim sudionicima - predstavnicima državnih i javnih institucija, predstavnicima lokalnih vlasti, predstavnicima sindikata i poslodavcima te predstavnicima civilnog društva. Strateški nacrt poštuje temeljne pretpristupne dokumente kao što su Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) i Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP), rezultate provedbe JIM- a JAP kao i povezane nacionalne planove provedbe. Naime, Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju koji je Hrvatska potpisala u ožujku 2007. naglašava prioritete u području borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući, između ostalog, prioritete u području stanovanja kroz razvoj koncepta socijalnog stanovanja, razvijajući sustav subvencija i pomoći za kućanstva s lošim uvjetima stanovanja, šireći kapacitet skloništa za beskućnike, kao i rješavanje stambenih problema ratnih prognanika.²¹

5.2. Poticanje prevencije

Kako bi se učinkovito pristupilo problemu beskućništva, zajednica treba jasnu i sveobuhvatnu strategiju. Među deset ključnih elemenata, Savez ocrtava komponente potrebne za uspješan plan u okončanju beskućništva. *Ten Essentials* obuhvaća najvažnije strategije za uspjeh: prevenciju, mogućnosti ponovnog smještanja u stanove i stambene usluge te, između ostaloga, učinkovito korištenje podataka.

- **Plan**

Za početak je potrebno osmisliti plan djelovanja. Savezov *Desetogodišnji plan za okončanje beskućništva* može biti dobar početak jer predstavlja sveobuhvatan, sustavan pristup rješavanju različitih aspekata beskućništva. Prilikom planiranja važno je imati predstavnike i uvid iz svih skupina koje su pogođene ovim društvenim problemom: vladinih dužnosnika, poslovnih ljudi, društvenih aktivista i slično. Svako rješenje počinje s planom.

- **Podaci**

Prije nego se krene prema naprijed važno je u potpunosti razumijeti problem. S beskućništvom to može biti težak zadatak jer na njega kao društveni problem utječe gospodarstvo, zemljopis, prijevoz i niz drugih elemenata. Srećom, veliki broj zajednica provodi

²¹

www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/strategija_borbe_protiv_siromastva_i_socijalne_iskljucenosti_2014_2020

dvogodišnji program u vrijeme popisa i ima informacijski sustav vezan za problem beskućništva (HMI), kao i zakonom određen Odjel stambenog i urbanog razvoja (HUD). HMI prikuplja podatke o onima koji su u interakciji sa sustavima za pomoć beskućnicima, a ova informacija može biti korisna u boljem razumijevanju populacije beskućnika te samim time i u rješavanju njihovih specifičnih potreba.

- **Hitna prevencija**

Kao i s većinom stvari, najisplativiji i najučinkovitiji način okončanja beskućništva je zapravo njegova prevencija. Razmišljanja o donošenju programa i politika koja će učinkovito služiti upravo tome. Mnogi postojeći socijalni programi povezuju ranjive populacije s hitnim službama, pružaju im usluge privremene novčane pomoći te rješavaju stvari od slučaja do slučaja. Potrebno je razmotriti načine integracije s postojećim sustavima ili osmišljavanja vlastitih.

- **Preventivni sustavi**

Mnogi ljudi završe na ulici nakon puštanja iz državnih ustanova, (što se najčešće odnosi na zatvore i udomiteljske obitelji). Drugi se, pak, u toj situaciji nađu nakon što napuste institucije koje se bave mentalnim zdravljem i slične ustanove za zdravstvenu skrb. Stvaranjem jasnoga stambenoga rješenja nakon napuštanja tih institucija - u obliku različitih stambenih programa ili nekog drugog pristupa uslugama moguće je smanjiti ulogu koju državne ustanove igraju u stvaranju beskućništva.

- **Doseg**

Važnu ulogu pri okončanju beskućništva ima samo dopiranje do beskućnika. Ključni dio jest sposobnost spajanja beskućnika sa stambenim uslugama i rješenjima. Pri razmatranju ovih mogućnosti, važno je imati na umu kako mnogi ljudi koji žive na ulicama pokazuju znakove psihičkih oboljenja, ovisnosti o različitim supstancama te druge negativne obrasce ponašanja. Pri tome je važno uzeti u obzir jeftine stambene solucije koje ne zahtjevaju trezvenost ili liječenje.

- **Smanjenje stope beskućništva**

Uspješan program za pomoć beskućnicima ne radi samo na okončanju beskućništva, već i na smanjenju duljine boravka u skloništima te smanjenju mogućnosti ponovnog završavanja na ulici. Kako bi to učinili, programi pomoći moraju uskladiti resurse kako bi se osiguralo da obitelji i pojedinci imaju pristup uslugama potrebnim za postizanje neovisnosti što je brže moguće. To često zahtijeva neposredan pristup stanovanju i poticaje ugrađene u sustave za pomoć beskućnicima kako bi se ovi rezultati pospješili.

- **Brza stambena rješenja**

Upravljanje i donošenje odluka na stambenom tržištu, pogotovo u ime klijenata s nižim primanjima predstavlja težak zadatak. Uspješan program za pomoć beskućnicima ima osoblje koje se bavi upravo time. *Tražitelji stanova (housing locators)* pretražuju stambeno tržište i grade odnose sa zemljoposjednicima. Komponente uspješnoga programa uključuju poticanje zemljoposjednika na iznajmljivanje stanova beskućnicima, kreativnu upotrebu stambenih vaučera i subvencije za pomoć beskućnicima i obitelji koji im pomažu u subvenciji najamne jedinice te poveznice s resursima koji pomažu klijentima da zadrže svoje mjesto stanovanja.

- **Usluge**

Usluge su zapravo dostupnije nego što se doima - mnoge već postoje u zajednici. Tako beskućnici mogu pristupiti glavnim programima, uključujući *Privremenoj pomoći za potrebite obitelji (TANF)*, *Dopunskoj socijalnoj pomoći (SSI)*, *Medicaid* te drugim postojećim federalnim programima pomoći. Spajanje obitelji i pojedinaca s takvim programima predstavlja imperativ pri osiguranju njihove kontinuirane neovisnosti.

- **Trajno stambeno rješenje**

Beskućništvo je rezultat nemogućnosti financiranja i održavanja stanovanja te je zato važno imati na umu kako svaki plan okončanja beskućništva mora uključivati ulaganje u stvaranje pristupačnoga mjesta za stanovanje. To uključuje financiranje mjesta stanovanja zajedno sa službama za podršku što predstavlja trajnije rješenje. Ovo se često koristi za „stalne“ beskućnike - to jest, za ljude koji su beskućnici duži vremenski period ili završavaju na ulici više nego jednom koji većinom imaju mentalni ili tjelesni invaliditet.

- **Prihodi**

S ciljem zadržavanja mjesta stanovanja, ljudi koji izlaze iz problema beskućništva moraju imati prihode. Programi za pomoć s financijama dostupni su preko državnih usluga te preko usluga za zapošljavanje koji mogu pomoći dosadašnjim beskućnicima u razvijanju vještina potrebnih za povećanje njihovih prihoda. Glavne usluge, uključujući i *Zakon o ulaganju u radne snage*, trebale bi se koristiti za tu svrhu.²²

²² www.endhomelessness.org/pages/ten-essentials

5.3. Kreiranje adekvatne i učinkovite socijalne politike

Kod ovoga naslova, svakako treba poći od šireg društvenog konteksta i poželjnog sustava vrijednosti kako bismo promovirali društvo jednakih šansi za sve građane. Zatim treba dograditi postojeći institucionalni okvir koji bi se trebao izgrađivati u smislu jednostavnosti i učinkovitosti. Potom slijedi strategija kojom se definiraju dugoročni ciljevi zajednice, te na kraju mjere socijalne politike s jasnim kriterijima koji bi obuhvatili sve ugrožene kategorije na način da se na najmanji moguću mjeru svedu moguće zloupotrebe kojih smo bili svjedoci. Naravno, to nikada neće u potpunosti eliminirati sve socijalne probleme, ali će svakako pomoći da stvarno potrebiti dobiju nužnu pomož te da država kvalitetno ispuni jednu od svojih zadaća: da postane socijalno osjetljiva te da svojim mjerama broj socijalnih slučajeva svede na najmanju moguću mjeru.

5.4. Senzibiliziranje društva o siromaštvu

Govoreći o senzibilizaciji društva, većinu će asocijacije dovesti do pojmova poput altruizma, civilnoga sektora te prosocijalnoga ponašanja.

„Prosocijalno ponašanje se u najširem smislu definira kao *voljno i intencionalno ponašanje koje kao posljedicu ima dobrobit drugih ljudi*“ (Eisenberg & Miller, Staub prema Raboteg-Šarić, 1995, 13-14). „Ova definicija naglasak stavlja na pojavne posljedice ponašanja, a ne unutarnje motive. Dakle, netko može djelovati pro-socijalno na uzajamnu korist. S druge strane, pojmom *altruizam* se označava nesebično pružanje pomoći koje isključuje osobni interes. Ono podrazumijeva istinsku naklonost prema drugome, bez očekivanja nekakve nagrade za svoje ponašanje“ (Raboteg-Šarić, 1995, 14).

„Dakle, civilno društvo se može definirati kao svojevrsni posrednik između pojedinca i širih struktura (kao što su tržište ili država) koji pruža mogućnosti zajedničke akcije i organizacije građana. Sa šireg aspekta, civilno društvo ima zadaću umanjiti negativne posljedice suvremenog oblika podjele rada i organizacije moći, stvoriti socijalni kapital te širiti demokratske vrijednosti i običaje“ (Eberly, Bryant, Barber prema Bežovan, 2004, 16).

„Naime, civilni sektor ima specifičan odnos spram dominantne kulture ekonomije i politike. Prije svega radi se o neprofitnom sektoru što znači da ove organizacije ne postoje radi ostvarivanja profita, a ako se ona i ostvari, ne raspodjeljuje članovima ili direktorima udruga već služi kako bi se ispunila osnovna misija organizacije. Nadalje, ove organizacije obično imaju

dobrotvorni i dobrovoljni karakter – dobivaju pomoć (*financijsku ili volontersku*) koju usmjeravaju u humanitarne svrhe što također naglašava solidarnost zajednice unutar koje djeluju. Odvojene su od utjecaja vlade te među njih ne spadaju politička udruženja koja za cilj imaju osvajanje vlasti“ (Bežovan, 2004, 17-19).

Često se tvrdi da je civilno društvo u Hrvatskoj nedovoljno razvijeno, no to svakako treba promatrati u vremenskom kontekstu. Tek su pad komunizma i razvoj novoga pluralističkoga društvenoga sustava omogućili razvoj civilnoga društva, ali i pokazali kako su puna uspostava demokracije i razvoj civilnoga društva spori procesi, uvjetovani nizom čimbenika. Kod civilnog društva, nekoliko je čimbenika potrebno podcrtati: nepovoljan utjecaj rata, spori proces demokratizacije i europeizacije, visok stupanj centralizacije vlasti i nejasno mjesto i uloga ne-državnih aktera, slabi utjecaj dijelom zaboravljenog pred-komunističkog nasljeđa razvoja civilnog društva, kao i nazočan ali relativno krhki razvoj civilnih inicijativa u sam suton komunističkog sustava (Bežovan i Zrinščak; Stubbs i Zrinščak prema Zrinščak i Lakoš, 2012, 28).

Danas se civilno društvo odmaklo od početnih problema razvoja, ali neki ključni problemi perzistiraju: građansko sudjelovanje u javnom životu i participacija u organizacijama civilnog društva je niska – relativno je mali broj osoba uključen u aktivnosti i djelovanje istih; civilno društvo ima još uvijek obilježje urbanog fenomena; organizacije civilnog društva nisu tretirane kao jednakovrijedan partner državnim institucijama; visok stupanj nepovjerenja građana prema državnim pa i civilnim institucijama stvara klimu razvoja demokracije paniti sudjelovanja u javnom životu svojih zajednica; hrvatsko civilno društvo nije ukorijenjeno unutar zajednice (Bežovan i Zrinščak prema Zrinščak i Lakoš, 2012, 28-29).

6. Metodologija rada

Problem istraživanja: socio-ekonomski kontekst položaja beskućnika u Splitu

Ciljevi istraživanja:

- Ispitati percepciju beskućnika o udjelu odgovornosti društva za siromaštvo (*u kontekstu mogućnosti i perspektiva koje se nude njegovim članovima*) u doprinosu porasta broja beskućnika
- Ispitati kvalitetu života prije nego su ispitanici postali beskućnici
- Ispitati razloge koji su doveli do procesa osiromašivanja i beskućništva
- Ispitati utjecaj beskućništva na socijalne potrebe ispitanika (saznati nešto više o interakcijama među beskućnicima – *intenzitet i dubina odnosa, sadržaji i teme razgovora, povezanost...*)

Hipoteze istraživanja:

1. Ispitanici smatraju kako je restauracija (ponovno uvođenje) kapitalizma povezana s fenomenom sve većeg broja siromašnih te posebno beskućnika
2. Ispitanici za svoj položaj većim dijelom krive društvo te smatraju kako društvene institucije ne pružaju jednake šanse svima
3. Ispitanici su prije nego su postali beskućnici živjeli uobičajenim životom pripadnika srednje i niže klase te ih je situacija u kojoj su se našli iznenadila i uhvatila nespremne
4. Ispitanici su dovedeni u položaj u kojem se nalaze zbog iznenadnog financijskog kraha uzrokovanog nizom pogrešnih procjena i odluka (krediti kod banaka,...)
5. Socijalne potrebe ispitanika su se promijenile u skladu s načinom života te se većina njihovih socijalnih kontakata nalazi unutar zatvorenog kruga

Metoda: polustrukturirani intervju²³

²³ Vidjeti u prilogu

Istraživačka metoda koja je upotrijebljena u svrhu prikupljanja empirijskog materijala je polustrukturirani intervju. Polustrukturirani intervju je, kao što mu sam naziv sugerira, kombinacija strukturiranog i nestrukturiranog intervjuja. Specifičan je u tome što je na intervjueru da prilagodi tijek intervjuja već stvorenom orijentacijskom vodiču – u ovom slučaju protokolu s temama i podtemama koji je ujedno poslužio i kao instrument pri provedbi istraživanja.

Analiza podataka izvršena je na temelju transkripata provedenih intervjuja putem analitičkih kategorija koje su kreirane s obzirom na teoriju te upotpunjene pomoću tema iz istraživačkog protokola i odgovora sugovornika.

Uzorak: Ispitanici su beskućnici koji redovito posjećuju prihvatilište udruge „Most“. U istraživanju provedenome u srpnju i kolovozu 2013. godine sudjelovalo je 11 ispitanika: 3 žene i 8 muškaraca. Svi ispitanici bili su srednje i starije dobi, tj. u rasponu od 35 do 68 godina (Tablica 2). U svrhu osiguravanja zaštite identiteta sudionika, navedena su samo imena (te eventualni nadimci ispitanika), koja su prikazana u idućoj tablici.

Tablica 2. Uzorak ispitanika²⁴

	Ime	Godine
1	Josip	68
2	Marijan	48
3	Zlatko	58
4	Karlo	50
5	Messi	57
6	Jagoda	40
7	Marijan	41
8	Katica	47
9	Kjara	44
10	Tihomir	35
11	Buda	62

²⁴ Prosječna dob ispitanika iznosi 50 godina

7. Interpretacija odgovora dobivenih polustrukturiranim intervjuom beskućnika

Ispitanici su iznijeli svoje dojmove i promišljanja odgovarajući na niz pitanja koji se ticao djetinjstva i primarne obitelji, socijalizacijskog aspekta života nakon beskućništva, te zdravstvenih problema, zadovoljstva uslugama prihvatilišta, samopercepcije te procjene percepcije drugih članova društva, ali i promišljanja o suvremenoj problematici kao i percepcije budućnosti kroz prizmu statusa u kojemu su se našli.

7.1. Život prije beskućništva

7.1.1. Osobni podaci

Prva grupa pitanja donijela je uvid u generalne, osobne podatke ispitanika pa se ispostavilo kako su intervjui vođeni s 3 žene i 8 muškaraca u dobi od 35 do 68 godina. Sedam ispitanika rođeno je na području RH (od kojih je troje iz Splita), dok je troje rodom iz BiH te je jedna ispitanica podrijetlom iz Rima. Mahom je riječ o neoženjenim/neudanim ljudima, bez djece – naime 8 ispitanika izjavilo je kako nemaju supružnike, dvoje je udovaca, dok je jedan razveden. Osam ispitanika nema djece, dok su preostalih troje roditelji dvoje ili više djece. Tablica 3 prezentira osobne podatke ispitanika.

Tablica 3. Osobni podaci

Osobni podaci			
	Mjesto rođenja	Dob	Bračno stanje i djece
1	Teslić, BiH	68	Neoženjen, bez djece
2	Split, RH	48	Neoženjen, bez djece
3	Opatija, RH	58	Pok.žena, sin i kćer
4	Zenica, BiH	50	Neoženjen, bez djece
5	BiH	57	Neoženjen, bez djece
6	Trogir	40	Razvedena, četvoro djece
7	Imotski	41	Neoženjen, bez djece

8	Blizna Donja kod Trogira	47	Neudana, bez djece
9	Rim	44	Udovica, tri kćeri, nevjenčani suprug
10	Split	35	Neoženjen, bez djece
11	Split	62	Neoženjen, bez djece

7.1.2. Djetinjstvo i primarna obitelj

Što se tiče mjesta odrastanja, 8 ispitanika navelo je različita mjesta u RH, od kojih je svega 2 odrastalo isključivo u Splitu te još dvoje u Splitu uz druge gradove. Dvoje ispitanika odrastalo je u susjednoj Bosni i Hercegovini. Raspon boravka u Splitu odgovorima je obuhvaćao vremenski period od 3 i pol godine do cjeloživotnog boravka. Šest ispitanika navelo je kako su im oba roditelja pokojna te jedan ispitanik kako ima pokojnog jednog roditelja. Većina ispitanika ima brata i/li sestru tako da se može zaključiti kako je većinom riječ o ispitanicima iz većih obitelji gdje nijedan član uže obitelji nema završen visoki stupanj obrazovanja prema njihovim izjavama, a dva ispitanika navode kako su članovi njihove uže obitelji završili samo osnovnu školu. Ispitanici koji su odgovorili na pitanje o završenoj školi članova obitelji, većinom navode zanatske poslove poput varioca, krojača, računovođe...

Pet ispitanika podijelilo je stav o neslaganju s obitelji, dok su se 4 ispitanika izjasnila kako su odnosi u primarnoj obitelji bili dobri. Što se tiče završene škole samih ispitanika, 8 ih ima završenu srednju školu dok je njih troje ostalo na osnovnoškolskom obrazovanju što je vidljivo iz Tablice 4.

Tablica 4. Djetinjstvo i primarna obitelj

Djetinjstvo i primarna obitelj					
	Mjesto odrastanja	Vrijeme boravka u Splitu	Broj članova obitelji i naobrazba	Procjena odnosa u obitelji	Stupanj obrazovanja
1	Hrvatska	44 godine	Brat, SSS	Nesložna obitelj	²⁵ ŠSS (ŠUP)
2	Kaštela	3,5 godine	Pok. majka i otac (majka 4OŠ)	Usredotočenost na preživljavanje	OŠ
3	Lovran	5 godina	Pok. majka (SSS), pok. otac (VŠS), sin student, kći srednja škola	Neslaganje s ocem i s djecom	SSS
4	Zenica	Duži vremenski period	Pok. majka, domaćica, pok. otac, varioc, sestre – med.sestra i krojačica	Dobro	SSS (građ.tehničar)

²⁵ ŠUP označava skraćenicu za Školu učenika u privredi

5	BiH	5 godina			SSS
6	Selo kod Rogoznice	16, 17 godina	Majka, pok. otac i brat	Dobro	SSS (konobar)
7	BiH	20 godina	Pok. majka, pok. otac, brat i tri sestre	Dobro	OŠ, školovanje prekinuto zbog bolesti
8	K. Lukšić (dječji dom)	15 godina	Pok. majka i pok. otac, dvije sestre	Rani odlazak od kuće	OŠ
9	Split	42 godine	Majka, umirovljeni računovođa, otac, umorivljeno vojno lice, sestra knjigovođa	Dobro	SSS (frizerka)
10	Split, Kaštela	20ak godina	Majka, otac, brat, dvije sestre, svi OŠ	Loše, raskrstio s obitelji	SSS (pomoćni kuhar)
11	Split	Čitav život	Pok. majka, domaćica, pok. otac, VSS, dva brata, kemijska i tehnička škola	Neslaganje s bratom	SSS (tehnička škola)

7.1.3. Radno iskustvo

Što se tiče staža i radnih mjesta, 3 ispitanika požalilo se kako je veći dio njihovog radnog staža „odrađen van struke“. Riječ je o različitom spektru poslova, a godine radnoga staža obuhvaćaju odgovore od „službeno nijedan dan radnoga staža“ do preko 20 godina staža, što navodi 4 ispitanika. Odgovori koji se tiču vremenskog razdoblja nezaposlenosti također su bili raznoliki pa su obuhvaćali periode od 4 mjeseca pa do 23 godine. Devet ispitanika istaknulo je kako su bili više-manje zadovoljni slaganjem s kolegama i nadređenima, dok su svega 2 ispitanika izrazila nezadovoljstvo zbog „izrabljivanja“ i „isplate“. Tako je zadovoljstvo stečenim iskustvom podijelilo 7 ispitanika, 3 su bila osrednje zadovoljna, a tek jedan je iskazao nezadovoljstvo o čemu govori Tablica 5. Što se tiče zdravlja, odgovori su bili podijeljeni pa s jedne strane 6 intervjuiranih tvrdi kako nema zdravstvenih problema, dok ostali navode nekakve poteškoće (PTSP, anemija, psihičke smetnje, posljedice dugogodišnje ovisnosti, epilepsija).

Tablica 5. Radno iskustvo

Radno iskustvo					
	Staż i radna mjesta	Vremensko razdoblje nezaposlenosti	Slaganje s kolegama i šefovima na radnom mjestu	Zadovoljstvo radnim iskustvom	Zdravstveni problemi
1	Raznolika	Od rata (23 godine)	Korektno	Da	Ne
2	U RH nijedan dan staža, 10 godina života u Nizozemskoj s pola godine staža	20 godina	Savršeno	Iskustvom stečenim van RH, da	Posljedice dugogodišnje ovisnosti
3	20 godina radnog staža, veće državne firme	6 godina	Poštovanje prema hijerarhiji	Jako zadovoljan	Ne
4	20 godina građevinskih poslova	4 godine	Korektno	Da	Ne

5	11 godina plovidbe (kuhar), 20 godina staža		Bez nadređenih	Ne	PTSP
6	2,5 godine radnog staža (čišćenje, pomoćni kuhar)	9, 10 godina	Dobro	Da	Ne
7	10, 15 godina u privatnom poduzeću (škver, autopraona, zidarija)	4 godine	Svađe oko isplate	Osrednje	Epilepsija
8	Bez dana staža, konobarenje	4 mjeseca	Korektno	Da	Ne
9	6 godina van struke (bejbisitanje, čišćenje, posjedovanje vlastitog obrta)	1,5 godina	Korektno	Zadovoljna, premda van struke	Anemija
10	21 mjesec van struke	Ne može odrediti	Izbrajivan s obzirom na status	Osrednje	Psihički
11	20 godina i nekoliko mjeseci, većinom van struke	15 godina	Korektno	Osrednje, van struke	Ne

7.2. Beskućništvo kao život

7.2.1. Socijalizacijski aspekt

Što se tiče socijalizacijskog aspekta, intervjuirani navode različite načine provođenja vremena van prihvatilišta koji se kreću od sakupljanja boca, kladionice, kupanja ljeti na moru, posjeta prijateljima do volonterske pomoći udruzi MoSt te posjeta Crvenom križu. Komunikacija s ostalim članovima društva kod većine ispitanih je „uredna“, „normalna“, „uobičajena“, „zadovoljavajuća“, pa se na temelju odgovora 9 ispitanika ne može zaključiti posebna razlika s obzirom na status s obzirom da su samo 2 odgovorila kako je interakcija površna i rijetka (od kojih je jedan to naveo kao svoj izbor). Dalje u tekstu navodi se citat jednog od ispitanika koji progovara upravo o interakciji s ostalim članovima društva:

„Postoji. Postoji i negativna, postoji i pozitivna, ali ja san nekako, ono ja san ovdje još uvijek. Prilagoditi se raznim situacijama i raznim uvjetima, jel me razumite? Tako da jednostavno ja mogu pričat sa amo reć pod navodnike normalnim ljudima, ali isto tako komunicirat sa baš onima kojima je ostalo dva tri dana života. Imam u sebi neki, šta ja znan, osjećaj solidarnosti. Znači ja ne gledan sad osobu kroz neke materijalne ili ove ili neke druge stvari nego gledan osobu k'o osobu. Ta osoba je, to dolazi iznutra, to ne dolazi iz vani. Što se tiče komunikacije s drugim beskućnicima, ona se pokazala problematičnijom od prijašnje navedene jer su čak 4 ispitanika pokazala veće ili manje nezadovoljstvo kontaktom s drugim beskućnicima. Od njih 2 su objasnila kako je ta komunikacija svedena na minimum, ili je površna, jedan je

naveo kako ta komunikacija varira i ovisi, „kako s kojim“, dok je treći ispitanik obrazložio kako procjenjuje kako su njegovi stavovi dosta različiti od stavova drugih beskućnika.“

Što se tiče komunikacije s drugim beskućnicima, ona se pokazala problematičnijom od prijašnje navedene jer su čak 4 ispitanika pokazala veće ili manje nezadovoljstvo kontaktom s drugim beskućnicima. Od njih 2 su objasnila kako je ta komunikacija svedena na minimum, ili je površna, jedan je naveo kako ta komunikacija varira i ovisi, „kako s kojim“, dok je treći ispitanik obrazložio kako procjenjuje kako su njegovi stavovi dosta različiti od stavova drugih beskućnika. Podaci su vidljivi u Tablici 6.

„Pa... znaš šta je problem, ovako. Ovo je moje subjektivno mišljenje. Ovde u prihvatu imate tri tipa ljudi, ne? Ljudi koji su se pomirili sa svojom sudbinom i kojima je ovo dobro, ne? Imaš ljudi kojima je to dobro zato šta su, ne znam, bolesni, stari i tako dalje, ne? I oni ne mogu i niko njima ne može više pomoć, ne? Imaju sedamdeset godina i bolesni su, oni će tu biti do kraja svog života. Imaš drugi tip kojem je ovo dobro i koji se ne trudi da nešto promijeni. A najmanje ih ima koji kao ja žele da odu. E sad normalno da se moja životna filozofija bitno kosi sa njihovom. I onda ja izbjegavam uopće sa njima pričat, možemo pričat o nogometu, ali o nekim bitnim životnim stavovima nemam šta pričat s čovjekom koji ne želi otić iz prihvata. Šta, mislim, naši stavovi i filozofije i pogledi na život su ono, dijametralno suprotni. Prema tome, nemam šta s njim pričat.“

Tablica 6. Socijalizacijski aspekt

Socijalizacijski aspekt			
	Način provođenja vremena van prihvatilišta	Komunikacija s ostalim članovima društva	Komunikacija s drugim beskućnicima
1	Slanje pošiljki i hrane brodom	Normalna	Uredna
2	U zadnje vrijeme izrada osobnih dokumenata	Pozitivna, ali i negativna	Korektna
3	Posjeta prijatelja, igra šaha, kartanje, kupanje ljeti, čitanje	Zadovoljavajuća	Dijametralno suprotni stavovi prema životu, usmjerenost na odlazak iz prihvatilišta
4	Volonterska pomoć udruzi MoSt	Korektna	Korektna
5	Lutanje ulicama Splita		Dobra
6	Crveni križ, ljeti more	Uobičajena	Korektna
7	Skupljanje boca	Većinom sam, nema pretjerane komunikacije	Površna
8	Nekada čišćenje, ljeti na plaži	Zadovoljavajuće	Jako dobra
9	Posjeta nevjenčanom suprugu i djeci u domu	Jednaka kao prije	Relativno dobra
10	Kave, more, ljeti druženje	Rijetka	Kako s kojim
11	Kladionica	Uredna	Postojeća, ali minimalna

7.2.2. Zadovoljstvo uslugama prihvatilišta

Po pitanju zadovoljstva s odnosom s voditeljem prihvatilišta, svi ispitanici izrazili su veće ili manje zadovoljstvo i zahvalnost. Što se tiče ponuđenih usluga prihvatilišta, situacija je nešto lošija jer su tri ispitanika izrazila određeni stupanj nezadovoljstva, najviše zbog neadekvatnosti prostora.

Pitanje samopercepcije/procjene percepcije drugih otkrilo je kako troje ispitanika skriva svoj status zbog straha i srama od osude društva. Dvije osobe misle kako ih drugi uvažavaju bez obzira na status jer ih smatraju poštenima i „dobrima“. Četiri ispitanika podijelila su svoj osjećaj anksioznosti i zabrinutosti za budućnost, jedan ispitanik misli kako trenutna situacija nije negativno utjecala na njegovo mišljenje o sebi, a jedna ispitanica navodi kako je, unatoč kasnijem osjećaju beznađa, početno suočavanje sa situacijom beskućništva imalo pozitivan poticaj. Tablica 7 prezentira odgovore o zadovoljstvu uslugama prihvatilišta.

„Ma ne znam, ponekad imam osjećaj da si ono znaš, da se izgubiš il ovo il ono, jednostavno triba ono, stat i krenit nešto, ali... ne znam di, šta. Ne znam. Neki siguran posao naći da staneš a ovako je... al ono baš kad pitaš kako se vidin, vidin se danas-sutra baš ono da nešto radin i da mogu nešto napraviti, da mogu to nešto sebi naći jer to valjda nije problem samo treba... platit.“

Tablica 7. Zadovoljstvo uslugama prihvatilišta

Zadovoljstvo uslugama prihvatilišta			
	Komunikacija i odnos s voditeljem prihvatilišta	Zadovoljstvo ponuđenim uslugama prihvatilišta	Samopercepcija/procjena percepcije ostalih
1	Zadovoljan	Zadovoljan	Uvažavanje zbog poštenja i korektnosti
2	Zadovoljan	Jako zadovoljan	Prisiljen na prihvaćanje situacije i samoga sebe, neminovnost stigme
3	OK, korektan i normalan	S obzirom na okolnosti, da	Skriva trenutni status
4	Korektan	Zadovoljan	
5	Zadovoljan	Zadovoljan	Procjenjuje da ga drugi doživljavaju kao dobrog
6	Zadovoljna	Zadovoljna	Ponekad osjećaj izgubljenosti i neznanje kako nastaviti dalje, nada
7	Zadovoljan	Osrednje	Ne vidi izlaz iz trenutne situacije
8	Jako dobar	Zadovoljna	Negativni utjecaj beskućništva na samopercepciju nervoza, skriva status
9	Relativno zadovoljna	Smatra kako bi se moglo napraviti više	Na početku pozitivni poticaj, kasnije nervoza i negativnost, skriva status
10	Zadovoljan	Zadovoljan	Ne smatra kako je status beskućnika loše utjecao na njega
11	Zadovoljan	Relativno zadovoljan,	Većinom izgubio kontakt s ranijim

	neadekvatan prostor	poznanicima
--	---------------------	-------------

7.2.3. Stavovi i razmišljanja o suvremenoj problematici

Što se tiče stavova i razmišljanja o suvremenoj problematici, ispitanici su većinom odgovorili navodili opće društvene probleme poput krađe, neučinkovitosti sustava, otuđenosti među ljudima, ekonomske krize, a 2 ispitanika osvrnula su se i na problem nedostatka „reda, rada i discipline“.

„A šta ja znam, vidite... Vlada baš ne vlada. Neki dan sam čitao... Oni su se gurali dok se nisu ugurali. Evo i sada litnja stanka. Milanović pravi cilu državu budalama. Ide u vilu Bakarić na odmor od misec dana. Pa šta, nije to, 128 kuna za nj svaki dan, za 24 sata. Ajde vi sada od tih 120 kuna, šta ste vi za njih? I bar da to ne govori u javnosti! Pa bi to prožvaka neko, ja ne znam dal ste vi upoznati sa tim slučajem kad su njima digli cijenu prehrane u saborskom restoranu. Jeste upoznati s tim, niste? A joj, pa to je puno, pa čekajte malo, puno?! Ovde gore ja sam upoznat s tim, ovde gore u DESu, taj ručak košta, to je samo glavno jelo i ništa više, ajde, on dobije tamo juhu, dobije glavno jelo, dobije salatu i dobije desert. I voće. Njemu 12 kuna, nama 17, a njemu 12! I njemu je to puno! On ima, otprilike ima 38-50 hiljada kuna primanja, a šta ima ovaj beskućnik koji ide gore? Kupe boce svi! Kako ga nije stid govorit da mu je puno? E to mi se ne sviđa!“

„To ti ne bi baš znao reć. Najviše stambeno pitanje ja mislim. Treba riješit neko stambeno pitanje za... pogledat koji se može pomoć u biti. Čovjek kad ima krov nad glavom mnogo toga može napraviti. Mnogo se toga može riješit. Kad ima koliko toliko reda u životu u tom smislu. Ako nema reda, problemi sami dolaze. Može se to desit i bilo kojoj osobi na ovom svitu. To sam tio u biti reć.“

Što se tiče udjela odgovornosti pojedinca i društva u postojanju beskućništva, 4 ispitanika dijeli mišljenje kako je udio odgovornosti podjednak, dok isti broj smatra kako je većina odgovornosti ipak na pojedincu. 3 ispitanika opredijelila su se za veću društvenu odgovornost pri postojanju, ali i razrješavanju ovoga pitanja.

„Pa, sad zavisi. Negdje su krivi pojedinci, al više društvo, društvo bi trebalo malo više da... kako da vam objasnim... da gleda i na nas, da nam pomogne jer nitko od nas nije tu dobre volje i da imamo mi svoje, da imamo stan, zaposlenje i da nismo tu. Kažem vam, ja sam skoro stigla u Split,

ne znam pravo da vam kažem ni gdje bi ni što ni kako, al mislim da bi trebalo malo više da nas gledaju.“

Što se tiče problema koji najviše utječu na beskućnike, navode višak vremena, rutinu, nedostatak sna, ali osvrću se i na psihološki dio ističući nerazumijevanje, stigmatizaciju, osjećaj neizvjesnosti, a jedan spominje i neadekvatan rad Vlade što se može iščitati iz Tablice 8.

„Koji su problemi... koji najviše utječu na beskućnike? Pa taj sam čin beskućništva, boravak jel, znači ideš ujutro van u 7 sati vani, vraćaš se navečer u 8 sati, znači koliko, recimo pogotovo zima i to kad su nevremena, kad je hladno i to. Ne trebaju veći problemi. Boravak na ulici.“

Tablica 8. Stavovi i razmišljanja o suvremenoj problematici

Stavovi i razmišljanja o suvremenoj problematici			
	Najvažniji problemi današnjeg društva	Udio odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva naspram odgovornosti pojedinca	Problemi koji najviše utječu na beskućnike
1	Rasprodana dobra, kretanje prema najamništvu mlade inteligencije	Podjednaki udio odgovornosti	Neadekvatan rad Vlade
2	Nedostatak reda, rada i discipline	Odgovornost uvijek na društvu	Neizvjesnost i stigmatizacija, zapravo licemjerje i nepravda
3	Ekonomska kriza	Veći udio odgovornosti pojedinca	Psihološke naravi (mirenje sa sudbinom) ali i ekonomski problemi
4	Problem u „vrhu“	60% krivi sebe, 40% društvo	Višak vremena koje se nema kako i gdje utrošiti
5	Krađa	Pojedinac i društvo	Boravak na ulici (višak vremena)
6	Nezaposlenost, neimaština, depresija, poroci	Pojedinac i društvo	Nesloga, nerazumijevanje
7	Nedostatak reda i discipline, nedostatak vremena za komunikaciju i otvorenost prema drugima	Pojedinac i društvo	Stambeno pitanje
8	Beskućništvo	Veća odgovornost na društvu	Višak vremena
9	Nedostatak posla, financijska situacija, stambeno pitanje	Pojedinac	Ne zna
10	Učenje djece gomili nepotrebnih informacija	Pojedinac	Rutina
11	Pljačka	Većinom društvo	Nedostatak sna

7.2.4. Percepcija budućnosti beskućnika

Razgovor o percepciji budućnosti na vidjelo je iznio i neke nade u svijetliju budućnost, i vjeru u pozitivno razrješenje situacije pa je tako šest ispitanika reklo kako misli da postoji šansa za pozitivan ishod, ali isto tako većinom tvrde da to nije moguće bez podrške drugih te prije svega, društvene podrške.

„Pa po meni mislin, kako bi van to objasnio... za beskućnike bi bilo najbolje, dosta se toga radi, dosta se toga gradi, za beskućnike bi bilo najbolje, one koji su sposobni raditi da se, da se malo da naprave nešto, da sagrade nešto, neku kuću, neki objekt, neke sobe pa sad koliko ko može, ako neko zna bojat, neka boja, ako neko zna staviti prozor i tako malo zaposliti i da ti ljudi sami naprave svoj dom i dobiju svoju adresu i to je to jer i to bi bilo okej da bez ikakve naknade jer ionako imaju hranu i zdravlje, sve osnovno, a ovako gledajte šta je žalosno, čovik će provesti tu celi život kao beskućnik, oboljeti će, doći će na Hitnu pomoć, nema, nema dokumenata, nema ništa, dobit će najosnovnije neke tablete koje neće imati veze s vezom, da oprostite umrijeti će kao životinja, di će biti zakopan, kako će biti pokopan... mislin sad to je strašno nešto. I nema dostojanstvo! Samo dostojanstvo i adresa treba, to je jedino šta treba beskućniku.“

Nadu u pozitivan ishod, ali i osvrt na lijepo iskustvo podijelio je jedan ispitanik ponovno ističući plemenitost udruge MoSt, a ponajviše njegove predsjednice.

„Mislim, to nema veze s listovima. Ja se volim ovako šaliti, ali u svakoj šali ima pola istine. Za mene konkretno, govorim u svoje ime. Ovaj period, ja sam ovdje sedam mjeseci, sad je osmi mjesec, jedno LIJEPO iskustvo. I došao sam do spoznaje da nije sve ni crno šta je crno. I ako se čovjek zna obratiti i iskreno govoriti ima uvijek dobrih ljudi koji će pomoći. A ova udruga „Most“, njima svaka čast. Ja ovakvu šalju njima reko... Ne mogu shvatiti, ja ne mogu ono, nešto nije u redu. A njima osmijeh na licu. Ma dajte pravi izraz lica, ne mogu shvatiti da vam je svejedno. A nije, to je jednostavno tako. I recimo Đordana, ova glavna, ona meni kaže „Karlo, ako ima malo nade da čovjek ima dobru volju, mi dajemo sve od sebe“. eto, zato ja kažem za udrugu „Most“ bi grad STVARNO trebao malo se aktivirati. Bar ono predizborno šta su obećali! Još jedna stvar, moja nekakva životna filozofija. Što je sakriveno, nije pošteno! Pričaj ili šuti. I eto.“

Percepcija budućnosti beskućnika, tj. odgovori ispitanika na procjenu mogućnosti i načina rješavanja problema beskućništva priloženi su u Tablici 9.

„A šta ću govoriti. Nama je više to ovde suvisla stvar, nekome poručiti nešto (blagi smijeh) i zazivati jer jednostavno ovi je narod ovde u Hrvatskoj totalno ubijen. Ja imam godinu ono,

svaćaš, i oću i ja živit, fala Bogu, svaćaš, da proveden bar ono 5, 6, 7, 8, da ne kažen 10 godina. Svaćaš? Ali ja jednostavno žalim ovu mladost šta su im pripremili i šta su od njih napravili. To je katastrofa. Ne vidim za njih uopće perspektive. Ako ovo ovako nastavi...“

Tablica 9. Percepcija budućnosti beskućnika

Percepcija budućnosti beskućnika	
	<i>Procjena mogućnosti i načina rješavanja problema</i>
1	Vrlo teško rješavanje problematike s obzirom na dugove
2	Dok postoje pojedinci kojima odgovara postojanje beskućnika, situacija ostaje ista
3	Vječno postojanje ove problematike
4	Na društvu da riješi taj problem, postoji šansa
5	Ne zna
6	Moguće, ali ne zna kako, procjenjuje kako je realno da ljudi rade
7	Potreba za pomoći nekoga
8	Nada da će se ova situacija razrješiti
9	Skeptična oko rješavanja ovoga pitanja
10	Izgradnja objekta za beskućnike kojega će graditi sami beskućnici
11	Nada u pozitivno razrješenje situacije

8. Zaključak

Udruga MoSt je nevladina organizacija sa sjedištem u Splitu, s lokalnim, regionalnim i nacionalnim djelovanjem koja na vrijednostima volonterskog rada, humanosti, solidarnosti, poštivanju različitosti i ljudskih prava pruža konkretnu pomoć potrebitima i podiže kvalitetu života djece, mladih i građana drugih dobnih kategorija

Udruga MoSt svakako ima specifičnu ulogu ne samo u kontekstu Splita u kojem djeluje, već i u kontekstu čitave države koja nakon višegodišnjeg, kontinuiranog i predanog rada konačno počinje prepoznavati važnost djelovanja na ovom, još uvijek nedovoljno prepoznatom, društvenom problemu. Istraživanje je provedeno u suradnji s udrugom, uz opetovano izlaženje u susret tadašnjih radnika i volontera, nad 11 ispitanika kroz srpanj i kolovoz 2013.godine. Korištena je metoda polustrukturiranog intervjua, a početno je postavljeno 5 hipoteza od kojih su potvrđene 3 te je jedna djelomično potvrđena.

- I. Rezultati istraživanja socio-ekonomskog konteksta beskućništva u Splitu na primjeru udruge MoSt pokazali su:
 1. Percepcija beskućnika o udjelu odgovornosti društva za siromaštvo (*u kontekstu mogućnosti i perspektiva koje se nude njegovim članovima*) u doprinosu porasta broja beskućnika poprilično se razlikovala od slučaja do slučaja pa se može ustvrditi kako nema jednoznačnog, pa čak ni većinskog odgovora na ovo pitanje.
 2. Kvaliteta života prije nego su ispitanici postali beskućnici varirala je između ispodprosječne i prosječne kvalitete, što se većinom da zaključiti iz stupnja završenog obrazovanja cjelokupne obitelji kao i slaganja, odnosno neslaganja s istom. Međutim, važno je napomenuti kako to nije prevladavajući faktor koji je utjecao na njihov status, ili se barem iz njihovih odgovora to ne može zaključiti.
 3. Razlozi koji su doveli do procesa osiromašivanja i beskućništva su višeznačni, dakle radi se o čitavom nizu životnih okolnosti koji su rezultirali beskućništvom, na što konkretan odgovor nisu dali ni sami ispitanici.
 4. Utjecaj statusa beskućnika na socijalne potrebe ispitanika za većinu je značio svođenje interakcija s drugim beskućnicima na minimalnu ili korektnu razinu, iz čega se implicira odgovor da je sam status značio nekakvu vrstu smanjivanja socijalnih potreba, makar u kontekstu prihvatilišta o razlozima čega bi se dalje moglo nagađati.
- II. Nakon provedenog istraživanja, u zaključnom razmatranju rezultata, može se reći ponešto i o početno postavljenim hipotezama.

1. Hipoteza H1 koja je pretpostavljala da većina ispitanika smatra kako postoji povezanost između pojave kapitalizma i fenomena porasta broja siromašnih članova društva, pa tako i beskućnika pokazala se kao ispravna.
2. Hipoteza H2 koja je polazila od pretpostavke da ispitanici za svoj položaj većim dijelom krive društvo te smatraju kako društvene institucije nisu pružale jednake šanse svima, odbačena je jer su četiri ispitanika izrazila mišljenje kako je pojedinac odgovorniji od društva za svoj položaj, tj. status, a još četiri kako jednaki udio odgovornosti nosi pojedinac kao i društvo, dok su tri ispitanika izjavila da je društvo nosi veću odgovornost od pojedinca u kontekstu pružanja jednakih šansi svim svojim članovima.
3. Hipoteza H3 koja govori da su ispitanici prije beskućništva živjeli uobičajenim životom pripadnika srednje i niže klase te ih je situacija u kojoj su se zatekli uhvatila nespremne, pokazala se kao ispravna – većina ispitanika prije nego je postala beskućnicima ovu pretpostavku je i potvrdila.
4. Hipoteza H4 pretpostavljala je da su ispitanici dovedeni u trenutnu situaciju zbog iznenadnog financijskog kraha uzrokovanog nizom pogrešnih procjena i odluka, a pokazala se točnom što dijelom možemo opravdati i odbacivanjem H2 gdje su sami procijenili kako je za status beskućnika većinom kriv sam pojedinac, više nego društvo i sustav.
5. Hipoteza H5 pokazala se kao djelomično ispravna. Naime, socijalne potrebe ispitanika promijenile su se u skladu s načinom života, no dobar dio ispitanika istaknuo je kako i dalje ima redovit kontakt s ostalim članovima društva i kako se ne nalaze samo unutar „zatvorenog kruga“.

Iz svega priloženoga, što je tek dio šire i prilično kompleksne priče, možemo zaključiti kako na ovom području treba mnogo rada i što je još bitnije podrške od strane građana kao i one od strane onih zaduženih za pružanje mogućnosti daljnjeg rada u za to adekvatnim uvjetima. Ovdje je bitno istaknuti širi društveni kontekst koji je, naravno, uvelike pridonio upravo ovakvoj slici i posljedicama kojeg je ekstreman primjer beskućništvo. Pritom se prvo valja osvrnuti na društvene promjene koje su zahvatile hrvatsko društvo devedesetih godina poput pretvaranja vlasništva, privatizacije, ali i postratne slike što je itekako doprinijelo ubrzanju procesa u društvu poput siromašenja. Govoreći o sadašnjem trenutku u vidu upravo jednog od ekstremnijih primjera tih posljedica, moglo bi se reći kako udruga MoSt zauzima jako važnu ulogu što se posebno očituje u kontekstu današnjeg vremena koje odlikuje materijalizam i bespoštedna kompetitivnost, u vremenu gdje se često zaboravlja na onu ljudsku obavezu zalaganja za prava, prava drugoga čovjeka, ali i prava svih nas. Kako kažu sami zaposlenici udruge MoSt, zaboravlja se na ideju

solidarnosti. U okviru današnjeg društva čak i altruističan pojedinac teško može pronaći vremena i energije za sustavno djelovanje u smjeru iz kojega se na trenutke doima kao da ne dobiva mnogo. Dapače, društvo mu sugerira kako iz toga ne može dobiti ništa, a sustav je postavljen, čini se, kao niz prepreka gdje samo najuporniji ili najnaivniji misle kako mogu nešto postići. Udruga MoSt svojim je radom i zalaganjem, za što su dokaz i transkripti intervjua s beskućnicima, pokazala kako zaista i jest tako. Nekada te „na životu“ drže samo neki naizgled daleki ideali te se potrebno „hvatati za slamku“ kako bi ta ideja solidarnosti nastavila živjeti. S obzirom na sve navedeno, nakon provedenoga istraživanja gotovo je nemoguće doći do jednostavnih zaključaka. Baš poput same definicije siromaštva, gdje različiti autori pružaju različite uvide i perspektive u danu problematiku, mogli bismo reći kako svaki pojedini odgovor vodi do novoga pitanja. Zašto su upravo ovi pojedinci završili na ulici? Odgovor na to pitanje ne mogu dati ni oni sami, a to predstavlja tek uvod u kompleksnu i višeznačnu problematiku koja u samom pristupu zahtijeva razumijevanje svoje složenosti. Za kraj slijedi citat Đordane Barbarić, predsjednice udruge MoSt koja ponovno daje uvid u sasvim drugu dimenziju ove priče:

„Dakle ovaj profesionalni život, ovaj rad, je donio puno nekih dobrih stvari u mom osobnom životu ja ne znam, ja stvarno vjerujem da društvo može bit humanije, da može bit bolje i moja neka osobna satisfakcija je da eto u gradu u kojem živim, u kojem sam rođena, mogla sam doprinijeti nekim iskoracima tako da je ovaj moj rad stvarno utjecao da se ono u vlastitoj koži osjećam dobro. Drago mi je da smo negdi i svojim primjerom i rada i života i ovdje funkcioniranja mogli možda nekog drugog potaknut da radi dobro..“.

Đordana se također osvrće i na poticanje volonterstva kao još jednu stavku rada MoSta, kao i doprinosa tih mladi i nakon prestanka s volonterskim radom:

„...Već sada možemo reć da stvarno ovdje je prošlo tisuća mladih ljudi kroz volonterski rad i dobar dio nastavio se baviti u nekim drugim gradovima di su ostali studirat, gdje su otišli tako da su to sve neki reklo bi se efekti ovog rada koji ti onda nekako čine neku osobnu satisfakciju i ne znam, ako me pitate stvarno koliki je neki moj faktor sreće kroz posao onda bi stvarno mogla reć da je maksimalan. da je ovo za mene jedna čudesna formula perpetuum mobila, ja to uvik kažem, da ono koliko si se davao, koliko smo nekad se i fizički iscrpili, i psihički, koliko je nekad bilo i suza, i nije sve glatko, nije sve bilo balalajka i koliko je god, ovo sad govorim sa jedne pozicije ljepote ovog rada, toliko je bilo užasno teških situacija, užasno puno grubih, teških prekida nečijeg života. Mi smo se suočavali sa smrću, sa gubicima naših korisnika, suočavali smo se s TEŠKIM trenucima u njihovim životima kad nekad ti se čini da STVARNO ne možeš ništa

napraviti. Možeš mu bit samo tu, saslušat ga i ništa više. I to su bile za nas ponekad i ono stvarno male osobne drame tako da smo, čini mi se svako od nas negdje i svoj život posložio drugačije. Da ga nekako živiš na neki drugačiji, ljepši način, da mu se raduješ sa onim šta imaš i da možda neke stvari stvarno sada gledamo drugačije, nekim drugačijim, sretnijim očima.“

9. Literatura:

1. Abercrombie, Nicholas; Hill, Stephen; Turner, Bryan S. (2008) **Rječnik sociologije**. Zagreb: Jesenski i Turk
2. Aragon, Jessica (2011) **The Socio-Economic Effects of Homeless in Pinellas County**: University of South Florida (<http://legacy.usfsm.edu/academics/cas/capstone/2010-2011/interdisciplinary%20social%20sciences/aragon-the%20socio-economic%20effects%20of%20homelessness%20in%20pinellas%20county.pdf>) (21.4.2014)
3. Barbarić, Đordana (2010) **Beskućnici ljudi koji žive, ali ne postoje!** Split: Udruga MoSt
4. Bejaković, Predrag (2003) Nezaposlenost. **Financijska teorija i praksa**. 29 (4): 659-631
5. Bejaković, Predrag (2004) **Siromaštvo, nejednakost i socijalna isključenost u Europskoj Uniji – izazovi institucionalne prilagodbe**: Zagreb: Institut za javne financije i zaklada Friedrich Ebert, 75-98
6. Bejaković, Predrag (2005) **Uloga gospodarsko-političkih mjera u ublažavanju siromaštva u Hrvatskoj**. 29 (1): Zagreb: Institut za javne financije
7. Bežovan, G.; Zrinščak, S. (2007) **Civilno društvo u Hrvatskoj**. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
8. Bouillet, D., Puljiz, V. /ur./ (2003) **Nacionalna obiteljska politika**, 2. izdanje, Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
9. Daly, Gerald P. (1996) **Homeless: Policies, Strategies, and Lives on the Street**. London: Routledge
10. Denzin, Norman K., Lincoln, Yvonna S. (2011) **Handbook of Qualitative Research**. London: Sage Publications
11. Družić Ljubotina, Olja (2012) **Beskućništvo: pogled iz različitih perspektiva**. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom
12. Galešić, Mirta; Maslić Seršić Darja; Šverko, Branimir (ur.) (2002) Psihološki aspekti nezaposlenosti. **Zbornik radova XII. ljetnje škole studenata i nastavnika odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu**. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. web stranica: <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/> datum posjete: 6. lipnja 2013.
13. Giddens, A., (2007) **Sociologija**, 4. izdanje, Zagreb: Nakladni zavod Globus.

14. Haralambos, Michael., Holborn, Martin (2002) **Sociologija: teme i perspektive**. Zagreb: Golden Marketing
15. Kregar, J., Polšek, D., Ravlić, S., (2005) **Uvod u sociologiju**, Pravni fakultet, Zagreb.
16. Malenica, Zoran (2007) **Ogledi o hrvatskom društvu**. Zagreb: Golden marketing
17. Malenica, Zoran (2011) Siromaštvo u Hrvatskoj (2011) **Politička misao**. 48 (3): 65-81
18. Radovanović, Miroslav (1983) **Sociologija bede i pauperizacije**. Gornji Milanovac: Dečje novine
19. Škrtić, Marica; Mikić, Mihaela (2007) O socijalnom poduzetništvu u svijetu i u Republici Hrvatskoj. **Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu**, 5 (1): 153-163
20. Šostar, Zvonimir; Bakula-Andelić, Marinka (2006) The Homeless of the City of Zagreb. **Revija za socijalnu politiku**, 13 (3-4): 399-403
21. Šućur, Zoran (2006) Siromaštvo, višedimenzionalna deprivacija i socijalna isključenost u Hrvatskoj. **Revija za sociologiju**, Vol. 37 No. 3-4.
22. Šućur, Zoran (2006a) O pojmu socijalne isključenosti u: UNDP program Ujedinjenih Naroda za razvoj u: **Siromaštvo, nezaposlenost i socijalna isključenost**. /ur/ Nenad Starc. Zagreb: Denona d.o.o. 10-13
23. Šućur, Zoran (2001) **Siromaštvo: teorije, koncepti i pokazatelji**. Zagreb: Pravni fakultet
24. Šućur, Zoran (2004) Socijalna isključenost: pojam, pristupi i operacionalizacija. **Revija za sociologiju**, 35 (1-2)
25. Šućur, Zoran (2006) Objektivno i subjektivno siromaštvo u Hrvatskoj. Zagreb: Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada. **Revija za socijalnu politiku**. Vol. 13. No. 3-4
26. Šućur, Zoran (2011) Stagnira li doista siromaštvo u Hrvatskoj? **Društvena istraživanja**, Vol. 21 No.3 (117)
27. Šverko, Branimir; Galić, Zvonimir; Seršić, Maslić, Darja (2006) Nezaposlenost i socijalna isključenost: longitudinalna studija. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

9.1. Internet izvori

1. <http://www.feantsa.org/code/en/pg.asp?Page=21> (16.2.2012)
2. <http://www.beskucnici.info/> (16.2.2012.)
3. http://www.ijf.hr/socijalna_ukljucenost/hr (16.2.2012.)
4. <http://gawker.com/5975783/unemployment-stories-vol-22-it-seems-i-will-end-up-like-many-other-veterans-homeless-and-on-the-street> (9.6.2014)
5. <http://www.nationalhomeless.org/factsheets/addiction.pdf> (1.5)
6. <http://www.amstat.org/sections/srms/proceedings/y2011/Files/400188.pdf> (12.5)
7. http://www.nationalhomeless.org/factsheets/Mental_Illness.pdf (17.6)
8. <http://www.nationalhomeless.org/factsheets/addiction.pdf> (17.6)
9. <http://www.endhomelessness.org/pages/ten-essentials> (11.5.2014)
10. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2729873/> (31.8.2015)
11. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=hr&newsId=1884&moreDocuments=yes&tableName=news> (31.8.2015)

10. Prilozi

10.1. Protokol polustrukturiranog intervjua za beskućnike u gradu Splitu

Filozofski fakultet u Splitu

Odsjek za sociologiju

Ime i prezime: _____

Voditelj/-ica intervjua: _____

Dne: _____

Trajanje intervjua: _____

Mjesto: _____

Sadržaj intervjua:

1. Osobni podaci

- 1.1. Mjesto rođenja
- 1.2. Dob
- 1.3. Bračno stanje i djeca

2. Djetinjstvo i primarna obitelj

- 2.1. Mjesto odrastanja
- 2.2. Vrijeme boravka u Splitu
- 2.3. Broj članova obitelji i njihova naobrazba
- 2.4. Procjena odnosa unutar obitelji

3. Stručna osposobljenost

- 3.1. Stupanj završenoga obrazovanja

4. Radno iskustvo

- 4.1. Staž i radna mjesta
- 4.2. Vremensko razdoblje nezaposlenosti
- 4.3. Slaganje s kolegama i šefovima na radnome mjestu
- 4.4. Zadovoljstvo dosadašnjim radnim iskustvom

5. Psihološko – fizičke odrednice problematike beskućnika

- 5.1. Zdravstveni problemi
- 5.2. Samopercepcija/procjena percepcije ostalih

6. Socijalizacijski aspekti

- 6.1. Način provođenja vremena van prihvatilišta
- 6.2. Komunikacija s ostalim članovima društva
- 6.3. Komunikacija s drugim beskućnicima

7. Stavovi i razmišljanja o suvremenoj problematici

7.1. Najvažniji problemi današnjeg društva

7.2. Udio odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva naspram udjela odgovornosti pojedinca

7.3. Problemi koji najviše utječu na beskućnike

8. Percepcija budućnosti

8.1. Procjena mogućnosti i načina rješavanja problema

9. Zadovoljstvo uslugama prihvatilišta

9.1. Komunikacija i odnos s voditeljem prihvatilišta

9.2. Zadovoljstvo ponuđenim uslugama prihvatilišta

10.2. Analitičke kategorije

	Ispitanik1	Ispitanik2	3	4	5	Ispitanica 6	7	8	9	10	11	
Život prije beskućništva	Osobni podaci											
	Mjesto rođenja	Teslić, BiH	Split, RH	Opatija, RH	Zenica, BiH	BiH	Trogir	Imotski	Blizna Donja kod Trogira	Rim	Split	Split
	Dob	68	48	58	50	57	40	41	47	44	35	62
	Bračno stanje i djeca	Neoženjen, bez djece	Neoženjen, bez djece	Pok.žena, sin i kćer	Neoženjen, bez djece	Neoženjen, bez djece	Razvedena, četvoro djece	Neoženjen, bez djece	Neudana, bez djece	Udovica, tri kćeri, nevjenčani suprug	Neoženjen, bez djece	Neoženjen, bez djece
	Djetinjstvo i primarna obitelj											
	Mjesto odrastanja	Hrvatska (Split, Rijeka, Pula)	Kaštela	Lovran	Zenica, Zagreb	BiH	Selo kod šibenske Rogoznice	BiH	Dječji dom u Kaštel Lukšiću	Split	Split, Kaštela	Split
	Vrijeme boravka u Splitu	44	3,5 godina	5 godina	Duži vremenski period	5 godina	16, 17 godina	20 godina	15 godina	42 godine	20ak godina	Čitav život
	Broj članova u obitelji i njihova naobrazba	1 (brat), srednja stručna sprema	Pokojni majka i pokojni otac, majka moguće završena 4 r OŠ	Pok.majka srednja škola, pok.otac viša škola, sin student, kćer srednja škola	Pok.majka domaćica, pok.otac varioc, sestre med.sestra i krojačica		Majka, pok. Otac i brat	Pok.majka i pok.otac, brat i tri sestre	Pok. Majka i pok. Otac, dvije sestre	Majka (umirovljena računovodica), otac (umirovljeno vojno lice), sestra (knjigovodica)	Otac, majka, brat, dvije sestre (svi osnovna škola)	Pok. Otac (fakultet), pok. majka (domaćica), dva brata (kemijska i tehnička škola)
	Procjena odnosa u obitelji	Nesložna obitelj (otac ponovno oženjen)	Usredotočeno st na preživljavanje	Neslaganje s ocem (alkoholizam), s djecom	Dobro		Dobro	Dobro	Rani odlazak od kuće	Dobro	Loši, raskrstio s obitelji	Neslaganje s najstarijim bratom

			dobro do bolesti žene									i ocem
Stupanj završenog obrazovanja)	SSS (Škola učene poljoprivede)	Osnovna škola	Srednja škola	SSS, građevinski tehničar	Srednja škola	Srednja konobarska	Osnovna škola, školovanje prekinuto zbog bolesti	Osnovna škola	Srednja škola (frizerka)	Srednja škola (pomoćni kuhar)	Srednja tehnička škola	
Radno iskustvo												
Stož i radna mjesta	Raznolika	U RH nijedan dan staža, 10 godina života u Nizozemskoj s pola godine staža	20 godina radnog staža, veće državne firme	20 godina, građevinski poslovi	11 godina plovidbe (kuhar), ukupno 20 godina staža	2.5, 3 godine, čišćenje, pomoćni kuhar...	10, 15 godina u privatnom poduzeću (škver, autopraona, zidarija...)	Konobarenje, službeno bez dana radnog staža	6 godina rada van struke (bejbisitanje, čišćenje), posjedovao vlastiti obrt	Godina i 9 mjeseci radnog staža van struke	20 godina i nekoliko mjeseci, većinom van struke	
Vremensko razdoblje nezaposlenosti	Od rata (23 godine)	20 godina	6 godina	4 godine		9, 10 godina	4 godine	4 mjeseca	1.5 godinu	Ne može odrediti	15 godina	
Slaganje s kolegama i šefovima na radnom mjestu	Korektno	Savršeno	Poštovanje prema hijerarhiji uz držanje do svojeg „ja“	Korektno	Nije imao nadređene u pravom smislu riječi	Dobro	Svađe oko isplate	Korektno	Korektno	Izrabljivanje s obzirom na status	Korektno	
Zadovoljstvo radnim iskustvom	Da	Iskustvom stečenim van RH, da	Jako zadovoljan	Da	Ne	Da	Osrednje	Da	Premda van struke, zadovoljna	Osrednje	Osrednje (rad van struke)	

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	Zdravstveni problemi	Bez većih zdravstvenih problema	Posljedice dugogodišnje ovisnosti	Ne	Ne	PTSP	Ne	Epilepsija	Ne	Anemija	Psihički	Ne	
Beskućništvo kao život	Socijalizacijski aspekt												
	Način provođenja vremena van prihvatilišta	Opis radnog dana (slanje pošiljki hrane brodom)	U zadnje vrijeme izrada osobnih dokumenata	Posjeta prijatelju, igra šaha, kartanje, kupanje ljeti, čitanje...	Volonterska pomoć udruzi MoSt	Lutanje ulicama Splita	Crveni križ, ljeti more	Sakupljanje boca	Nekada čišćenje, ljeti na plaži	Posjeta nevjenčanom suprugu i djeci u domu	Kave, more ljeti, druženja. ..	Kladionica	
	Komunikacija s ostalim članovima društva	„Normalna“	Pozitivna, ali i negativna	Zadovoljavajuća	Korektna		Uobičajena	Većinom sam, nema pretjerane komunikacije	Zadovoljavajuća	Jednaka kao i prije	Rijetka	Uredna	
	Komunikacija s drugim beskućnicima	Uredna	Korektna	Dijametralno suprotni stavovi prema životu, usmjerenost na odlazak iz Prihvata	Korektna	Dobra	Korektna	Površna	Jako dobra	Relativno dobra	Kako s kojim	Postojeća, ali minimalna	
	Zadovoljstvo o uslugama prihvatilišta												
	Komunikacija i odnos s voditeljem prihvatilišta	Zadovoljan	Zahvalnost	OK, korektan i normalan	Korektan	Zadovoljan	Zadovoljan	Zadovoljan	Zadovoljan	Jako dobar	Relativno zadovoljna	Zadovoljan	Zadovoljan
	Zadovoljstvo ponuđenim uslugama prihvatilišta	Zadovoljan	Jako zadovoljan	S obzirom na okolnosti, da	Zadovoljan	Zadovoljan	Zadovoljan	Zadovoljan	Osrednje	Zadovoljna	Smatra kako bi se moglo napraviti više	Zadovoljan	Relativno zadovoljan (neadekvatan prostor)

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Pogled „iznutra“	Samopercepcija/procjena percepcije ostalih	Uvažavanje zbog poštenja i korektnosti	Prisiljen na prihvaćanje situacije i samoga sebe, neminovnost stigme	Skriva trenutni status		Procjenjuje da ga drugi doživljavaju kao dobrog	Ponekad osjećaj izgubljenosti i neznanje kako nastaviti dalje, nada	Ne vidi izlaz iz trenutne situacije	Negativan utjecaj beskućništva na samopercepciju, nervoza, jako malo ljudi zna za njen status	Na početku pozitivni poticaj, kasnije nervoza i negativnost, drugi većinom ne znaju za njen status	Ne smatra kako je status beskućnika loše utjecao na njega	Većinom izgubio kontakt s ranijim poznanicima
	Stavovi i razmišljanja o suvremenoj problematici											
	Najvažniji problemi današnjeg društva	Rasprodana dobra, kretanje prema najamništvu u mlade inteligencije	Nedostatak reda, rada i discipline	Ekonomskakriza	Problemu „vrhu“	Krađa	Nezaposlenost, neimaština, depresija, poroci	Nedostatak reda i discipline, nedostatak vremena za komunikaciju i otvorenost prema drugima	Beskućništvo	Nedostatak posla, financijska situacija, stambeno pitanje	Učenje dječegomilenepotrebniinformacija	Pljačka
Udio odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva naspram odgovornosti pojedinca	Podjednaki udio odgovornosti	Odgovornost uvijek na društvu	Veći udio odgovornosti pojedinca	60% krivi sebe, 40% društvo	Pojedinac i društvo	Pojedinac i društvo	Pojedinac i društvo	Veća odgovornost na društvu	Pojedinac	Pojedinac	Većinom društvo	

Problemi koji najviše utječu na beskućnike	Neadekvatan rad Vlade	Neizvjesnost i stigmatizacija, zapravo licemjerje i nepravda	Psihološke naravi (mirenje sa sudbinom) ali i ekonomski problemi	Višak vremena koje se nema kako i gdje utrošiti	Boravak na ulici (višak vremena)	Nesloga, nerazumijevanje	Stambeno pitanje	Višak vremena	Ne zna	Rutina	Nedostatak snaga
Percepcija budućnosti											
Procjena mogućnosti i načina rješavanja problema	Vrlo teško rješavanje problematike s obzirom na dugove	Dok postoje pojedinci kojima odgovara postojanje beskućnika, situacija ostaje ista	Vječno postojanje ove problematike	Na društvu da riješi taj problem, postoji šansa	Ne zna	Moguće, ali ne zna kako, procjenjuje kako je realno da ljudi rade	Potreba za pomoći nekoga	Nada da će se ova situacija razriješiti	Skeptična oko rješavanja ovoga pitanja	Izgradnja objekta za beskućnike kojega će graditi sami beskućnici	Nada u pozitivno razrješene situacije

10.3. Transkripti audio zapisa intervjua s beskućnicima (srpanj/kolovoz 2013.)

Josip, 15. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Recite mi, koje je vaše mjesto rođenja?

Ispitanik: Teslić, Republika Bosna i Hercegovina.

Intervjuerka: Dobro, vaša dob?

Ispitanik: 68 godina.

Intervjuerka: Što se tiče bračnog stanja i djece...?

Ispitanik: Sretno neoženjen. (smijeh)

Intervjuerka: Nemate ni djece?

Ispitanik: Ništa ja nemam.

Intervjuerka: Dobro. Mjesto odrastanja?

Ispitanik: Hrvatska.

Intervjuerka: Konkretno koji grad?

Ispitanik: Konkretno kad kažem grad to je malo teško reć, radio sam u više gradova tako da je teško reći gdje sam radio

Intervjuerka: Dobro, znači pretežito u Splitu?

Ispitanik: Split, Rijeka, Pula, gdje nisam radio...

Intervjuerka: Dobro, a koje vam je vrijeme boravka u Splitu, koliko dugo ste ovdje?

Ispitanik: Joj, kad si ti rođena?

Intervjuerka: Devedesete.

Ispitanik: A ja šezdeset devete došo. Tko je starosjedioc ovdje?

Intervjuerka: Dalo bi se raspravljati o tome. Nego, recite mi broj članova vaše primarne obitelji i njihova naobrazba?

Ispitanik: To je... oca nemam, majke nemam, brat je u Sloveniji, s njim ne kontaktiram godinama, ja imam srednju stručnu spremu tako da ja za njega ne kontaktiram trideset godina. Nešto smo se zavadili i tako.

Intervjuerka: Aha, a koju su oni imali školu završenu?

Ispitanik: Isto srednja stručna sprema.

Intervjuerka: Dobro, a kako bi procijenili odnose unutar vaše obitelji? Jeste se dobro slagali s roditeljima, s bratom?

Ispitanik: Znae šta? Čim nema majke u obitelji to je veoma veliki problem. I kad otac oženi, a znate šta onda pastorka radi, onda smo mi prvo njihovoj djeci, a onda nama šta ostane. Tako da nije bilo baš neke velike sloge.

Intervjuerka: Da... a znači rekli ste da je stupanj završenog obrazovanja srednja škola?

Ispitanik: Je.

Intervjuerka: Koja srednja, ako nije problem?

Ispitanik: ŠUP. Znaš šta je ŠUP? Škola učene poljoprivrede²⁶. Čekaj da ja tebi objasnim, nemoj se žurit.

Intervjuerka: Dobro. A recite mi šta se tiče radnoga iskustva, radni staž, koliko ste imali godina radnoga staža, koja radna mjesta...?

Ispitanik: A ne znam šta nisam radio. Znaš šta nisam radio? Nisam bio pop i policajac. U jednoj me neće zvati Bog, a u druge jer sam bez obreda.

Intervjuerka: Odlično, u svakom slučaju iskustva raznolika. A radni staž – koliko dugo ste radili?

Ispitanik: A radio sam, bio sam u vojsci, a nema šta nisam radio. E pa jesam ti reko sad – nisam bio pop i policajac.

Intervjuerka: A koliko godina ste radili?

Ispitanik: A šta ja znam, imam brodova, imam ovog, imam onog, ne znam ni ja sam. A u radnoj knjižici imam nula dana jer je nova radna knjižica.

Intervjuerka: Dobro, a koliko godina ste već nezaposleni?

Ispitanik: Ma počeo rat, moja se firma raspala, ajmo ča, eh, to je bilo „Solidarnost Rijeka“ raspalo se, direktori povali to, a vi stoko sitna zuba...

Intervjuerka: Kako ste se slagali s kolegama i šefovima na radnome mjestu?

Ispitanik: Dobro, uvijek korektno.

Intervjuerka: Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom? Jel vam bilo u redu dok ste radili?

Ispitanik: Pa je, bilo je dobro.

Intervjuerka: A imate li trenutno kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: Načelno isteko rok trajanja pa došlo vrijeme za naplatu. Kuk me boli, ovo ono.

Intervjuerka: Znači, uobičajeni problemi?

Ispitanik: Pa, to nije nešto ekstremno, ali svejedno...

²⁶ Škola učenika u privredi

Intervjuerka: Recite mi što se tiče vaše osobne percepcije vas samih i percepcije ostalih, mislite li da ima sličnosti i razlika u tome? Kako se vi vidite sada, kako vas drugi vide?

Ispitanik: Pa čujte, svaka osoba, svako nosi svoj križ. Niko nije isti. Jednom te tretiraju ovako, a sve to ovisi kako se vi postavite prema jednoj određenoj sredini. Jedna određena sredina će mene i vas cijeniti, a druge aj ća. A sada to sve uči se na tom, ako ste korektni prema određenoj sredini u kojoj živite to je osnovni problem. I tu ide na brzac pa nekog i privari. Ali ovde di živite, tako ne može.

Intervjuerka: Znači ipak mislite da ovde u Splitu beskućnici imaju poseban status di ih se ne vrednuje previše?

Ispitanik: E vidite mene su puno puta pitali, oni su čuli od mene: Veberu vidio sam te na televiziji. Previše sam popularan, kakav Robert de Niro. (smijeh)

Intervjuerka: A što se tiče vaše percepcije vas samih, jel' se to promijenilo s godinama?

Ispitanik: Mene uvijek uvažavaju jer sam pošten i korektan i znate šta je osnovno u svemu naprimjer gdje sam ja kriv gdje ja boravim ovo ono to se sve gleda u kunu sad vi prevarite tu nekog za pet kuna to svi znaju, a ja godinama samo s njima sam, niko nije mog'o reć' eno ga, ne, ne, ne, ti ćeš meni doć' ovdje.

Intervjuerka: Znači mislite da je to odigralo ključnu ulogu isto u izgradnji vaše ličnosti?

Ispitanik: Je, ličnosti, jedno poštenje prema ljudima. Evo sad ćemo ja i ti otić' tu. To je policijski kafić, neće niko naplatit'. Veber, samo 'vako. (smijeh)

Intervjuerka: Recite mi što se tiče načina provođenja vremena van prihvatilišta, kako provodite vrijeme?

Ispitanik: Evo vidite, sad da vam opišem moj radni dan. Ja sam jutros ustao u pet sati. Kupao se u wc-u ovo ono, kako ide to i idem di je kužina. Baš za vrijeme Rijeka - Dubrovnik, trebam poslat' spizu njima, to mi rješavamo, ja i ta žena radimo GODINAMA, niko tu nikog ništa ne pita, to se zna kako se radi. Ajde to smo riješili, riješili neko cviće, treba riješit Marka Pola. A prominili su red vožnje, a radi čega, a radi toga što imaju oni puno auta za taj i taj otok. Danas su ubacili tri broda, to je nenormalno za Stari Grad. A Veberu šta ćemo, a sitnu ribu. I još nešto, a ja njima odnesem pivo. I onda kad dođem 'vako, samo 'vako rukom... i tako, morate biti dobri da bi i vama bilo dobro. E šta ima još, koje ćeš ti gluposti još izmislit'?

Intervjuerka: (smijeh) Evo ima još malo. Recite mi što se tiče komunikacije s ostalim članovima društva, jeste li zadovoljni, je li postoji uopće, kako se to događa?

Ispitanik: A normalna komunikacija, al' vidite ja ne volim kad me ne'ko opterećuje nekim pričama, samo se maknem.

Intervjuerka: Recite mi, što se tiče komunikacije s drugim beskućnicima, kako se to odigrava, jel' ima problema, kakva je ta komunikacija?

Ispitanik: Ma u redu, kako ne bi bilo u redu.

Intervjuerka: Dobro. Zanima me vaše mišljenje o najvažnijim problemima današnjeg društva.

Ispitanik: Idemo u krivom smjeru. Mi smo, mi smo rasprodali manje-više sve, to i vi znate. Sada imamo prodat' još šume i vodu i mi ćemo sutra bit najamnici mlade inteligencije kao ti, kao on...

Na primjer uloži se po milijuna maraka i otvori nešto, vi ste školovan kadar, a to naša država školuje, zašto bi vi radili ovde za 1800 kuna, a tamo radite za 5000 eura?

Intervjuerka: Što se tiče udjela odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva, koliko smatrate da je društvo za to krivo, a koliko je pojedinac za to kriv?

Ispitanik: Ma znate šta, sad ću vam ispričat jednu priču. Čuli ste za Edu Vujević, jeste čuli za nju? Novinarica u Slobodnoj. I piše jednu reportažu ovako, iako, svaki dan pročitam po 3-4 novine. Kako se postaje beskućnik, ona je žena, ima dvosoban stan, ono imaju golfa trojku. Kaže: Znaš šta, amo mi prodat golfa pa ćemo uzet BMW-a, taj, x7. A vlasnik firme u kojoj radi on vozi golfa dvojku. (smijeh) I on 10 dana radio, ajmo ća, ka tehnološki višak i oni su mu dali otkaz. Pa kaže: imali smo još nešto para pa se koprcamo... I sad vidite, aj ti otkaz, nije prošlo 15 dana i žena otkaz. I sad opet se koprcaju ono, plaćaju te rate, a rate moraju kao programirano plaćat. Nijedna ga firma neće primi, 45 godina, ovo-ono, vamo-tamo, drž-ne daj i ono otkaz – i sad šta? Oni su stavili stan pod hipoteku, žele im uzeti stan i šta? Dvoje dice, ovo-ono, otiša kod punice u jednosoban stan, kaže: Pa puno puta ja odem u dnevni na drugu stranu, pa puno spavamo po podu! Djeca rastu i tako postaju beskućnici. (smijeh)

Intervjuerka: (smijeh) Znači smatrate da je na neki način podjednaka odgovornost? Ili ipak više krivite sustav?

Ispitanik: Pa ne može se krivit samo sustav! Treba krivit i sebe! Ima sustav svojih grešaka, ja to... al... imamo i mi svojih. Ne mogu ja sebe prikazivat za sveca.

Intervjuerka: Da... recite mi onda u vašem konkretnom slučaju, smatrate li da ste ipak vi imali svoj udio odgovornosti?

Ispitanik: Jesam, apsolutno! Apsolutno, ja sam mogao to u potpuno drugu stranu rješavat. To je jedna inertnost, ovo-ono, vamo-tamo, i onda kad je to krenulo, ma ajde nek ide kako ide! (smijeh)

Intervjuerka: Da... A jel vam problem reć ukratko kako se to odigralo u vašoj situaciji?

Ispitanik: E nemojmo sad o tome.

Intervjuerka: Dobro.

Ispitanik: Sad bi ti mene pitala i koji broj cipela nosim, ajde ćuti tamo!

Intervjuerka: (smijeh) Dobro. Koji su problemi koji najviše utječu na beskućnike po vašem mišljenju?

Ispitanik: Šta ja znam, vidite... ovi konkretno ovde kod nas, korektan je odnos zaposlenika, ovo-ono, vamo-tamo. Al tu je problem, ujutro u 8 sati van... Uvijek je u 8 sati, a vi snađite se. Dok je na primjer u Zagrebu, Rijeci, vi bi dobili odma cjelodnevni boravak. I ako se vi sjećate kad je pao snijeg, onda je radio cjelodnevni. Koga god smo našli na ulici s nama, a nema gdje, na pod!

Intervjuerka: Da... A za koje društvene probleme smatrate da najviše utječu na beskućnike?

Ispitanik: A šta ja znam, vidite... Vlada baš ne vlada. Neki dan sam čitao... Oni su se gurali dok se nisu ugurali. Evo i sada litnja stanka. Milanović pravi cilu državu budalama. Ide u vilu Bakarić na odmor od misec dana. Pa šta, nije to, 128 kuna za nj svaki dan, za 24 sata. Ajde vi sada od tih 120 kuna, šta ste vi za njih? I bar da to ne govori u javnosti! Pa bi to prožvaka neko, ja ne znam dal ste vi upoznati sa tim slučajem kad su njima digli cijenu prehrane u saborskom restoranu. Jeste upoznati s tim, niste? A joj, pa to je puno, pa čekajte malo, puno?! Ovde gore ja sam

upoznat s tim, ovde gore u DESu, taj ručak košta, to je samo glavno jelo i ništa više, ajde, on dobije tamo juhu, dobije glavno jelo, dobije salatu i dobije desert. I voće. Njemu 12 kuna, nama 17, a njemu 12! I njemu je to puno! On ima, otprilike ima 38-50 hiljada kuna primanja, a šta ima ovaj beskućnik koji ide gore? Kupe boce svi! Kako ga nije stid govorit da mu je puno? E to mi se ne sviđa!

Intervjuerka: A recite mi kako procjenjujete mogućnosti i načine rješavanja ovoga problema?

Ispitanik: Vrlo teško. Vrlo teško. Znae šta, mi država kao država u velikim smo kreditima. I sada mi ako očemo bit donekle država, a ne da nas zovu smeće od države, mi moramo uzimat kredite. Jer to Linić kaže narodu da bi morali vraćat kamate, a glavnicu nikad otplatit, nikada!

Intervjuerka: Recite mi, još samo dva pitanja za kraj imam. Što se tiče komunikacije i odnosa s voditeljem prihvatilišta, jeste li zadovoljni po tom pitanju?

Ispitanik: Zadovoljan, kako ne! Svi su korektni, svi su korektni, nema problema.

Intervjuerka: A šta se tiče ponuđenih usluga prihvatilišta, ranije ste spominjali kako morate ić ujutro i tako, jeste li zadovoljni što se tiče usluga koje vam se pružaju ovde?

Ispitanik: A to je sve u redu, a vidite, znate što, ja razumijem i njih isto. Treba razumit, oni nisu u mogućnosti da uzmu još jednog djelatnika koji bi radio tokom dana. I onda ujutro u 8 sati, aj ća. A bilo je lipših dana kad su bili volonteri pa su oni bili pa ranije pa vako-nako, vamo-tamo. Kad god su mogli, izašli u susret beskućnicima! I to pogotovo Đordana Barbarić, Dado Lelas, Fabijan Jelaska, tu je mali ovaj, Mladen. To su sve dobri momci.

Intervjuerka: Da... Znači smatrate kako u okviru njihovih mogućnosti rade sve?

Ispitanik: Znae šta, ne mogu ja vama dat jaketu ako imam majicu!

Intervjuerka: Da, jasno mi je.

Ispitanik: Jeste zadovoljni?

Intervjuerka: S intervjuom? Jesam, jesam. (blagi smijeh)

Miljenko, 16. srpnja

Intervjuerka: Dakle, za početak mjesto rođenja.

Ispitanik: Mjesto rođenja je Split.

Intervjuerka: Vaša dob?

Ispitanik: A moja dob je, ovi, ja sam šezdeset peto godište, sad, 48 godina.

Intervjuerka: Dobro. Bračno stanje i djeca?

Ispitanik: Bračno stanje – neoženjen.

Intervjuerka: Nemate ni djece?

Ispitanik: Nemam ni djece, Bogu hvala.

(smijeh)

Nemam, nemam.

Intervjuerka: Mjesto odrastanja?

Ispitanik: A mjesto odrastanja, ono, Kaštela. Kaštela i... to je odrastanje, a sad ovo. Ne znam, dvadesete, tridesete to je bilo prije. Uglavnom, ono, rodio sam se u Splitu, u Kaštelima sam se, u Kaštelima sam odrasta, e i ovo tek počinje, amo dalje

Intervjuerka: Eh, vrijeme boravka u Splitu?

Ispitanik: Vrijeme boravka u Splitu nije veliko, to ti je sad nekih dvije godine i prije toga... pa nije više od dvije godine. Znači, oko tri, tri ipo godine.

Intervjuerka: Broj članova obitelji i njihova naobrazba, znači govorimo o primarnoj obitelji

Ispitanik: Gledaj, ja sam ti vanbračno dijete i oca ne znan, ne poznajen, a mater mi je pokojna, a u biti san ja jedina ka ono.

Intervjuerka: Aha, a njihova naobrazba?

Ispitanik: A od matere... četrdeseto godišta je bila tako da ja mislin, uvijek san je zafrkava' da je završila četiri razreda osnovne škole, a ne znan jel' i to ka...

Intervjuerka: Dobro, kako procjenjujete odnose unutar obitelji, jeste li bili skladni, jel bilo konflikata?

Ispitanik: Pa čujete, odnos je bio takav da je bila borba za preživljavanje tako da je stara išla u Holandiju šezdeset devete kad je meni bilo četiri godine, onda san ja bio malo kod tete, malo kod bake i od dvadeset godina san počeo sam ka 'živit'. Stara je kupila neku kućicu i ja nisam moga' više s tom njenom rodbinom, sestrama, tetama, šta ja znan, nisan moga' i onda san odlučio da ću ić tamo 'živit' sam i... to je bio šesti razred osnovne škole.

Intervjuerka: A jeste se dobro slagali s majkom?

Ispitanik: A slušajte, slaga san se u tome smislu dobro s njom da je žena zaslužila da je se... da je se, ovi...

Intervjuerka: Poštuje?

Ispitanik: Poštuje, bravo, i sama se borila kroz cili život, imala je mene, u to vrijeme ne bi, ono, vanbračno dijete imat to je već bila velika tragedija to u to vrijeme, mislim, nije se uklapalo s prosjekom. Tako da ona je išla svojim putem, ja sam 'vamo svojim putem i to, ali kad bi se vidili bilo je sve u redu. To je bilo dva puta po petnaest dana u godini. Znači došla bi ljeti petnaest dana, došla bi zimi petnaest dana i to je to.

Intervjuerka: A koji je vaš stupanj završenog obrazovanja?

Ispitanik: A ja sam vam uspio, ovaj, završit osnovnu školu.

Intervjuerka: Dobro, šta se tiče staža i radnih mjesta, koliko imate staža?

Ispitanik: A ovako je srećo, ovdje je prijelaz. Ja sam se rodija 'namo u Jugoslaviji, sad je to postala Republika Hrvatska tako da nemam niti jedan dan radnoga staža s tim da sam u dvadeset i prvog išao u Holandiju živit deset godina i gore sam... ima tu i po' godine radnoga staža, a trenutno od toga nema nikakve koristi.

Intervjuerka: A šta ste gore radili?

Ispitanik: A gore sam se zaposlia u biti u nekoj ciglani u Slavici, a ono posa je bia ono amo reć relativno dobar jer sad ima oni neki viličar, viljuškar, bager i te stvari, to me zanimalo i tako išlo mi je dobro i onde san bia a ono neka logistika tu u toj tvornici. Ono, mora san razmišljat o utovaru kamiona, istovaru kamiona ono pa produkcija dnevna manja ili veća, svašta pomalo u biti, ono radia san šta je trebalo, tu bi ono uskaka.

Intervjuerka: Koliko ste dugo sad nezaposleni?

Ispitanik: Ja sam prekinia gore krajem devedeset i šeste sam da otkaz, znači to je sad dvi i šeste, deset... devetnaest godina! Dvadeset sam bez posla.

Intervjuerka: A kako ste se slagali sa šefovima i kolegama na radnome mjestu?

Ispitanik: Savršeno. Mislin ja san gore bia ka stranac jer je to firma od dvadeset ljudi bila, a ja san bia jedan od dva stranca u toj firmi i oni su me prihvatili ono jednostavno ka da san se tu rodia, a i meni, i ja san se tu osjeća prema njima, uopće nije bilo neke diskriminacije, ni pozitivne ni negativne nego samo se gore gleda rad. Znači, zna se šta moraš danas odraditi i ko je tu radia on ne pita ništa drugo. Znači, šta se tiče slaganja bilo je savršeno, eto, mogu reć savršeno.

Intervjuerka: Znači, moglo bi se reći da ste zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: A to pričamo o te tri ipo godine šta sam radia u Nizozemskoj. A ovde kod nas mislim nemam dana radnog staža.

Intervjuerka: Ali s tim ste zadovoljni što imate vanka?

Ispitanik: Slušaj, zadovoljan ili nisam zadovoljan, ne znam jel to to pitanje, ali to je tragedija da ja dođem u neku zemlju na kraj svijeta i tamo uspijem se zaposlit i budem dobar, prosječan radnik, a ovde, u ovoj državi di sam se rodia i živim cili život, ja tu ne ispunjavam neke njihove norme i zahtjeve. To mi je malo čudno, jel me razumiš? Jer ja znam sebe i znam da imam potencijala za određen sloj, al za određene stvari imam dovoljno potencijala. Eh, samo šta je kod nas se pila okrene naopako, znači oni ne traže osobu koja zna radit nego osobu koja je njima podobna, ne znan, iz bilo kojih razloga. Bilo da je to neka rodbinska ili poslovna veza

Intervjuerka: A šta vas je zapravo nagnalo da se vratite ovdje u Split?

Ispitanik: To je bilo više ono amo reć obiteljska situacija jer je pokojna mater oko devedeset i šeste, sedme valjda, mislim nije to ono bia karcinom, rak maternice ali se posli pretvorilo u to, a ona je ono, pripala se, bojala se, znaš ono, stranci, gastarbajteri kažu „Idemo ća u svoju zemlju pa ćemo tamo umrit“. A u biti je mogla živit još sto godina samo da je poslušala doktora, otišla tamo u bolnicu na jedan dan i... postoji tu neko čišćenje maternice ili kako se to već kaže... to je ambulantni zahvat. A ona se toga bojala i sakrivala je godinama da ja to uopće nisan zna da je to to i tako dalje i onda se razbolila normalno od toga karcinoma i to je bia ogroman problem. To je trajalo pet, šest godina je trajalo, a ja san se vratia čisto zbog nje jer san bia ka jedinac i sad meni je izgledalo da je nehumano nastavit gore, ostat živit, ostat gore i nastavit živit i radit, a nju ostavit ovde amo reć doslovno samu da... da ovaj... umre. Mislim, bar sam smatra da je to moja obaveza, jel, prema njoj.

Intervjuerka: Imate li vi kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: A ja san ti, ovako kako se kaže na oko relativno zdrav PO NALAZIMA, znači krvne slike, pretrage i to, ali opet nakon dugogodišnje ovisnosti i to znaš da ostavlja posljedice neke.

Intervjuerka: Kakve ovisnosti ako vam nije problem?

Ispitanik: A ovisnosti, ja san imao kad san bio mlad sa petnaest godina počea sa tom marihuanom jel pa kako je vrime prolazilo i to sve se mijenjalo i... tako dalje. Ali u svakom slučaju sam evidentirani ovisnik nekih dvadeset, dvadeset i pet godina, ne znan točno. I sad ono kad dođeš kod ljudi, kad im to spomeneš odma ti se zatvaraju vrata, to znaš i sama.

Intervjuerka: Da... a kako vi procjenjujete sami sebe s obzirom na vaše dosadašnje iskustvo? I koliko to sve skupa utječe na procjenu vas samih, a koliko se ona razlikuje zapravo od procjene ostalih? Od ostatka društva?

Ispitanik: Početak pitanja? Kako ja?

Intervjuerka: Kako se vi sami percipirate danas?

Ispitanik: Slušajte, ja danas nemam izbora. Jednostavno moram prihvatit situaciju kakva je. I sad ja ne mogu u pojedinosti ić većini objašnjavat neke stvari. Jednostavno lakše mi je amo reć pomirit se sa tom sudbinom i prihvatit stvari kako stoje i kakve jesu i takve ih prihvatit jer da to ne uradim onda bi tek... onda bi tek bilo teško jer ja bi svima mora ić ponavljat istu priču i tako dalje i tako dalje i to bi me slomilo, to bi me ubilo. A ovako ja znan koliko ja vrijedin, koliko ne vrijedin. A sad šta će ostali o tome mislit, to opet moj problem nije.

Intervjuerka: Znači, smatrate ipak da vas se na neki način stigmatizira?

Ispitanik: U svakom slučaju, na više razina i na više načina. To je neminovno mislim ono... to je neminovno, razumiš, da te društvo iako to isto društvo, ne mora značit da su oni nešto kvalitetniji i sposobniji od mene, ali sama činjenica da je njih većina, znači...

Intervjuerka: Dobro, a što se tiče načina provođenja vremena van prihvatilišta, gdje idete, što radite?

Ispitanik: Dobro, ovo sad zadnje vrijeme ... ispočetka sam baš ništaria, ljenčaria, ali evo sad zadnja neka mjesec ipo, dva sam uspia popraviti osobnu iskaznicu i onda sam samim tim i otvorila su mi se vrata znate za prijaviti se na centar za socijalni rad pa se prijaviti na zavod za zapošljavanje pa rješavat zdravstveno osiguranje, dopunsko osiguranje i mislim ono šta obični ljudi sve već imaju i ja to sada radim ima neka dva mjeseca tako da opet dani prolaze, razumiš, dok ja odem u Kaštela, a i vratim se meni je dan već prošao. A pitanje je oću li ja to obaviti ili neću. A eto mislim amo reć da se trudim da ono, izvučem šta je moguće više. E sad, koliko će to biti i koliko će to potrajat... ja ne znam ono. Nije do mene, jel me razumite?

Intervjuerka: A kako procjenjujete komunikaciju s ostalim članovima društva? Je li ona uopće postoji? Je li negativna, pozitivna?

Ispitanik: Postoji. Postoji i negativna, postoji i pozitivna, ali ja san nekako, ono ja san ovdje još uvijek. Prilagoditi se raznim situacijama i raznim uvjetima, jel me razumite? Tako da jednostavno ja mogu pričati sa amo reć pod navodnike normalnim ljudima, ali isto tako komunicirat sa baš onima kojima je ostalo dva tri dana života. Imam u sebi neki, šta ja znan, osjećaj solidarnosti. Znači ja ne gledan sad osobu kroz neke materijalne ili ove ili neke druge stvari nego gledan osobu k'o osobu. Ta osoba je, to dolazi iznutra, to ne dolazi iz vani.

Intervjuerka: Ipak mislite da vam je to urođeno, da nije došlo s iskustvom?

Ispitanik: Mislim urođeno i možda sam djelomično tako odgojen.

Intervjuerka: A kako procjenjujete komunikaciju s drugim beskućnicima? Je li ona uglavnom pozitivna, negativna?

Ispitanik: Ja se trudim, onaj, da budem prema ostalima, ono, korektan i koliko god sam ja pred njima korektan u takvoj istoj mjeri oni meni isto uzvraćaju. Dobro, uvijek ima neka iznimka, jel. Al općenito, ovaj, situacija je ta da ću ja prema ljudima probajen bit korektan i onda očekivan to i od njih. Nisu to neke sad važne stvari i šta ja znan, al male sitnice koliko mogu, ovaj...

Intervjuerka: Za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanik: Koji problemi današnjeg društva...

Intervjuerka: Su najvažniji? Po vašem mišljenju?

Ispitanik: Gledaj... Ja imam moj stav da se sve vrti u životu oko reda, rada i discipline. To je nešto što u hrvatskom društvu jednostavno nedostaje. Red, rad i disciplina. Mislim, nisam ja to izmislio. To sam ja vidio milijone, cilu Europu kako oni funkcioniraju i oni funkcioniraju na taj način. Znači ako je radno vrijeme od sedam sati do tri, to važi za sve. To ovde kod nas je... ja ne moram doć u sedam, ja ću doć u osam pa ne moram stajat do tri, ja ću ić u podne i te stvari... al u biti nemamo mi tu šta izmišljat, to su već drugi ljudi prije pedeset godina izmislili. Mi samo trebamo se prilagodit njima, ništa više. I tek onda možemo pričat o nekim stvarima općenitim jer mi tu ne moramo ništa izmišljat, to je već izmišljeno prije pedeset godina. Tu ima Fabo jedan, Nijemac, on neće otvorit bolovanje nikada! Jedino u slučaju da je baš bolestan al ti znaš da se kod nas ta bolovanja koriste i zloupotrebjavaju i zlorabe za branje maslina i za branje... loze i radi... šta ja znan, radi svega. Onda se otvori bolovanje pa kaže čovjek možda mogu malo... mislim kod nas jednostavno nema toga reda i zakona, anarhija je i svi žele bit neki zakon i... neki šefovi.

Intervjuerka: A za... šta se tiče udjela odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva, smatrate li da je udio odgovornosti društva veći ili je zapravo odgovornost pojedinca veća? Tko ima nekakvu prevlast u tom smislu?

Ispitanik: A ja mislim da je... odgovornost uvijek... da nije na pojedincu nego na društvu. A sad mi imamo neku sliku i imamo djelomično iskrivljenu sliku i mi očekivamo od društva da će društvo nešto napraviti. Pod navodnike društvo. To društvo oće nešto napraviti, al' samo za svoj osobni interes. A za pojedince, vjerujte mi, neće sigurno niti prstom maknut. Evo ova udruga „Most“ je ja mislim trinaest godina otvorena, JA MISLIM, ja ne vidim nikakve promjene u trinaest godina ovdje. Mislim ako nećemo gledat sad ono baš svaki najmanji detalj. Al' u biti ima tu petnaest... petnaest kreveta znači i to je to. Sad se pitan zar u deset godina jedan grad Split nije mogao eto još minimalno bar... bar petnaest kreveta... ljudi smjestit, na neku drugu lokaciju, samo da je pod udrugom „Most“. Ja pretpostavljam, uvjeren sam da se to moglo, ali njima to nije bio interes. Njima je bio interes neke svoje ciljeve rješavat.

Intervjuerka: Za koje probleme današnjeg društva smatrate da najviše utječu na beskućnike?

Ispitanik: Izvini, molim te?

Intervjuerka: Dakle, problemi koji najviše utječu na beskućnike? Koji su to?

Ispitanik: A ovako... prva vam je ta neizvjesnost. Niko od nas ne zna šta nas sutra čeka. Druga stvar ovaj, mi smo svi označeni već... na neki način. I tu je isto problem. Znači ti danas sutra

dodeš tražit nešto ili ovo ili ono i odma oni vide, imaju oni podatke i odma oni drugačije će mene gledat nego jednoga čovika koji nije bia u ovakvoj situaciji i tako dalje i tako dalje. Al dapače to je baš ogromna greška. Ovde se radi o velikoj manjini, od deset petnaest ljudi i ja san uvjeren da se ima volje da bi se za tih deset, petnaest ljudi vrlo lako moga nać i smještaj pa za ljude koji su radno sposobni čak i neki poslić al naprimjer komunalci sazrijevaju travu po gradu, jel me razumiš, vidila si. Kiša pada, a onaj uzima još onu gumu i zaliva travu, a to je posa koji je izmišljen samo da bi ta osoba dobila posa. Taj posao uopće nije bia potreban. E i onda nas, bar mene, pogađa, pogađa me ta licemjernost, nepravda, jel me razumiš?

Intervjuerka: Da...

Ispitanik: U životu ti je najveći problem dosada. Kad ti cili dan umireš od dosade. Pa sutra umireš od dosade. Pa godinu dana umireš od dosade. Ti sam sebe počneš nekako mrzit al opet nije meni neki problem, ja bi prihvatia neki posal, evo neki tečaj ili doškolovavanje ali to je vrlo teško doć do toga. Znači šta se mene tiče ovaj problem udruge „Most“, ako mislimo samo na ovaj dio beskućnika to bi se kroz neke dvi tri godine bez problema, bez da iko osjeti, grad i država i općina... to bi se sve moglo malo bolje regulirati i organizirat tako da ima poslova koje bi mi mogli vrlo dobro obavljati al to nam se nikad nije ponudilo. Al se nudi nekima, šta ja znan, bez škole.

Intervjuerka: S obzirom na ovo sve što ste rekli, ovaj, zapravo kako procjenjujete mogućnosti i načine rješavanja ovoga problema?

Ispitanik: A dok je situacija ovakva kakva je ja procjenjujem da se ovaj problem nikad neće riješit. Jer ima nekih u Splitu kojima to i ne odgovara. Jer da nema beskućnika sigurno bi neke osobe u Banovini isto ostale bez dijela svoga posla i dijela svojih obaveza. I sad ja to govorin šta ja mislin i govorin otvoreno znači nije sad da ću ja nešto... al to JE činjenica. Jer nas ovde ima petnaest beskućnika, a u Banovini ima petnaest osoba koje rade na problemu beskućnika. Mislim to je apsurd jedan. Jel me razumiš?

Intervjuerka: Razumijem.

Ispitanik: Možda bi tamo bila dovoljna jedna ili dvije osobe eventualno za ovu problematiku. Al ne, njih ima petnaest isto koliko i nas. I sad kad vi zbrojite sve te troškove i povučete crtu i onda se pitate, ovaj, ko je tu lud. Ko tu nije normalan?

Intervjuerka: Da se vratimo malo na udругu „Most“... Ovaj, zapravo šta se tiče komunikacije i odnosa s voditeljem prihvatilišta, jeste li zadovoljni s tom stavkom?

Ispitanik: Ove osobe ovde šta rade s beskućnicima su zaslužili, stvarno su ljudi zaslužili... mislin, sve pohvale i to je jednostavno nemoguće procijenit njihov rad, koliko oni rada su uložili, koliko... svoga vremena i ne znan, svega. Stvarno za ove ljude šta vode udругu „Most“, ja in skidan kapu. Jednostavno, to je jedna gesta koju oni rade sad trenutno nama, al' ta gesta će se pamtit cijeli njihov život. To nije znači sad pa sutra ćemo zaboravit.

Intervjuerka: Na neki način su i oni stigmatizirani pozitivno u vašim očima, jel.

Ispitanik: U svakom slučaju, ovi... ja prema tim osobama jednostavno ne mogu nać prave riječi da bi im se moga zahvalit i jednostavno te riječi ni ne postoje u hrvatskom jeziku. I to baš od prvoga do zadnjega.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: Naravno! Naravno da sam zadovoljan, samo ću ti dat jedan primjer zbog čega sam ja pune dvije godine živio na ulici. Znači ljeti i zimi si doslovno na ulici i onda nakon toga dođen ovako u prihvatilište, pa vidin šta ovde sve iman, koje mogućnosti iman, al u kojoj san situaciji bia prije ove zadnje dvi godine onda to je neopisivo. To je neopisivo. Banalan primjer. Ja se ujutro mogu dignit, napraviti kavu, obrijati se, umiti se dok ove druge dvije godine nisan to moga. Znači ja po mjesec, dva dana, ovi, kosu oprati pa san u prvi mjesec, usrid zime, kosu pra tamo na nekoj plaži, naša špinu, ima vode i s ton ladnon vodon bi u prvi mjesec oprati kosu, oprati sebe nekako malo. Stisnija bi zube, a ovde mogu doslovno svaku večer znači otuširati se, osvježiti i tako dalje i tako dalje. A i psihološki, psihički u biti mi je manje opterećenje ovde nego na ulici.

Intervjuerka: Rekli ste zapravo da ste došli devedeset i neke...

Ispitanik: U Hrvatsku devedeset i pete.

Intervjuerka: A u Splitu ste par godina? Znači konkretno korisnik Prihvata?

Ispitanik: Znači ja sam došao devedeset i osme iz Nizozemske, onda san, ima san još kuću u Kambelovcu do 2005. Onda san u zatvoru proveo neke četiri ipo godine. Tako je to ispalo, ja san ti zadnje dvi godine tu.

Intervjuerka: Dobro, mi smo prošli sva ova pitanja, ako vi imate još nešto za dodati... slobodno. Jučer ste se isto nešto na Centar za socijalno, ako se ne varam. Možete nešto u okviru toga reći ili bilo šta drugo, šta vam dolazi.

Ispitanik: Evo vam jedan primjer kad već ste spomenili Centar za socijalnu skrb. Ja sam osam godina bio bez osobne, od tih osam godina sam proveo četiri ipo u zatvoru, znači dvije ipo godine, tri na ulici. I preko udruge sam uspio nakon osam godina napraviti osobnu iskaznicu i nakon osam godina dolazim se prijaviti Centru za socijalnu skrb. I sad očekivam od tih ljudi da će oni mene sami uputiti na moja prava i cijele procese kako to već šta ide. I šta se dešava, dešava se skroz obrnuta situacija. Da me ne upućivaju nigdi, da me ne savjetuju ništa, da me ne doživljavaju nikako, da mi izmišljaju neka uvjerenja, neke potvrde koje ja moram izmisliti doslovno da bi ih njima stvorila, a ako ja njima to ne dostavim opet ja nemam prava ni na šta. I tu san se debelo razočara. Ja kad san došao nakon osam godina socijalnom radniku ja san mislio da će bar tu neku jednokratnu pomoć odmah mi riješiti. Očito je, vidi se kad san objavljen, kad san prijavljen, znači osam godina je tu period da bi ti ja tu socijalnu pomoć jednokratnu koju san moga u roku od dva dana, čak i u jednome danu! se moglo riješiti da san ja ovo sla već tri mjeseca i to se još nije riješilo. Još ja nisam dobio kune od Centra za socijalnu skrb s tim da san uvjeren da san im donio sve moguće potvrde i papire i uvjerenja, to san sigurno uradio, i onda još imam osjećaj kad im pokucam na vrata pogleda me onim mrtvim pogledom, a mislim da ima pištolj da bi me čak i upucala možda jer ona doživljava taj Centar kao da je to njeno vlasništvo. I to ja sad pričam tebi, al to ima još pedeset, možda i sto osoba koji su doživili i doživljavaju isto šta i ja. I sada ako jedna osoba ne može shvatiti da čovik koji osam godina u zatvoru, na ulici i nakon osam godina je došao kod njih a mislim šta tu treba više komentirati. Da bi ona meni na to rekla „A to se čeka po dva ili tri mjeseca“. A to nije pravilo, to nije zakon, to je ona sama izmislila.

Intervjuerka: Dakle vi krivite konkretno njih za to, a ne sustav?

Ispitanik: Krivin, nego pa mislim baš... mislim krivin ih, ali kako bi ih sad ja amo reći zbog takvog ponašanja, kako bi ih kaznio. Al da se mene pita, takva osoba ne bi dana više radila. Ja bi lipo nju poslao njenoj kući pa reka: „Gospodo, te vaše probleme šta imate kod kuće sami vi kod kuće riješavajte“. A ima drugih ljudi koji će doći tu na vaše radno mjesto i malo se više potruditi i malo bolje to raditi. A mislim to je baš ono za začuditi se, za zapitati se samoga sebe ko je tu lud. Bi li

ona radila tri mjeseca tu na tome radnom mjestu da njoj neko kaže „Pa sad čuješ, aj sad radi tri mjeseca, a plaću ćeš dobit za nekih četiri pet mjeseci“? Kakva bi bila njena reakcija? Jel me razumiš?

Intervjuerka: Razumim.

Ispitanik: Ne tražim ja njeno, ja tražim ono šta je zakon propisa. I onda dovode ljude do ludila. Sinoć sam ti spomenia da je došlo do toga da je čovik doša s nožem tamo i ubia socijalnu radnicu. I uvalili su mu petnaest godina robije. A kad bi se to išlo malo provjeravat zbog čega je došlo do te situacije i kako je to došlo, onda bi nju trebalo osudit još na petnaest godina robije a čoviku dat nagradu. Jer neće niko doć tamo bezveze kod njih, iz čistoga razloga doć s nožem, pištoljem i ne znam ni ja čim i nekoga ubijati. To sigurno nikome nije na pameti.

Intervjuerka: Jel imate još nešto za dodat?

Ispitanik: A iman! Eto mogu reć da je to sve skupa, bar što se tiče nas ovdje, mislim možda je tako i na nekim drugim poljima, sektorima, ali ovo šta je ovde i šta se radi je jednom riječju tragedija. Tragedija. Nije tragedija nego presedan općenito, eto, jedini koga vidin tu pozitivnim to su ti momci koji ovde s nama provode vrijeme. Za svaku sitnicu skaču, šta god mogu radit, urade, nikad nisu rekli „Čekaj, vidit ćemo za petnaest dana“ ili „Nemoj sada, dođi dogodne“ i takve stvari. A to su u biti volonteri. Za to ovi ostale primaju vrlo, vrlo dobre plaće i tako dalje i tako dalje. Eto ga!

Intervjuerka: Hvala vam na vremenu.

Ispitanik: Ništa. I drugi put.

Zlatko, 16. srpnja 2013.

Intervjuerka: Za početak me zanima mjesto rođenja.

Ispitanik: Opatija.

Intervjuerka: Dob?

Ispitanik: Pedeset osam godina.

Intervjuerka: Bračno stanje i djeca?

Ispitanik: Imam sina i kćer. Žena je umrla.

Intervjuerka: Mjesto vašeg odrastanja?

Ispitanik: Lovran, kod Opatije.

Intervjuerka: Koliko dugo ste već u Splitu?

Ispitanik: 5 godina.

Intervjuerka: Broj članova obitelji, znači one primarne obitelji i njihova naobrazba? Jeste li imali braće, sestara...?

Ispitanik: Nisam imao ni braće... Mislim, nemam ni braće ni sestre, oba roditelja su mi umrla, imam samo to dvoje djece.

Intervjuerka: A naobrazba vaših roditelja? Koju su školu završili?

Ispitanik: Mama srednju, tata višu.

Intervjuerka: A vaša djeca, koliko imaju godina?

Ispitanik: 34 i 32.

Intervjuerka: Koju su školu oni završili?

Ispitanik: Srednju. Sin još studira, ali vanredno ono ka.

Intervjuerka: Procjena odnosa unutar obitelji? Jeste se dobro slagali s roditeljima? Sa ženom, djecom?

Ispitanik: Pa... sa ocem baš i ne jer je puno pio. I malo je bio kući. Imao je terenski posao. Mama je bila tako, dosta konzervativna. Sa djecom sam se solidno slagao do tamo kad se žena nije razboljela.

Intervjuerka: Znači onda su nastali nekakvi problemi?

Ispitanik: Aha.

Intervjuerka: Koju ste školu vi završili?

Ispitanik: Srednju.

Intervjuerka: Što se tiče radnoga staža i radnih mjesta, koliko godina ste radili, gdje ste radili?

Ispitanik: Pa imam otprilike jedno 20 godina radnog staža. Radio sam u više firmi, onako recimo veće firme tamo riječke koje su onda bile državne. Pa i sad su. Tipa ACI, ne znam i tako.

Intervjuerka: Koliko dugo ste već nezaposleni?

Ispitanik: Pa... jedno 6 godina.

Intervjuerka: A kako ste se slagali s kolegama i šefovima na radnome mjestu?

Ispitanik: Pa... dobro. Poslije sam ja imao i svoju firmu. Mislim sad, kako sam se slagao sa šefom...zavisi od mog karaktera, jel, i od njihovog. (smijeh) Ne, ja sam recimo poštovao neku hijerarhiju, ali isto tako ne dozvoljavam ne znam da se mene više od dozvoljenog ne znam maltretira, tlači. Znači, držim do nekog svog „ja“.

Intervjuerka: A kako su stvari funkcionirale u toj vašoj firmi?

Ispitanik: Dobro.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: Vrlo.

Intervjuerka: Imate li kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: Ne.

Intervjuerka: Kako se vi percipirate nakon ovoga svega, zapravo, možete li nekako usporediti vašu samopercepciju naspram procjene percepcije ostalih članova društva? Kakva vas drugi vide, kako vi sami sebe vidite?

Ispitanik: Ha... vrlo teško pitanje. Najteže je sam sebe ocjenjivat. Lako je druge ocijenit, al sebe je najteže ocijenit. Kako mene drugi vide? I to je vrlo teško bit objektivan. Jel tako?

Intervjuerka: Možete vi i subjektivno odgovorit (blagi smiješak)

Ispitanik: (smijeh) Pa recimo mislim da... mene vide da sam malo tvrdoglav, ne podnosim neke mutne igre, neka podmetanja pa onda neki put dođeš i u neke verbalne sukobe, nikad nisam dolazio u fizičke sukobe, to ne, ali u neke verbalne da. Zbog takvih nekih stvari, ne? A kako ja vidim druge... ljudi ima svih vrsta i svih pogleda i stavova tako da to je vrlo šareno, zavisi od osobe do osobe. Neki su dobri, neki su loši, neki su pokvareni, neki su pošteni, neki su naivni, neki su lopovi.

Intervjuerka: Dobro, ali zanima me konkretno s obzirom na vaš trenutni status.

Ispitanik: Da?

Intervjuerka: Kako procjenjujete da vas drugi vide, a kako vi vidite sami sebe?

Ispitanik: Uf... pa prvo, ja se time baš ne ponosim da sam sad u prihvatu, ne? Prema tome i ne govorim to drugima. Znači, skrivam, mogu to reć tako otvoreno. A ja osobno se ne osjećam zbog toga dobro i pokušavam da izađem iz prihvata. Znači da se nekako iskoprcam i da se vratim u neki normalni život.

Intervjuerka: Znači ne mirite se sa trenutnom situacijom?

Ispitanik: Ne, nikako, već sam ja jedno dva puta otišao pa nije uspjelo pa sam se vratio. Treći put će valjda bit uspješno.

Intervjuerka: Da... kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanik: Pa... to je ja mislim najveći problem kad si u ovakvom tipu prihvatilišta gdje nemaš dnevni boravak, to se tako zove u njihovom žargonu, dakle mi smo osuđeni da dvanaest sati dnevno negdje lutamo. Ja pokušavam ne znam recimo imam jednog prijatelja koji je isto bio u prihvatilištu, ali on ima penziju, samo je njemu bila blokirana zbog nekih ovrha i tako... onda je on to sredio tako da on ima neki stančić i često odem kod njega. I tamo provedem dan. Ili na drugi način, upoznao sam tu ljude po Splitu koji ne znaju da sam u prihvatu i onda recimo s njima igram šah, karte na Bačama, tako ljeti se kupam, preko zime ima tamo Crveni križ pa odem tamo pa sjedim, čitam, volim čitat.

Intervjuerka: Da... a kakva vam je komunikacija sad s ostalim članovima društva, imate li problema?

Ispitanik: Nenam, pa najteža mi je problem komunikacija s kolegama iz prihvata.

Intervjuerka: A di tu nastaje problem?

Ispitanik: Pa... znaš šta je problem, ovako. Ovo je moje subjektivno mišljenje. Ovde u prihvatu imate tri tipa ljudi, ne? Ljudi koji su se pomirili sa svojom sudbinom i kojima je ovo dobro, ne? Imaš ljudi kojima je to dobro zato šta su, ne znam, bolesni, stari i tako dalje, ne? I oni ne mogu i niko njima ne može više pomoć, ne? Imaju sedamdeset godina i bolesni su, oni će tu biti do kraja

svog života. Imaš drugi tip kojem je ovo dobro i koji se ne trudi da nešto promijeni. A najmanje ih ima koji kao ja žele da odu. E sad normalno da se moja životna filozofija bitno kosi sa njihovom. I onda ja izbjegavam uopće sa njima pričati, možemo pričati o nogometu, ali o nekim bitnim životnim stavovima nemam šta pričati s čovjekom koji ne želi otići iz prihvata. Šta, mislim, naši stavovi i filozofije i pogledi na život su ono, dijametralno suprotni. Prema tome, nemam šta s njim pričati.

Intervjuerka: Da... što se tiče problematike današnjeg društva, suvremenog, za koje probleme procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanik: U ovoj našoj državi?

Intervjuerka: Generalno, ali može zapravo kod nas, da.

Ispitanik: Najgore je što je ta kriza ekonomska i što nema posla jer da ima posla moglo bi se negdje zaposliti i onda živjeti od svoga rada. Jer meni je problem što, ne znam, imam 58 godina i tko će zaposliti čovjeka od 58 godina. A drugo je što sam ja sve svoje dokumente izgubio, odnosno uništeni su i onda ja sam sad tek pred dva mjeseca napravio osobnu. Ja sam bio tri godine bez dokumenata.

Intervjuerka: Da... što se tiče udjela odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva, recite mi jel smatrate da je odgovornije društvo ili pojedinac? U ovom konkretnom slučaju?

Ispitanik: Oboje su obično krivi, ali uvijek je više pojedinac kriv. Ali naravno da i društvo snosi dio, dio, ali manji dio odgovornosti. Šta ja znam recimo ako tebi banka može uzeti stan i izbaciti te na ulicu to je zato što su takvi zakoni. Znači tu je recimo krivica društva. Ali ipak je više kriv taj čovjek što je išao u neke, ne znam, kredite ili bilo šta drugo, što si je dozvolio da dođe u situaciju da, ne znam, izgubi stan.

Intervjuerka: Da... koji su zapravo problemi koji najviše utječu na beskućnike po vašem mišljenju?

Ispitanik: Problemi koji najviše utječu na beskućnike su... psihološke naravi. To beskućništvo te jako psihički ubije. I ti se pomiriš sa sudbinom i prepustiš se situaciji i ne preuzimaš ništa. Samo gledaš kako ćeš ovaj dan završiti, gdje ćeš se skloniti ili šta ćeš jest. Znači samo zadovoljavaš one elementarne potrebe u životu, to je jest pit i spavati, odnosno disati. Jesu vas to učili, jel tako?

Intervjuerka: (smijeh) jesu, jesu.

Ispitanik: Da, ja sam dosta čitao o psihologiji.

Intervjuerka: A koji su vanjski problemi koji najviše utječu na beskućnike, znači društveni problemi?

Ispitanik: Opet to sve počinje iz, ovaj, ekonomije. Ovaj, država nema novaca, ne može financirati ovakve udruge i one količine koje bi one trebale, koje zaslužuju i za primjer ja ću vam reći ja sam pred jedno petnaest dana dao intervju jednoj Švedanki i ona je rekla kod njih kad si beskućnik dobiješ stan na korištenje, možda ne sam, nego možda tu još neko s tobom, s internetom, hranom i 400 eura mjesečno. Naša država to ne može obezbijediti i naravno da onda nemaju u onom pravom smislu beskućnike koji lutaju po ulici jer imaju dovoljno novaca država da mu da smještaj, ali ne ovako petnaest ljudi u 50 kvadrata. Kod njih bi u ovome bilo troje. Znači ekonomska situacija diktira, ovaj, loš život beskućnika, ne? Dobro, i ono što sam rekao na ono prethodno pitanje, psiha tih ljudi jer neki čak i u razvijenim zemljama, ne znam, u Francuskoj, spavaju ispod mosta, ne? A možda bi mogli dobiti stan.

Intervjuerka: Da... a kako procjenjujete načine i mogućnosti rješavanja ovog problema?

Ispitanik: Taj problem će uvijek postojati i, mislim, postoji i uvijek će postojati. Uvijek će biti ljudi koji će se nać zbog raznoraznih situacija na ulici i to se nikad neće iskorijenit. To ne znam, možda za petsto godina, ne? (smijeh) kad nam bude standard nevjerovatan al to teško... uvijek će bit ljudi koji će griješit u životu, a ima i onih koji su pustolovi, koji ne žele da žive u nekim kutijama u gradovima, jel tak'?

Intervjuerka: Pa, moguće.

Ispitanik: Da!

Intervjuerka: Što se tiće zadovoljstva uslugama prihvatilišta, kako procjenjujete komunikaciju i odnos s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanik: Pa dobar, mislim uvijek može bolje, ne, to je sigurno. Ali, okej. Je, recimo ja konkretno sam, ja ne mogu reći za druge ljude, ne? Kolike su njihove potrebe i koliko oni pričaju, ali o njemu već govori što je s nama ovdje tri dana u tjednu na raspolaganju ujutro, baš tu bude u ovoj kancelariji pa ko god oće može s njim pričat. Ako ima neki problem mislim da je to sasvim korektno i normalno. A ako je nešto stvarno goruće može otići kod direktorice, nisu tu vrata zatvorena, uvijek se može otići i pitat nešto, naravno, ne možeš otić pitat nekakvu nebulozu mislim, ali nekad kad ti je stvarno potrebno... komunikativni su. Ali uvijek se može bolje (smijeh).

Intervjuerka: Jeste li zadovoljni ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: A čujte... s obzirom na okolnosti, da. Ali da je nešto idealno, ne. Evo, tu je nas 14, 15 i imamo jedan tuš. I tri wc-a. Znači, ne možemo mi zajedno egzistirat. I da sam od osam ujutro moram izać i do osam navečer se ne mogu vratit. Nije, nije mi to dobro. Ali ja to razumijem da mi ne mogu bolje ponudit. Jer ovaj posao je takav kakav je. Oni nemaju dovoljno novaca da imaju ljude koji će bit dežurni i preko dana. A oni jednostavno nemaju odakle to financirat. Dakle, u ovakvim okolnostima, može se reć dobro je. Bolje i to nego da nemam ni to.

Intervjuerka: Da... imam još samo jedno pitanje za kraj. Dakle, jeste li nešto naučili iz čitavog ovog iskustva? Jel nalazite nešto pozitivno u tome, mislite li da ćete to moć iskoristit na neki način?

Ispitanik: A dobro, naučio sam... da... više cijenim male stvari. Čovjek dok ne proba, dok se ne nađe u situaciji ne može shvatit, recimo, vi to ne možete shvatit. (smijeh) I bolje da to nikad ne shvatite, ne? Ali ovaj, naravno kad ti ono, imaš probleme za koje do tad, do sad nisi znao da uopće mogu bit problemi, ne? Dobro, kazat ću vam banalnu stvar. Ideš gradom i ide ti se na wc. A wc je dvije kune, a ti ih nemaš. I sad koja je to neugoda, recimo velika nužda da bude još malo bolje. I šta? Kako? Gdje? Nemaš niti u džepu papira pa da odeš u grmlje.

Intervjuerka: Kafići ne puštaju?

Ispitanik: A... naravno da ne. Jer moraš nešto popit ako oćeš ić u wc. Mislim to je stvar o kojoj vi uopće ne razmišljate, recimo, banalna, ne? Ili šta ja znam, pukla mi je japanka i šta sad? Što ću sutra stavit na nogu? Vi ćete otić kupit novu japanku, mislim novi par japanki, nisu skupe. Al ja nemam recimo četrdeset kuna za nove japanke. Dobro, sad imam trenutno. (smijeh) To su stvari o kojima čovjek uopće ne razmišlja da mogu bit problem u životu, ne?

Intervjuerka: A kako inače dolazite do novaca, jel dobivate sad nekakvu pomoć?

Ispitanik: Pa ovako... kad mi je STVARNO goruće, onda mi sin pošalje nešto. Ali ja neću da ga ne znam, da on ima obavezu da mi sad mjesečno šalje toliko i toliko jer svima daje... znači kad mi je baš nešto ekstra, onda...

Intervjuerka: Znači, on zna za vašu situaciju?

Ispitanik: Da, da, on zna. I kćer, da.

Intervjuerka: Ipak ste u kontaktu dakle?

Ispitanik: Da, da, jesmo, u kontaktu smo. Ovaj, drugo... tu i tamo nešto ulovim radit od dva dana, od tri dana, od pet dana i tako, ne? I tu mi isto recimo pomognu i ljudi iz prihvata. Čuju za neki posao pa „ajde oćeš“ pa nekome ofarbam stan makar nisam pitur ili ne znam, nešto tako što bi ja mogao, što ja znam...

Intervjuerka: Dobro... ako nemate nešto za dodat...

Ispitanik: Ne znam šta bi dodao. Kažem, gledajte, čim se čovjek nađe u prihvatu za beskućnike znači da je... mislim, svi mi imamo neku crnu priču životnu. Nitko nije nekim normalnim putem došao u prihvata za beskućnike. Svi su neka igra slučaja, neka tragedija, katastrofa, splet nesretnih okolnosti i tako, svatko ima neku svoju priču od nas, svi od nas petnaest. Nitko nije došao i rekao „ja bi eto tu malo da živim“. To, ne znam... možda i je netko takav al' taj je onda da ga vodite da ga proučavate. (smijeh) Dakle svi imamo neke čudne priče i, ovaj, besmisleno je te priče uopće uspoređivati, tko je više nastradao, tko je manje, svi smo mi nastradali na neki način i našli smo se u takvoj situaciji. E sad je samo razlika dal netko nešto poduzima ili ne poduzima, ono što sam rekao na početku tri vrste, ili je netko zabavljen ovim i ne traži bolje. E tu se onda mi razlikujemo.

Intervjuerka: Ne znam jesam krivo povezala, vaš konkretan razlog je bio povezan s poslom, s vašom tvrtkom?

Ispitanik: Je. Da. Imao sam svoj brod pa mi ga je jedan potopio, a brod je bio kupljen na kredit i onda izgubiš i stan i posao i sve... A taj je završio u zatvoru i sad ja moram čekat dok on izađe iz zatvora i tako... otprilike (blagi smijeh). A ja sam imao BROD od 22 metra za voziti turiste koji je vrijedio dva milijuna kuna. Ja sam ga rentao tri godine za 10 000 eura na tjedan. Ja sam imao stan, auto, novaca, ja sam putovao di sam htio. 10 000 tjedno EURA, ne kuna. Eura. Dobro, imaš troškove, imaš i kredit, imaš sve, ali svejedno... Ja sam vozio auto od 40 000 eura.

Intervjuerka: A dobro... Želim vam sreću i hvala vam na vremenu.

Ispitanik: Ništa.

Karlo, 20. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Recite mi mjesto rođenja

Ispitanik: Po papirima ili?

Intervjuerka: Po papirima.

Ispitanik: „Park“.

Intervjuerka: Park?

Ispitanik: U „Parku“ rođen.

Intervjuerka: Dobro, di u kojem gradu?

Ispitanik: Zenica, bolnica „Park“ se zvalo, više nema je.

Intervjuerka: Aha, dobro. Koliko godina imate?

Ispitanik: 50. Šezdeset treće godišće.

Intervjuerka: Bračno stanje i djeca?

Ispitanik: Nikakvo.

Intervjuerka: Dobro. Mjesto odrastanja?

Ispitanik: Do koje godine?

Intervjuerka: Vi pričajte (blagi smijeh)

Ispitanik: Ha, dobro, evo 'vako. Do... do srednje, osnovna škola u Zenici, a srednja škola u Zagrebu.

Intervjuerka: Dobro. Koliko ste dugo u Splitu?

Ispitanik: U Splitu sam dosta dugo i radio sam po otocima. Građevina. Tako da...

Intervjuerka: Dobro. Broj članova obitelji i njihova naobrazba? Koliko ste članova obitelji imali? Braće, sestara, majka, otac?

Ispitanik: Pa... imao sam mamu i tatu, oni su umrli. I dvije sestre.

Intervjuerka: Dobro. Koje su škole oni završili?

Ispitanik: Sestre? Roditelji? Sestra mlađa, ona je završila medicinski tehničar, ovaj, medicinska sestra. A starija sestra krojačica. Otac varioc, majka domaćica.

Intervjuerka: Dobro. Kako, jeste se slagali s članovima obitelji? Jel bila sloga ili je bilo nekakvih svađa?

Ispitanik: Ono... mi smo se slagali dobro, ali roditelji se nisu, oni su se rastali.

Intervjuerka: Aha, dobro. Koju ste školu vi završili?

Ispitanik: Građevinski tehničar.

Intervjuerka: Dobro. Koliko godina radnog staža imate?

Ispitanik: Imam preko 20 godina.

Intervjuerka: A gdje ste radili, na kojim mjestima?

Ispitanik: Radio sam u Hrvatskoj, u Zagrebu...

Intervjuerka: A šta ste radili?

Ispitanik: Građevina! U Dalmaciji, otocima, u Njemačkoj sam radio, u Austriji sam radio... Zato se nisam ni oženio. Non-stop terenski.

Intervjuerka: Koliko ste dugo nezaposleni?

Ispitanik: Jel rad na crno ili?

Intervjuerka: Bilo kako?

Ispitanik: Jedno 4 godine.

Intervjuerka: Na crno? Ne radite nikako?

Ispitanik: Nikako ne radim.

Intervjuerka: Kako ste se slagali s kolegama i šefovima na radnome mjestu?

Ispitanik: Pa ja sam bio šef. (smijeh)

Intervjuerka: A kako ste se slagali s vašim podređenima?

Ispitanik: A oni su morali slušat. (smijeh)

Intervjuerka: Dobro. Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: U biti jesam.

Intervjuerka: Imate li kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: A bolje da vam kažem koje nemam.

Intervjuerka: Recite. (smijeh)

Ispitanik: (smijeh) A ono, standardno. Mislim, nekih zdravstvenih problema nemam.

Intervjuerka: Dobro. Kako se vi percipirate sada nakon ovoga iskustva, kako vi sami sebe vidite?

Ispitanik: A eto, vama sam se obratio da mi nalaz... (smijeh)

Intervjuerka: Dobro, a kako procjenjujete da vas drugi vide?

Ispitanik: Ej, kak' me vidiš ti? Kja... Kjara! Mogu li te nešto pitat, evo? Kjara! Kako vidiš ti mene ovde? (obraća se drugim beskućnicima) Eto vidite, svi bez komentara.

Intervjuerka: Dobro. Kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanik: Sad odmaram. A inače, ovaj... ja sam ovdje u prihvatilište došao polovinom siječnja. Hoćete bolji nalaz napisat da vam malo opširnije? (smijeh)

Intervjuerka: Može, eto. (smijeh)

Ispitanik: Pazite, snimljeno je. (smijeh)

Intervjuerka: Ja ću se potruditi.

Ispitanik: Ja sam bio na ulici, baš doslovce na ulici. i... istekla mi je osobna karta, policija me legitimisala, mislili su da sam stranac, međutim, činjenica da sam srednju školu završio u

Zagrebu u onoj državi i, mislim, sve govori o nas. I, u svakom slučaju, dobio sam petnaest dana zatvora. Ili plati kaznu šesto kuna. Nisam imao tih novaca... Eh, kad sam izašao iz zatvora, normalno, policija bi me proganjala gdje spavam tako da sam ja došao ovdje u udrugu „Most“. I tu sam bio ono desetak dana ovde, ono adaptacija, mmm, treba je prostor za djecu s posebnim potrebama, tu sam volontirao ja i još, između ostalog, i drugi članovi udruge i šest mjeseci sam tu radio volonterski. I tu sam provodio vrijeme. I tako da, ovaj, u međuvremenu, ovaj, imao sam neke poslice međutim nisam gore napustio, a gore sam radio to struja, voda. To je moje šta sam ja radio. Dvjesto dvadeset kvadrata, možete pogledat. E. Tako da u biti kako vrijeme provodim sad na plažu odem i kupam se. Još nisam dobio boju pravu.

Intervjuerka: Dobro. Kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanik: Dobro ono, šalimo se u biti, ja sve na šalu okrećem tako da... sa svima sam dobar!

Intervjuerka: A kakva vam je komunikacija s drugim beskućnicima?

Ispitanik: Isto!

Intervjuerka: Dobro, za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji? Koje vi najviše osjećate na sebi? Naravno, osim ovog očitog.

Ispitanik: Hm... društvo, problem. A problem je gore u vrhu. Ne, kako oni rade i žive tako i mi se ponašamo. Ako oni pošteno rade, i mi radimo pošteno jer moramo! Na kraju to ovisi...

Intervjuerka: Da... a recite mi, je li procjenjujete da je za problem postojanja siromaštva i beskućništva više krivo društvo ili pojedinac?

Ispitanik: Obostrano. Evo recimo konkretno za sebe u ovoj situaciji 60% sam ja kriv, 40% društvo. Objektivno govorim, moje mišljenje.

Intervjuerka: Dobro, želite li objasniti to? Te postotke?

Ispitanik: Pa mogu... ja sam radio ovaj, samostalno krenuo i ovi šta su radili za mene, dao sam im previše slobode. I tako da, u biti, ajme meni sad, previše duga priča. Da skratim. Radio sam na Stanićima gore, gdje se sve ručno nosi materijal, mene nema mislim... i rade se jedne skale od plaže prema cesti. I mi smo to sve pripremili, zašovali, bla bla bla. Između ostalog, sutra betonaža. Ovi koji su radili za mene napili se, nisu došli. Aj, dan više-manje ne igra ulogu. Međutim, bilo je NEVRIJEME, sav materijal, sve mi je u more i susedima. I tako dok smo mi to očistili, e... To je ovako malo ugrubo.

Intervjuerka: A... koji su problemi koji najviše utječu na beskućnike? S kojima se vi susrećete svakodnevno?

Ispitanik: Najveći, po mom mišljenju, problem je evo recimo dajem primjer ovde, ja ovdje, mi živimo. Ja u stambenoj gore gdje mogu doć kad hoću, mogu izaći i... to je jedna vrsta socijalizacije. Ono, samostalno da čovjek živi, kako bi rekao. A vrijeme od osam sati navečer do osam sati nema se gdje iskoristiti. Bit je u tom snalaženju, po meni bi trebalo neke aktivnosti, al ne volonterske nego da je plaćeno.

Intervjuerka: Kako procjenjujete mogućnosti i načine rješavanja ovog problema?

Ispitanik: To društvo mora riješiti. Pojedinac ne može.

Intervjuerka: Mislite da ima šanse za to?

Ispitanik: Ima. Ima. Recimo sad dok sam radio gore, ovaj, prostor volonterski i voditelje sve kompletno sam i upoznao. I mi smo radili dok su oni radili tako da sam baš ono, ovaj, i, to je ekipa ljudi izuzetno sposobna. I imaju ideje, imaju volje za radit i... profesionalci! Ne ono, jednostavno znaju svoj posao. Samo treba im omogućit, a to, to mora općina, država jer ima, imaju oni te neke programe koje recimo gdje socijalizacija beskućnika i kako sam čuo do sad imali su dosta, dosta uspjeha i imaju, imaju to gdje su jednostavno ljude izveli na pravi put.

Intervjuerka: Da... kakva vam je komunikacija i odnos s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanik: Super. Korektni su i ne moš reć drugačije.

Intervjuerka: Jeste li zadovoljni s ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: A čujte, ovaj... što se tiče usluga a moram bit zadovoljan! Jer sam živio na ulici. (blagi smijeh) Znate šta, higijena nula, sve, sve ono, tako da... Bude hrana dobra, meni gore spavanje, samo ovdje previše mal prostor za ovaj broj ljudi, al... valjda će riješit.

Intervjuerka: Recite mi, bi li vi nešto mijenjali kad ovako gledate unazad?

Ispitanik: Svoje?

Intervjuerka: Da.

Ispitanik: Pa bi. Prvo bi izbacio onaj dio koji me doveo da budem beskućnik i onda bi bilo sasvim normalno.

Intervjuerka: Jel mislite ipak da ste nešto naučili iz čitavog ovog iskustva, da ćete se izvuć iz ove situacije?

Ispitanik: Pa ja se NADAM da ću se izvuć i to vrlo brzo. Stvarno se nadam. A... jer ako se ne izvućem onda mi nije niko kriv neg' sam ja.

Intervjuerka: A jeste nešto naučili iz ovog iskustva?

Ispitanik: Kako mislite jesam nešto naućio?

Intervjuerka: Jeste shvatili di ste griješili?

Ispitanik: Jesam, jesam pa već sam neke stvari rekao. (blagi smijeh) A nemojte me sad da sve govorim!

Intervjuerka: Dobro, u redu. (blagi smijeh)

Ispitanik: Evo reć ću vam recimo zašto sam ja otišo u zatvor. Zbog ženske osobe. E! ona... a dobro sad... jel, trebalo je davno da nas dvoje idemo zajedno... Nema teorije! I ona DA SE MENI OSVETI prijavi me policiji kao stranca. A inače, logično, nikoga ne privode, ako nemaš dokumente uza se onda provjere! I ako je istekla osobna karta do sada još nikoga nisu priveli u zatvor. E... al eto lijepo sad sam ženomrzac. (blagi smijeh)

Intervjuerka: (blagi smijeh) Dobro, želite li još nešto dodat?

Ispitanik: Oće li bit 5 listova?

Intervjuerka: (smijeh) Vidit ćemo.

Ispitanik: A nemoj vidit.

Intervjuerka: Sve ovisi o vama što kažete.

Ispitanik: Ovo do sad što sam reko, koliko ima listova?

Intervjuerka: Ne znam, vidit ćemo. Znači nemate ništa više za dodat?

Ispitanik: Imam!

Intervjuerka: Recite.

Ispitanik: Neslužbeno?

Intervjuerka: Da ugasim?

Ispitanik: Ne treba!

Intervjuerka: Aha, ok.

Ispitanik: Mislim, to nema veze s listovima. Ja se volim ovako šaliti, ali u svakoj šali ima pola istine. Za mene konkretno, govorim u svoje ime. Ovaj period, ja sam ovdje sedam mjeseci, sad je osmi mjesec, jedno LIJEPO iskustvo. I došao sam do spoznaje da nije sve ni crno šta je crno. I ako se čovjek zna obratit i iskreno govorit ima uvijek dobrih ljudi koji će pomoć. A ova udruga „Most“, njima svaka čast. Ja ovakvu šalu njima reko... Ne mogu shvatit, ja ne mogu ono, nešto nije u redu. A njima osmijeh na licu. Ma dajte pravi izraz lica, ne mogu shvatit da vam je svejedno. A nije, to je jednostavno tako. I recimo Đordana, ova glavna, ona meni kaže „Karlo, ako ima imalo nade da čovjek ima dobru volju, mi dajemo sve od sebe“. eto, zato ja kažem za udrugu „Most“ bi grad STVARNO trebao malo se aktivirat. Bar ono predizborno šta su obećali! Još jedna stvar, moja nekakva životna filozofija. Što je sakriveno, nije pošteno! Pričaj ili šuti. I eto.

Intervjuerka: Dobro, hvala vam.

Ispitanik: 4 lista!

Intervjuerka: (smijeh)

Messi, 20. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Za početak mjesto rođenja?

Ispitanik: Bosna i Hercegovina.

Intervjuerka: Dobro. Vaša dob?

Ispitanik: 57.

Intervjuerka: Bračno stanje i djeca?

Ispitanik: Ništa.

Intervjuerka: Mjesto odrastanja?

Ispitanik: Kako mislite odrastanja? Gore do dvadesete u Bosni, od dvadesete u Hrvatskoj do sada. Znači do 20 godina u Bosni, ostalih koliko imam sam u Hrvatskoj.

Intervjuerka: Dobro. Koliko dugo ste u Splitu?

Ispitanik: U Splitu 5 godina.

Intervjuerka: Broj članova obitelji i njihova naobrazba

Ispitanik: Ništa.

Intervjuerka: Procjena odnosa unutar obitelji?

Ispitanik: Ništa.

Intervjuerka: Stupanj završenog obrazovanja?

Ispitanik: Srednja.

Intervjuerka: A... Staž i radna mjesta?

Ispitanik: Staž i radna mjesta...

Intervjuerka: E, koliko dugo ste radili, gdje ste radili?

Ispitanik: Pa... recimo 11 godina plovio, ostalo radio na kopnu. Znači dvadesetak godina.

Intervjuerka: Dobro. Koliko ste dugo nezaposleni?

Ispitanik: Nezaposlen? Pa poslije rata koliko ima već, petnaest godina.

Intervjuerka: Dobro. Kako ste se slagali s kolegama i šefovima na radnome mjestu?

Ispitanik: U stvari ja sam bio samostalan kuhar na brodu tako da nisam imao u biti šefove niti sam imao kome ovaj...

Intervjuerka: Dobro. Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: Ne.

Intervjuerka: Imate li kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: PTSP.

Intervjuerka: Dobro. Recite mi kako vi sada sebe doživljavate, a kako vas drugi doživljavaju?

Ispitanik: Kako ja sebe doživljam, kako me drugi doživljavaju. Ja ne znam kako me drugi doživljavaju, ja sebe doživljam kao beskućnika!

Intervjuerka: Dobro, ali kako se doživljavate s obzirom na iskustvo?

Ispitanik: S obzirom na iskustvo bes... NIKAKO se ne doživljam.

Intervjuerka: Dobro. A kako procjenjujete da vas drugi doživljavaju sada?

Ispitanik: Kako procjenjujem? Ja NE ZNAM kako bi to procijenio da me drugi doživljavaju. Ne znam kako bi procijenio stvarno kako me drugi doživljavaju. Možda kao dobrog, jel može tako?

Intervjuerka: Može, zašto ne. Recite mi kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanik: Um... Lutajući ulicama Splita.

Intervjuerka: Dobro. Kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanik: Preskočimo.

Intervjuerka: Dobro. A kakva vam je komunikacija s drugim beskućnicima?

Ispitanik: Pa... tako. Dobra.

Intervjuerka: Dobro. Za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanik: Kako?

Intervjuerka: Koji su najvažniji problemi današnjeg društva?

Ispitanik: Koji su najvažniji problemi današnjeg društva? Koji su najvažniji problemi? Ne znam ti na to odgovorit, ne mogu da razumijem pitanje. Koji su najvažniji problemi sadašnjeg društva?

Intervjuerka: Koji vas najviše okupiraju? Koji su vama najbitniji? Vama kao pojedincu? Šta mislite?

Ispitanik: Najvažniji problemi današnjeg društva? Najvažniji problemi današnjeg društva da što više ukradu!

Intervjuerka: Dobro. Što se tiče zapravo toga koliko je ko odgovoran za ovu situaciju, za postojanje beskućništva i siromaštva, jel mislite da je odgovorniji pojedinac ili društvo?

Ispitanik: Pa ne znam. Može tu i... vjerovatno društvo. Jer ne znam koliko može pojedinac nešto napraviti. Uvijek je pojedinac i društvo.

Intervjuerka: Dobro. Koji su problemi koji najviše utječu na beskućnike?

Ispitanik: Koji su problemi... koji najviše utječu na beskućnike? Pa taj sam čin beskućništva, boravak jel, znači ideš ujutro van u 7 sati vani, vraćaš se navečer u 8 sati, znači koliko, recimo pogotovo zima i to kad su nevremena, kad je hladno i to. Ne trebaju veći problemi. Boravak na ulici.

Intervjuerka: Kako procjenjujete mogućnosti i načine rješavanja ovoga problema?

Ispitanik: Kako procjenjujem? Nikako!

Intervjuerka: Recite mi jeste li zadovoljni komunikacijom i odnosom s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanik: S voditeljem, da.

Intervjuerka: Dobro. A jeste li zadovoljni ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: Um... da!

Intervjuerka: Dobro. Samo čas. Recite mi, imate li šta dodat? Jel postoji nešto?

Ispitanik: Ne znam šta...

Intervjuerka: Ne znam, bilo šta po pitanju ove teme šta vi želite istaknut možda.

Ispitanik: Nemam ništa, to bi bilo to.

Intervjuerka: Dobro, hvala vam na vremenu.

Ispitanik: Ništa.

Jagoda, 23. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Mjesto rođenja?

Ispitanica: Trogir.

Intervjuerka: Koliko imate godina?

Ispitanica: 40.

Intervjuerka: Imate li djece, jeste li udani?

Ispitanica: Razvedena. Četvoro, ali su u domu, nisu sa mnom.

Intervjuerka: Gdje ste odrasli?

Ispitanica: Dole, kraj šibenske Rogoznice jedno selo.

Intervjuerka: Dobro. Koliko dugo ste u Splitu?

Ispitanica: Jedno... 16, 17 godina.

Intervjuerka: Koliko ste imali braće, sestara, ako ste imali, roditelji?

Ispitanica: Brata imam i mater, otac mi je umra.

Intervjuerka: Dobro. A jeste li se dobro slagali s roditeljima i bratom?

Ispitanica: (kima glavom potvrdno)

Intervjuerka: Dobro. Koju školu ste završili?

Ispitanica: Konobari.

Intervjuerka: A koliko imate godina radnoga staža?

Ispitanica: Dvi ipo, tri, ali to je sve ono na crno san radila tako da...

Intervjuerka: Znači, radili ste uglavnom u struci?

Ispitanica: Ma i nisam baš, kuhinja, pizzeria ono... bilo šta, čistit i to. Tako da nisam puno konobarila, više sam, ne znam ono, nešto drugo, pomoćnik u kuhinji i to.

Intervjuerka: M... koliko ste dugo nezaposleni?

Ispitanica: Pa ima jedno... pa moj Duje ima šest ipo godina... pa ima jedno 9, 10 godina. Ovo sve što povremeno ono očistim to je... znaš šta ti je to ono... zrak.

Intervjuerka: Da... kako ste se slagali s kolegama i šefovima?

Ispitanica: Dobro...

Intervjuerka: Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanica: Jesam.

Intervjuerka: Imate li kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanica: A-a.

Intervjuerka: Kako se percipirate sada, kako se vidite nakon ovog iskustva?

Ispitanica: Nakon, misliš nakon... nakon ovog što sam sad ili... nakon čega si mislila?

Intervjuerka: Nakon ove konkretne situacije di ste se našli sad?

Ispitanica: Ma ne znam, ponekad imam osjećaj da si ono znaš, da se izgubiš il ovo il ono, jednostavno treba ono, stat i krenit nešto, ali... ne znam di, šta. Ne znam. Neki siguran posao naći da staneš a ovako je... al ono baš kad pitaš kako se vidin, vidin se danas-sutra baš ono da nešto radin i da mogu nešto napravit, da mogu to nešto sebi naći jer to valjda nije problem samo treba... platit.

Intervjuerka: A kako procjenjujete da vas drugi sada vide?

Ispitanica: Ne znam, stvarno ne znam. (blagi smijeh) Ako nešto rečen, možda rečen krivo... ne znan, možda me neko vidi ono, okej, a možda neko... sve zavisi do ljudi i kako svačaju, kako te doživljavaju kako si... to je... onako.

Intervjuerka: Kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanica: Ha... Sad liti malo bolje, ali inače... smo bili gori u... jel ja ima, ja sam ti ovdje od 12. mjeseca. Ovaj, gore smo bili u Crveni križ tako da smo tu ovaj, tu sam boravila i znači nisam bila vani i onda tu bi došla. A sad liti sam ujutro na more, nešto ako imam šta očistim i... na ručku i na more. U biti, eto, tu mi prođe dan.

Intervjuerka: Koji su neki svakodnevni problemi s kojima se susrećete? Nešto šta vas najviše smeta?

Ispitanica: A evo, smeta me kad ti neko nešto nanese zlo, kad ti je nepravda, kad te ljudi krivo doživljavaju, kad ono šta si rekla krivo svate, kad te neko ono baš pokušava amo reć zgazit i tako to. Eto, u tome, to me smeta.

Intervjuerka: Kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanica: Pa... kako s kime. Onako, uobičajena.

Intervjuerka: A kakva vam je komunikacija s drugim beskućnicima?

Ispitanica: Zadovoljna sam.

Intervjuerka: Za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanica: A šta ja znam sad... nezaposlenost, neimaština, ne znam. A i ovi, mislim... ne znam. Mladi zapadnu u depresiju, meni mali je to u biti doživlja... ne znam, onda ili počnu pušiti ili počnu ono... bilo koji porok ili ne znam.

Intervjuerka: Za postojanje siromaštva i beskućništva smatrate li da su odgovorniji društvo ili pojedinac?

Ispitanica: A sad... ne znam šta bi rekla. Stavi društvo, ali stvarno ne znam. Ali ono ka i pojedinac i sam ono, dođeš u takvu situaciju kakvu jesi, kako se kaže, krojiš sam sebi sudbinu, znači negdi si propustia, negdi si mislia da nije to to... tako da ono, dobrim dijelom si i ti ono. Pojedinac... a ne znam stvarno šta bi rekla. A?

Intervjuerka: Okej je to. Recite mi za koje probleme društva smatrate da najviše utječu na vas?

Ispitanica: Koji problemi... pa... nesloga, nerazumijevanje, ne znam ono... pa ti baš žele nekako napakostit... ne znam, šta ja znam. Ili sam ja takva kakva jesam pa se susretne s ovim, s onim, ne znam! Ne znam stvarno šta bi ti rekla.

Intervjuerka: A kako procjenjujete načine i mogućnosti rješavanja ovoga problema?

Ispitanica: Sad misliš baš konkretno unutra ili?

Intervjuerka: Konkretno u društvu ovog problema, postojanje siromaštva i beskućništva.

Ispitanica: A, to. A ne znam stvarno, pomoz mi, ne znam šta bi rekla.

Intervjuerka: Pa mislite li da je to uopće moguće u skoroj budućnosti, na koji način?

Ispitanica: A, to. Ha... Moguće, moguće... moguće JE, ali... A ne znam, ne znam. Realno je da ljudi rade, da se srede u životu, ne znam sad! Da imaju ono posao, život i ono... ne bi...

Intervjuerka: Um... Jeste li zadovoljni komunikacijom i odnosom s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanica: A, jesam, jesam.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanica: Jesam, jesam.

Intervjuerka: Znači, rekli ste ranije da se vidite u budućnosti kao nekoga ko će raditi, ko će se ponovno integrirati u društvo, pa recite mi jeste li nešto naučili iz čitavog ovog iskustva? Jel mislite da, da bi u budućnosti mogli zaobići neke takve pogreške koje su vas dovele ovdje?

Ispitanica: Pa mislim da. Mislim da.

Intervjuerka: Znači ipak uspijevate naći nešto pozitivno u svemu ovome?

Ispitanica: Tako je, tako je, tako je.

Intervjuerka: Dobro. Jel imate vi šta dodati?

Ispitanica: A ne znam jedino na ovu šta ti nisam odgovorila šta ja znam sad evo ne... u budućnosti šta si rekla onaj... procjena mogućnosti. Da nam daju ono siguran posao da mož raditi, a ne ovde se...

Intervjuerka: Znači ukratko nedostatak empatije i nerazumijevanja društva je najveći problem koji onemogućava rješavanje ovoga problema?

Ispitanica: Tako je.

Intervjuerka: Dobro, eto. hvala vam. To je to.

Marijan, 23. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Recite mi, gdje ste rođeni?

Ispitanik: U Imotskom.

Intervjuerka: Koliko imate godina?

Ispitanik: 41.

Intervjuerka: Um, imate li djece, ženu možda?

Ispitanik: Nisam se ženio, djece nemam.

Intervjuerka: Dobro. Gdje ste odrasli?

Ispitanik: A zadnjih 20 godina sam u Splitu, a prije sam bio u Bosni.

Intervjuerka: Dobro. Koliko ste imali braće sestara ako ste ih imali, roditelji...?

Ispitanik: Tri sestre i mlađeg brata. I dvije polusestre.

Intervjuerka: Jeste živjeli s roditeljima ili?

Ispitanik: A dok su bili živi bio sam dugo sa njima.

Intervjuerka: Jeste se dobro slagali unutar obitelji? Ili je bilo nekakvih sukoba, svađa?

Ispitanik: Prilično dobro.

Intervjuerka: Koju ste školu završili?

Ispitanik: Osam razreda. Ima san epilepsiju pa nisan moga dalje nastaviti. Samo radi bolesti.

Intervjuerka: Koliko godina radnog staža imate?

Ispitanik: Nemam ništa, al sam radio u privatnika preko 10, 15 godina.

Intervjuerka: Na kojem radnom mjestu?

Ispitanik: A bilo je više njih. Bio sam radio neko vrijeme u škveru pa sam radio na zidariji ko pomoćni radnik. Neko vrijeme sam radio u autopraoni.

Intervjuerka: Koliko ste dugo već nezaposleni?

Ispitanik: A zadnje 4 godine.

Intervjuerka: Jeste se dobro slagali sa šefovima i kolegama?

Ispitanik: A jesam se svađao jer nisu bili zadovoljni učinkom posla, uvijek su našli neki kako bi ja to reko... sve je bilo u redu samo je trebalo primit plaću, a kad dođe red na plaću onda nisu bili zadovoljni. I onda bi na kraju mjeseca isplaćivali onoliko koliko su mi obećali. U većini slučajeva.

Intervjuerka: Bi li onda rekli da ste zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: A dobro sad... nisam baš ovako. Može proć.

Intervjuerka: Imate li nekakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: Imam tu neku vrstu prolazne epilepsije.

Intervjuerka: Recite mi, kako se vi vidite sada s obzirom na trenutni status i položaj u društvu? Kako vi sami sebe vidite?

Ispitanik: Ne vidim baš neku budućnost. I prije sam bio na ulici, nisam imao od čega plaćat stan tako da nisam baš zadovoljan sa svojom situacijom u kojoj se nalazim.

Intervjuerka: Kako procjenjujete da vas drugi vide? Drugi članovi društva?

Ispitanik: E sad nisu svi ljudi isti. Imaju dobrih ljudi, ima negativnih ljudi, ne razmišlja svako isto.

Intervjuerka: Kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanik: A uglavnom, šta ja znam... znate kad nemate gdje preko dana jednostavno... trenutno skupljam boce, šta ja znam. Ništa posebno.

Intervjuerka: Koji su neki svakodnevni problemi s kojima se susrećete? Neke prepreke, osim ovih očitih? Neke stvari koje mi ne možemo vidjet, koji se nismo našli u toj situaciji?

Ispitanik: Sad kad neko ima svoj stan, kad ima neko posao redovan, a kad nemaš nigdje ništa ne možeš ni posao očekivat. Ne mogu ja sad tražit neki posao, recimo radit 5 dana, bit na klupi, spavat, ne bi mogo izdržat, ni prvu plaću zaradit na takav način. Spavat po klupama i tražit neki posao privremeno, to se često puta znalo desit ovih zadnjih 20 godina, a nije niko imao se tada pobrinit o meni i šta ja znam. Malo kad razmislim sreća je što sam ostao živ kakvih situacija je bilo.

Intervjuerka: Kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanik: Kako mislite?

Intervjuerka: Jel postoji, jel komunicirate nešto previše van ovog prihvatilišta?

Ispitanik: Nisam baš puno, ja nemam prijatelja. Uglavnom sam sam.

Intervjuerka: A kakva vam je komunikacija s drugim beskućnicima?

Ispitanik: Ovisi kako sam raspoložen, nisam svaki dan raspoložen za priču.

Intervjuerka: Ali je li uglavnom pozitivna ili negativna, jeste ovdje stekli nekakva prijateljstva?

Ispitanik: A može se reć, dobio sam nekako površno, ne znam.

Intervjuerka: Recite mi za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanik: A trebalo bi malo više reda i discipline, ovi, govorim po mom mišljenju. Sve bi drukčije bilo kad bi ljudi imali malo više vremena za komunikaciju i za... da budu otvoreni jedni prema drugima. S time se rješava dosta problema u životu. Kad se čovjek zatvori u sebe, nema od toga ništa. Kad se s ljudima komunicira ono normalno, kad su ljudi iskreni jedni prema drugima, uvijek će se riješiti i ostalo, i posao, i stambeno pitanje i sve ostalo. Samo treba čovjek nekad biti dovoljno iskren prema nekim osobama da bi to mogao postići. Mislim, to je po mom mišljenju rješenje za mnoge probleme.

Intervjuerka: Jel smatrate da je za postojanje siromaštva i beskućništva odgovorniji pojedinac ili društvo?

Ispitanik: Sad sam upravo reko kad sam... Bog od nas u biti traži zajedništvo... daaa, pojedinac kao pojedinac može mnogo, um, mnogo toga učiniti, ali to je dosta... Svi smo mi pomalo krivi u biti. Pojedinačno i ovako. Jel me razumiješ šta oću reć?

Intervjuerka: Razumijem. Za koje društvene probleme smatrate da najviše utječu na beskućnike?

Ispitanik: To ti ne bi baš znao reć. Najviše stambeno pitanje ja mislim. Treba riješiti neko stambeno pitanje za... pogledat koji se može pomoć u biti. Čovjek kad ima krov nad glavom mnogo toga može napraviti. Mnogo se toga može riješiti. Kad ima koliko toliko reda u životu u tom smislu. Ako nema reda, problemi sami dolaze. Može se to desiti i bilo kojoj osobi na ovom svitu. To sam tio u biti reć.

Intervjuerka: Recite mi, kako procjenjujete mogućnosti i načine rješavanja ovoga problema?

Ispitanik: A ne znam... Čovjek, čovjek može da lakše rješava bilo koji problem ako ima s kim to riješiti, sam to ne može rješavati, sam po sebi.

Intervjuerka: Da... A jeste li zadovoljni komunikacijom i odnosom s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanik: Za sad jesam.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: A nisam baš 100%, al eto... kad nema ništa drugo onda moram prihvatiti ovo što sam dobio.

Intervjuerka: Zanima me, jel se u budućnosti vidite kao netko tko je riješio ovo pitanje, stambeno pitanje, pitanje posla?

Ispitanik: Ne znam tko bi to mogao riješiti.

Intervjuerka: Vlastito stambeno pitanje?

Ispitanik: A slušajte, ja nemam novaca da sebi kupim recimo stan. Meni je 40 godina, teško bi ja mogao sada zaraditi sebi za bilo kakav stan, od 20 kvadrata, a kamoli nešto više. S ovom situacijom u kojoj se sada nalazim i onako kako, ne znam, teško je riješiti sam stambeno... nemoguće! Trenutno ne vidim rješenje, ne vidim pravo rješenje.

Intervjuerka: Kolega je spomenuo da imate neku zanimljivu priču, jel je možda želite podijeliti?

Ispitanik: U vezi one putovnice, ne znam... zanimljiva priča od tu ide. Jednostavno mi je neko napravio taj, putovnicu na moje ime i sad ja ne znam o čemu se tu radi. Nisam uopće bio upućen,

često sam bio na ulici i sad, neko je te dokumente, ovaj, podatke uzeo i napravio putovnicu na moje ime bez mog pitanja, bez mog znanja. I sad ne znam, ovaj, kako se to uopće moglo desiti.

Intervjuerka: Pa jel se netko pozabavio tim pitanjem?

Ispitanik: A ne znam, ja sam išao dole u policijsku postaju, rekli su mi da imam putovnicu, a ja nikada nisam za ovih 40 godina imao potrebe je vaditi. Tako da ja ne znam kako se to uopće moglo desiti, da neko na moje ime pravi to. To je nečija greška u biti, samo ja ne znam čija je.

Intervjuerka: I jel se to pitanje rješava?

Ispitanik: Evo čekam 3 godine da se riješi. I više od 3 godine. Mislim, ono, glavno da su te lopove s tom putovnicom pohvatali, ali... ne znam, ne znam kako će se to riješiti.

Intervjuerka: Znači, vama je samo rečeno da trebate čekat da se to riješi?

Ispitanik: A trebalo se riješiti već do sad za te 3 godine... ja tu putovnicu nikad nisam držao u rukama, nikad je nisam vadio. Meni kažu „Ti si to izgubio!“, kako ću izgubiti nešto što nisam, ovaj, imao u ruci? To mi je nekako glupo sve ispalo.

Intervjuerka: A recite mi kako ste vi uopće saznali da se to sve dogodilo?

Ispitanik: Ja sam vadio osobnu kartu ovdje u Splitu, nakon dvije godine sam eto ono tito da izvadim tu putovnicu, tek toliko formalno da ima eto. Znaš kad sam izvadio osobnu mislio sam da izvadim i tu putovnicu. Ne znam, izvadio sam te fotke, formulare, na kraju kad sam došao na šalter kaže: „Imate putovnicu“. A prvi put sam došao da vadam putovnicu za 40 godina. Nisam je vadio ni u Bosni, nisam je vadio ni ovde, nikad, nikad je nisam vadio! Nisam nigdje putovao tako da nisam imao potrebe vaditi. To je malo glupo ispalo i moje ime i prezime je bilo u novinama, šta ja znam, mnoge mi stvari nisu jasne. To je neko napravio bez mog znanja.

Intervjuerka: Da... imate li vi još nešto za dodati?

Ispitanik: Za sad ništa, mislim, nisam baš... ništa više.

Intervjuerka: Dobro, hvala vam na vremenu.

Katica, 25. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Za početak me zanima mjesto rođenja.

Ispitanica: Mjesto rođenja... Blizna Donja kod Trogira.

Intervjuerka: Dobro. Vaša dob?

Ispitanica: 47.

Intervjuerka: Imate li djece, jeste udani?

Ispitanica: Ne, nisam udata, djecu nemam.

Intervjuerka: Um, gdje ste odrasli?

Ispitanica: Odrasla sam u dječjem domu u Kaštel Lukšiću.

Intervjuerka: Koliko ste dugo u Splitu?

Ispitanica: Ja nisam bila dugo vrimena... skoro 25 godina. Sad sam došla nakon 15 godina prvi put prije 4 mjeseca.

Intervjuerka: Šta se tiče primarne obitelji, znači majka, otac, braća, sestre...

Ispitanica: Dvije sestre imam, ali sa njima, pravo da vam kažem, nisam u nekim... kontaktu. Majku nemam, oca nemam.

Intervjuerka: Aha, dobro. Kako procjenjujete da ste se slagali sa sestrama konkretno?

Ispitanica: Pa mislim da sam još kao dijete... kao curica sam od 18 godina napustila obitelj. Točno, odma poslije izlaska iz dječjeg doma ja sam krenila svojim putem. Pogrešnim putem da vam kažem. Napustila sam obitelj, napustila sam sve. Bila sam, ne bi htjela da spominjem gdje sam sve bila, nisam bila tu u Splitu. Uopće nisam bila u Hrvatskoj.

Intervjuerka: Dobro. Koju školu imate završenu?

Ispitanica: Samo osnovnu.

Intervjuerka: Što se tiče radnog staža, radnih mjesta, koliko dugo ste radili, gdje ste radili?

Ispitanica: Pa evo sam... radila sam po restoranima kao konobarica. Samo da vam kažem iskreno, na crno tako da nemam ni dana radnog staža.

Intervjuerka: Dobro, koliko dugo ste već nezaposleni?

Ispitanica: Otkako sam tu u Splitu, 4 mjeseca.

Intervjuerka: Kako ste se slagali s kolegama i šefovima na radnome mjestu?

Ispitanica: Pa... nisam imala nikad problema, dobro bilo je malih nesuglasica, ali... pošteno sam radila svoj posao, pošteno su me plaćali i tako, nisam imala problema. To je bilo sve privatno.

Intervjuerka: Aha. Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanica: Pa... to što sam radila to je bilo najviše to čišćenje, konobarenje i tako neke pomoćne poslove i nešto... malo više.

Intervjuerka: Imate li kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanica: Hvala Bogu, zdrava sam, za sad problema nemam.

Intervjuerka: Kako se vi sada vidite, doživljavate nakon ovoga iskustva?

Ispitanica: Da vam kažem pravo, nije mi baš lako... kad ostanete preko noći na ulici, bez ičega, ali mislim, nadam se da ću da se sredim...

Intervjuerka: Um, znači to je utjecalo na neki način negativno na vaše viđenje sebe?

Ispitanica: Ono, psihički u zadnje vrime da. Postala sam mnogo nervozna, više mi smeta sve, ne znam šta da vam kažem.

Intervjuerka: A kako procjenjujete da vas drugi članovi društva vide?

Ispitanica: Što se tiče udruge „Mosta“ ja tu jako dobro prolazim, tu nema problema.

Intervjuerka: A ostali članovi društva? Kako mislite da vas vide sada? Je li znaju uopće?

Ispitanica: Da vam kažem pravo, mislim da jako malo ljudi da znaju. Da sam beskućnik. I ovi šta znaju gledaju da mi pomognu, ne da mi se ismijavaju.

Intervjuerka: Da, da. Kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanica: Pa da vam kažem pravo znate tako koji put počistim neki stan, nešto, koliko tolko šta kažu da uzmem malo za cigarete, uglavnom na plaži sad ljeti.

Intervjuerka: A preko zime? Kako vam izgleda prosječan dan?

Ispitanica: Ja sam sad došla u 3. misec, tu sam 4 miseca, još zimu ne znam dal ću da budem tu, nadam se da neću.

Intervjuerka: Da, da. A kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva? Jeste li zadovoljni s tim, jel ona postoji uopće?

Ispitanica: Zadovoljna sam, s obzirom da ja dugo nisam bila tu... malo sam jezik promijenila, al sve u svemu nije loše. Dobro sam se uklopila i nema nikakvih problema.

Intervjuerka: A kakva vam je komunikacija ovde s drugim beskućnicima?

Ispitanica: Da, jako dobra. Zadovoljna sam.

Intervjuerka: Za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji? Koji najviše utječu na vas?

Ispitanica: Ja mislim da je upravo ovo... beskućništvo.

Intervjuerka: Da... što se tiče udjela odgovornosti društva u postojanju siromaštva i beskućništva, procjenjujete li da je ipak društvo odgovornije, odnosno snosi veću krivnju za ovo ili sam pojedinac?

Ispitanica: Pa, sad zavisi. Negdje su krivi pojedinci, al više društvo, društvo bi trebalo malo više da... kako da vam objasnim... da gleda i na nas, da nam pomogne jer nitko od nas nije tu dobre volje i da imamo mi svoje, da imamo stan, zaposlenje i da nismo tu. Kažem vam, ja sam skoro stigla u Split, ne znam pravo da vam kažem ni gdje bi ni što ni kako, al mislim da bi trebalo malo više da nas gledaju.

Intervjuerka: Da... koji su problemi s kojima se najviše susrećete? Svakodnevno? Koji su vam najveći problemi za sad, ono, prepreke neke?

Ispitanica: Pravo da vam kažem, sad mi je najveći problem kako da izgubim dan, kako da mi prođe vrijeme. I cijeli dan na plaži da sam, nije mi to. Lutanje gori doli to psihički zamara.

Intervjuerka: Kako procjenjujete načine i mogućnosti rješavanja ovoga problema? Mislite da će se to riješiti?

Ispitanica: Ja sam, prvo sam imala problem s, nisam imala dokumente, osobnu kartu, to sam zahvaljujući udruzi „Most“, zahvalna sam im. Sredili su mi, uzela sam. I moji planovi su da

izađem, idem vanka. Kažem vam, zdrava sam, sposobna sam, imam volju da radim... i nadam se da ću jako brzo, u kratkom roku da sredim svoj život.

Intervjuerka: Um... a kakva vam je komunikacija i odnos s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanica: Jako dobro se slažemo, jako dobro.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni s ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanica: Zadovoljna sam sa svih strana, hvala im. Kažem vam, da nije bila udruga „Most“, ja jednostavno ne znam gdje bi i šta bi... Nisam imala adresu ni kartu, bez dokumenata nikako. Prihvatili su me, ja sam im zahvalna. Zadovoljna sam sa svih strana.

Intervjuerka: Rekli ste da se nadate da ćete se izvuć iz ove situacije pa... jel vidite nešto pozitivno u svemu ovome, jel smatrate ovo nekakvom lekcijom, jeste nešto naučili?

Ispitanica: Da vam pravo kažem ja sam radila i nisam znala da čuvam novac. I sad kad sam ostala ovako sad mi je pamet za ubuduće da malo manje trošim, da više štedim. Jer ja sam se praktički RAZBACIVALA. Radila sam, sama sam bila, sama sam živila, BACALA SAM NOVAC. I sad kad sam ostala ovako bez posla, bez ičega... došla mi je pamet u glavu i ubuduće kad budem imala zaposlenje da štedim malo.

Intervjuerka: Jel ovo iskustvo pomoglo u razbijanju nekakvih predrasuda, ako ste ih imali uopće?

Ispitanica: Da vam kažem pravo ja... samo ta dokumenta da napravim sam da... tamo gdje sam bila ja. Nisam uspjela da sredim papire. Ne što nisam mogla nego ja sama „ajde danas sutra, danas sutra“ i... na kraju sam imala problem sa policijom i oni su me protjerali u dom. Da vam kažem istinu, došla sam tu, nisam imala gdje, ja imam sestru, ali sa njom znači već godinama nisam u odnosima i saznala sam za udrugu „Most“, obratila sam se i, kažem vam, primili su me. Da nije bila udruga „Most“ ja ne znam di bi i šta bi bilo danas sa mnom.

Intervjuerka: Da... a recite mi imate li vi nešto za dodat? Nešto bitno za istaknut?

Ispitanica: Uf, šta da vam kažem... prvo bih htjela da se zahvalim udruzi „Most“. Ne znam šta da vam kažem... željela bi kao ja, kao svi ovi ljudi da se srede, da sredim svoj život jer ovo nije rješenje za nikoga od nas. Nama je tu da kažemo dobro. Nije dobro, al opet bolje tu nego na ulici. A ne znam šta bi im poručila, samo... željela bi da, pošto svi da se sredu da što manje beskućnika ima jer nije lako bit beskućnik. Ne znam šta da vam kažem... Ja mogu da kažem za sebe ja, u jednu ruku sam sama kriva što sam, rekla sam vam sama sam kriva što sam došla na ovaj stepen beskućništva. Ne mogu da krivim nikoga, krivim samu sebe. I kažem, ja se nadam da ću u jako kratkom roku da završim da sredim svoj život. Ne znam šta bi vam rekla.

Intervjuerka: Dobro, hvala vam na vremenu. Eto.

Ispitanica: Hvala vama.

Kjara, 27. srpnja, 2013.

Intervjuerka: Za početak me zanima mjesto rođenja.

Ispitanica: Rim.

Intervjuerka: Koliko godina imate?

Ispitanica: 44.

Intervjuerka: Rekli ste da imate kćer, imate li još djece?

Ispitanica: Tri kćeri.

Intervjuerka: Jeste udani, razvedeni?

Ispitanica: Udovica. I nevjenčani drugi brak, kao nevjenčani.

Intervjuerka: Dobro. Gdje ste odrasli?

Ispitanica: U Splitu.

Intervjuerka: Koliko dugo ste ovde u Splitu?

Ispitanica: Od druge godine, znači 42 godine.

Intervjuerka: Dobro. Broj članova obitelji, znači majka, otac...

Ispitanica: Četvoro. Sestra, ja i roditelji.

Intervjuerka: Dobro. S njima ste živjeli?

Ispitanica: Ne, ne, ne.

Intervjuerka: Dobro. A njihova naobrazba? Koju su školu završili?

Ispitanica: Njihova? Od roditelja?

Intervjuerka: Od roditelja i sestre.

Ispitanica: Um, ona je informatički... sad se bavi knjigovodstvom i servisom... otac vojno lice u mirovini, a mater u računovodstvu, ona je isto u mirovini sad. Ja frizer srednja stručna sprema. To znam da ćeš me pitat. (blagi osmijeh)

Intervjuerka: Jee. Jeste li se dobro slagali unutar obitelji?

Ispitanica: Da.

Intervjuerka: Rekli ste znači da ste završili srednju školu?

Ispitanica: Da.

Intervjuerka: Koliko godina radnoga staža imate?

Ispitanica: Malo, jedno 6 godina.

Intervjuerka: A radili ste uglavnom u struci?

Ispitanica: Ne. Drugo. Radila sam, imala sam svoj obrt jedno vrijeme, ali ne, ne frizerstvo nego trafika, bejbisiter, čak i čišćenje... ne znam. Radila sam i u struci, ali neprijavljeno.

Intervjuerka: Da... Koliko ste dugo nezaposleni?

Ispitanica: Godinu ipo.

Intervjuerka: Kako ste se slagali s kolegama i šefovima na poslu?

Ispitanica: Uglavnom dobro ajmo reć. Nikakvih incidenata nije bilo.

Intervjuerka: Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanica: S obzirom da nisam u struci radila, da, ali eto jedino to možda šta to nije profesija koju sam ja... htjela.

Intervjuerka: Imate li kakvih zdravstvenih problema?

Ispitanica: Anemičnost, anemija.

Intervjuerka: Recite mi kako vi sada sebe vidite s obzirom na ovo iskustvo?

Ispitanica: Prihvata jel?

Intervjuerka: Da.

Ispitanica: A ne znan, ja mislin da je ovo dno dna.

Intervjuerka: Znači ipak je negativno utjecalo na vašu percepciju sebe same?

Ispitanica: Na jedan način je bilo u početku pozitivno, međutim sve skupa ovdje mi se čini da je sad... dolazi do nekog negativnog osjećaja.

Intervjuerka: Kako mislite da je bilo pozitivno na početku?

Ispitanica: Malo sam se ja možda pokrenula ili bilo je i kod mene nekih inertnosti, statičnosti i to.

Intervjuerka: Znači, prihvata vam je čak pomogao u početku u smislu da vas pokrene?

Ispitanica: Da, ono malo da se posvetim sama sebi, međutim vidim da se u odnosu na sve druge, baš sam primijetila da sam deset kila išla dole, nervoza i tako dalje.

Intervjuerka: A koliko ste dugo ovde?

Ispitanica: Sad će biti skoro godina dana.

Intervjuerka: Kako procjenjujete da vas drugi doživljavaju? Je li drugi uopće znaju?

Ispitanica: Neki ne znaju, neki znaju.

Intervjuerka: A kako vas percipiraju ti koji znaju, jel se promijenilo to?

Ispitanica: Ne. Bar ja mislim da ne.

Intervjuerka: Znači niste primijetili nekakve promjene u odnosu?

Ispitanica: Ne.

Intervjuerka: Kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanica: Odem otprilike do tog nevjenčanog supruga, nismo sada u nekim dobrim, mislim jesmo u kontaktu redovito, ali ne znan sad je on otišo na Rab baš danas. Ima problema

alkoholizma pa je onda to bilo... odem kod njega ili idemo na more, ili ne znam, posjećujemo djecu, u Samoboru su u udomiteljstvu.

Intervjuerka: Dobro, to je sad kako trenutno provodite vrijeme. A kako to izgleda preko zime, jel postoji neka razlika u prosječnom danu?

Ispitanica: Ne, ne.

Intervjuerka: Kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanica: U prihvatu?

Intervjuerka: Ne, s ostalima.

Ispitanica: A ne znam, kao i ranije.

Intervjuerka: A s drugim beskućnicima, kakva vam je komunikacija, jeste li zadovoljni?

Ispitanica: Relativno dobra, sa nekima da, sa nekima ne.

Intervjuerka: Dobro. Za koje probleme današnjeg društva procjenujete da su najvažniji?

Ispitanica: Općenito?

Intervjuerka: Da.

Ispitanica: Ah, ono, klasika... posao, znači financije i tako dalje. Stambeno pitanje i ne znam, to... su najveći prioriteti. I posao, ne?

Intervjuerka: Šta se tiče postojanja siromaštva i beskućništva, smatrate li da je odgovornije društvo ili pojedinac?

Ispitanica: Šta se tiče beskućništva?

Intervjuerka: Siromaštva i beskućništva.

Ispitanica: Mislim da je... tko je odgovorniji? Ne znam, mislim da je čak... pojedinac. Znači, mislim na one koji su tu. Da bi se trebali sami afirmirati, a ne doći na gotovo.

Intervjuerka: Dobro. A koji su problemi koji najviše utječu na beskućnike?

Ispitanica: Ja mislim da je to opet posao... problemi... posal... ovdje su ljudi praktički nemotivirani. Većinom. To je moj dojam, ne kažem da je istinit, ali...

Intervjuerka: Mislite da su došli nemotivirani ili postali nemotivirani kad su se našli u toj situaciji?

Ispitanica: Da, da samo postaju jer ako se desi godina tu i ništa ne činiš, za tebe ovdje imaš gotovo jelo... ne znam. To je čisto...

Intervjuerka: Znači mislite da se uljuljkaju u toj poziciji?

Ispitanica: Tako je, tako je, apsolutno.

Intervjuerka: Da. Koji su neki svakodnevni problemi koji vama osobno predstavljaju najveću prepreku u svakodnevnom životu, u funkcioniranju? S kojima se susrećete svakodnevno?

Ispitanica: Dnevni? Ne znam... stvarno to ne znam. Dnevni? Ne znam.

Intervjuerka: Kako procjenjujete načine i mogućnosti rješavanja ovoga problema?

Ispitanica: Beskućništva? Pa ja bi bila hepi kad bi našla sad neki posao i iznajmila opet neki stan i pokrenila sama sebi ponovno život u svrhu znači stambeno, materijalno osigurana, kad bi mogla uopće i djecu vratiti nazad kod sebe.

Intervjuerka: Jel procjenjujete da će u okviru današnjeg društva to biti moguće? I na koji način?

Ispitanica: S obzirom na moju životnu dob, sumnjam, ali eto postoji opet taj moj muž nevjenčani, eventualno možda mirovinu ostvari ovu vojnu pa će i to možda dat zahtjev za stambenu, za stan, pa možda se tu nešto pokrene ako već ne budem ja, ali nije ni to to, ja bi htjela da ja sama privređujem i da čak i odvojeno sama živim. To su sad neki kao moji ciljevi, a sad pitanje je koliko će to...

Intervjuerka: Recite mi jeste li zadovoljni odnosom i komunikacijom s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanica: Fabijanom? Da. Relativno da.

Intervjuerka: A ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanica: Uslugama?

Intervjuerka: Da, ovim šta se trenutno pružaju.

Ispitanica: Pa mislim da bi se i ovdje trebalo napraviti puno bolje. S tim da bi ja opet htjela šta se mene tiče da se malo to, malo bolja kontrola vodi nad higijenom svakog pojedinca za sebe.

Intervjuerka: A recite mi... rekli ste da se zapravo nadate da će ipak ovo biti samo jedna epizoda za vas. Mislite li da ste nešto naučili, mislite li da bi sad drukčije postupali?

Ispitanica: Pa mislim da se to svakome može desiti, bilo kome i da je to jednostavno jedan tok, ne, ne vjerujem da je moglo ići drukčije, moglo je ići drukčije, ali...

Intervjuerka: Znači, vi sad kad gledate unazad ne bi ništa drukčije postupali?

Ispitanica: Bi ja puno stvari izmjenjala, ali ovaj ne znam, jednostavno čovjek se nađe u toj situaciji, hito-ne htio. Ali nije ovo samo problem taj, meni je unutar djece i tako reći braka, tu su problemi. Onda je sve vodilo jedno s drugim, jedno s drugim i tako dalje.

Intervjuerka: Vama djeca znaju za ovu situaciju?

Ispitanica: Evo baš ova kćer što sam bila danas kod nje, ona će sada 17, ona to zna iako joj JA TO nisam rekla. Nego joj je to voditeljica nadzora joj rekla, a ja to pokušavam kao malo negirat, kažem da sam tu i tamo, al, a ove dvije curice manje su od 9 i četiri ipo one ne znaju. Bar ja mislim da ne znaju.

Intervjuerka: Je li kćer to dobro podnijela, jel to utjecalo nekako na vaš odnos?

Ispitanica: Nije to utjecalo, ali voljela bi s obzirom da je ono inteligentno dijete, a baš mi je danas rekla da bi voljela da sam joj ja to sama rekla iskreno nego da čuje od...

Intervjuerka: Da... a dobro, imate li vi još nešto za dodat?

Ispitanica: Ne.

Intervjuerka: Hvala vam.

Ispitanica: (blagi smijeh) Ništa.

Intervjuerka: (blagi smijeh)

Tihomir, 1. kolovoza, 2013.

Ispitanik: Jel se snima, jel snimate vi ovo?

Intervjuerka: Evo, upravo sam upalila.

Ispitanik: 23.9.1978 u Splitu.

Intervjuerka: Recite mi za početak mjesto rođenja.

Ispitanik: Split.

Intervjuerka: Koliko imate godina?

Ispitanik: 35.

Intervjuerka: Imate li djece, ženu?

Ispitanik: Neman ništa.

Intervjuerka: Gdje ste odrasli?

Ispitanik: U Splitu.

Intervjuerka: Znači cijeli život ste u Splitu?

Ispitanik: Pa sad su moji u Kaštelima nekih desetak, petnaest godina, živija san i u Kaštelima pet, pet, šest godina, onda san se odvojio od roditelja jer... jer u mojoj obitelji vlada velika patološka nesnošljivost svih članova porodice tako da san se mora odvojiti.

Intervjuerka: A koliko ste dugo u Splitu onda?

Ispitanik: U Splitu san, sad iman 35, a negdi, negdi dvadesetak godina.

Intervjuerka: Dobro. Koliko članova obitelji imate?

Ispitanik: Iman oca, majku, brata i dvi sestre.

Intervjuerka: A koju su školu oni završili?

Ispitanik: Niko od njih ništa, ovi, svi su na osnovnoj školi, samo san ja završija za pomoćnog kuvara.

Intervjuerka: Rekli ste da se niste baš dobro slagali s obitelji?

Ispitanik: Nisan, nisan. Ovi, otac je... ne bi, ne bi želio pričat o obitelji jer san s njima raskrstio i ne želim se zamarat s njima, ovi, tako da bi te molio da to preskočimo.

Intervjuerka: Dobro, nema problema. Rekli ste da ste završili za pomoćnog kuhara, jel tako?

Ispitanik: Da.

Intervjuerka: Koliko godina ste radili?

Ispitanik: A sve skupa iman godinu i 9 miseci radnog staža.

Intervjuerka: Dobro. Jeste radili u struci ili?

Ispitanik: Nisan nikako.

Intervjuerka: Koliko ste dugo nezaposleni?

Ispitanik: A radio san na crno skoro cili život, a... ne mogu van točno precizirat nezaposlenost, negdi san radia dva tri miseca pa dva tri miseca ništa pa opet dva tri miseca... ne znan, ne mogu odredit konkretno.

Intervjuerka: Dobro. Kako ste se slagali s kolegama i šefovima na radnome mjestu?

Ispitanik: Uglavnon su me izrabljivali jer su vidili da fizički mogu podniti, da fizički mogu podnit to i onda su me iskorištavali maksimalno za male novce. S obziron na moju materijalnu situaciju i još što su znali da san u „Mosta“ i da san prisiljen da radin kako ne bi bio vani na ulici stvarno su me iskorištavali da je to, to je gore nego ijedno robovlasničko društvo, do ti jedan gazda.

Intervjuerka: A koliko ste dugo u „Mostu“?

Ispitanik: U „Mostu“ san u nekoliko navrata od po nekoliko mjeseci.

Intervjuerka: Aha. A u zadnjem sad navratu, koliko ste dugo ovde?

Ispitanik: Koliko san dugo tu?

Intervjuerka: Da, otkad ste ovdje od zadnjeg puta kad ste došli?

Ispitanik: A, doša san prije desetog miseca prošle godine pa san sta na psihijatriji od desetog, od od prvog, od dvanaestog miseca pa do drugog miseca.

Intervjuerka: Aha, dobro. Znači moglo bi se reći da niste zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: Pa nije da nisan zadovoljan radnin iskustvon, družia san se i komunicira sa različitim slojevima ljudi, u biti svih tipova pa tako da san naučia neku psihološku školu kako pristupiti čovjeku, kako prepoznati dobru ili lošu osobu i slično.

Intervjuerka: Aha, dobro. Imate li nekakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: Psihičkih.

Intervjuerka: Dobro. Recite mi kako se vi sada vidite s obzirom na ovo iskustvo, kako se doživljavate?

Ispitanik: Doživljavan se dosta dobro jer s obziron da mi je, da me krivo ne shvatite, da mi je glava bila sto puta u torbi i da san pokuša tri pokušaja samoubojstva, da je to pravo bilo ako Bog plače da je sigurno zaplaka zbog mene kad mi nije tío oduzet život. Bili su to stvarno ozbiljni pokušaji samoubojstva i na svu sreću sam spašen i tako.

Intervjuerka: Znači ova situacija nije utjecala negativno, u smislu da se negativnije doživljavate nego inače?

Ispitanik: Nije nego mi je dala potvrdu da se nikad ne digne ruku na se jer je, da me Bog tío uzet uzeo bi me prvi put, vidin sebe, napisa san jednu novelu, sad pišen, pišen nešto ozbiljnije, nešto stvarno, ne bi van sad tío pričat o čemu bi pisa, ali napisa san jednu novelu i sve u svemu namjeravan pisat i tako, to je to. Dosta san u pisanju i tako.

Intervjuerka: Dobro, a kako procjenjujete da vas ostatak društva vidi?

Ispitanik: Pa to mi je nebitno jer jer... jer osobe su, ne znan, ne, ne bi tío ulazit u to, ja ako ga prihvatim kao prijatelja, prihvatim, ako ga ignoriran može se skinit gol ispid mene, ja ga uopće ne vidim i to je to.

Intervjuerka: Spomenili ste Boga, znači religiozni ste?

Ispitanik: Jesan na jedan poseban način koji van ne bi tío objašnjavat.

Intervjuerka: Aha, dobro. A mislite da vam je vjera pomogla da prebrodite ove nedaće?

Ispitanik: Zamolio bih vas da preskočite, da preskočite ta pitanja jer ima san nadnaravne doživljaje koji nisu imali veze niti s drogon niti s ičim, ima san nadnaravne događaje koji nisu imali veze s drogon ni s alkohol ni sa socijalnim statusom ni s ičim i to bi zadrža za sebe, neke slike koje ne želim nikad reć i tako.

Intervjuerka: Dobro. Kako provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanik: Pa od kave do kave, malo na more, tu i tamo nešto pojeden, popijen terapiju, malo šetan, s poznanicima se čavrljan, bacim i ovako u prolazu, bacim nekon turistu ili nekome neku dosjetku i tako. Uglavnon me svi ovde u gradu poznaju i to je to.

Intervjuerka: Dobro. Kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanik: Na koji način želite reć s ostalim članovima društva?

Intervjuerka: Znači ne sa beskućnicima nego sa...

Ispitanik: Slušajte, ne mogu ja u prolazu ljude koje vidim... ulazit im u kontakt s njima, verbalno ili na bilo koji način mogu reć „Alo“, „Oprostite“, „Izvinite“ i „Molim vas“ i to, ali za neki razgovor to je malo teže jer ljudi svi žive u svojim problemima, svi su u svom filmu i tako ovi, bitno je procijenit kojoj osobi možete prići i s kojim osobom možete porazgovarati.

Intervjuerka: Da. A kakva vam je komunikacija s drugim beskućnicima?

Ispitanik: Pa, eto, vidili ste maloprije.

Intervjuerka: Znači niste zadovoljni?

Ispitanik: Pa kako s kojim.

Intervjuerka: Za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanik: Najvažniji problem za kojeg ja mislin da je najvažniji problem po meni je to što malu djecu od prvoga razreda do petoga razreda nauče engleski, internet, sve, napune in glavu toliko znanja da dica mogu slobodno kad završe pet godina otić radit do mirovine jer to je strašno nešto da jedno dite od pet godina do, od godine kada ode u školu da u dvi, tri godine da se nakupi informacija, interneta, mobitela, engleskih jezika, stranih jezika, mislin ko će šta radit, šta će ti samo znanje ako, ako nema prakse, niko se neće okretat tradicionalnin zanatima i to sve, ja to ne kužin. To je strašno nešto da tako, ovi, da tako djeci ispiru mozak i to. To mi je najosnovniji problem i kad bi ga moga riješit, kad bi bia ministar neki, riješia bi da se škola vrati na šta je bila, na knjige i to je to, eventualno uz pomaganje interneta za neke kratke skice saznanja i tako to.

Intervjuerka: Dobro. A recite mi šta se tiče udjela društva u odgovornosti za siromaštvo i beskućništvo, smatrate li da je odgovornije društvo ili pojedinac?

Ispitanik: Gledajte, ja ću van reć otvoreno. Većina ovde ljudi je, nisu se rodili beskućnici. Ja isto polazin od sebe da san ja sam kriv šta san posta beskućnik i dosta tih ljudi su postali beskućnici, al to nije sramota jer život je takav nego jedino, jedini, jedina stvar je koja me smeta je to što ako je čovik beskućnik triba mu vratit dostojanstvo kao čovjeku i dat mu adresu.

Intervjuerka: Da. Znači mislite ipak da je pojedinac odgovorniji za samo postajanje beskućnikom, a društvo je odgovornije u smislu da mu ne daje novu mogućnost da se izvuče iz toga?

Ispitanik: Tako nekako, da.

Intervjuerka: Koji su problemi koji najviše utječu na beskućnike po vašem mišljenju, neki svakodnevni problemi ono?

Ispitanik: Rutina. Rutina, svaki dan rutina. Neko skuplja boce, neko sjedi, neko ovo, neko ono. Ljudi su takvi, ljudi su takvi ono, recimo neko će dat, doć u prolazu, dat će pet kuna beskućniku za kavu, a niko neće reć beskućniku „Aj dođi u kafić s menon popit kavu“ jer kad bi popričali s bilo kojim beskućnikom na kraju vidili bi koliko su to inteligentni ljudi, a kad bi uša beskućnik u kafić popit kavu svi bi ga gledali kao višak, kao kakav višak...

Intervjuerka: Recite mi kako procjenjujete mogućnosti i načine rješavanja ovoga problema?

Ispitanik: Pa po meni mislin, kako bi van to objasnio... za beskućnike bi bilo najbolje, dosta se toga radi, dosta se toga gradi, za beskućnike bi bilo najbolje, one koji su sposobni radit da se, da se malo da naprave nešto, da sagrađe nešto, neku kuću, neki objekt, neke sobe pa sad koliko ko može, ako neko zna bojat, neka boja, ako neko zna stavit prozor i tako malo zaposlit i da ti ljudi sami naprave svoj dom i dobiju svoju adresu i to je to jer i to bi bilo okej da bez ikakve naknade jer ionako imaju hranu i zdravstvo, sve osnovno, a ovako gledajte šta je žalosno, čovik će provest tu cili život kao beskućnik, obolit će, doć će na Hitnu pomoć, nema, nema dokumenata, nema ništa, dobit će najosnovnije neke tablete koje neće imat veze s vezom, da oprostite umrit će ka životinja, di će bit zakopan, kako će bit pokopan... mislin sad to je strašno nešto. I nema dostojanstvo! Samo dostojanstvo i adresa treba, to je jedino šta treba beskućniku.

Intervjuerka: Recite mi jeste li zadovoljni komunikacijom i odnosom s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanik: Jesam, jesam. Okej je momak.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: Je, sve oke. Sve oke.

Intervjuerka: Dobro. Spomenili ste sami da imate neku zanimljivu priču.

Ispitanik: A ne bi van, ne bi van to tja objašnjavat jer to, tu će stvarno bit svega. Tu će bit stvarno svega i sad namjeravan iznajmit stan na godinu dana, ja san u mirovini zato šta san bia na psihijatriji pet ipo godina, napravio san djelo u neuračunljivon stanju paljevini, dobia san mirovinu i onda ću to tako počet pisat pa ću vidit. Iman dosta tih vizija i jednostavnih objašnjenja, recimo da za najkompliciranije probleme ja iman jednostavna rješenja samo šta kad kažete nekome jednostavno rješenje to, to je odma nebuloza, kako, šta, onda je mozganje.

Intervjuerka: Da... Recite mi, jel imate šta dodat?

Ispitanik: Ništa, bilo mi je zadovoljstvo.

Intervjuerka: Hvala vam.

Ispitanik: Eto, popili smo kavu.

Intervjuerka: Jesmo.

Ispitanik: Vidimo se.

Buda, 7. kolovoza, 2013.

Intervjuerka: Za početak recite mi gdje ste se rodili.

Ispitanik: U Splitu.

Intervjuerka: Koliko imate godina?

Ispitanik: 62.

Intervjuerka: Imate ženu, djecu?

Ispitanik: Ne, sad ništa.

Intervjuerka: Gdje ste odrasli?

Ispitanik: U Splitu.

Intervjuerka: Znači cili život ste u Splitu?

Ispitanik: Tu i tamo na Brač, radi bolnice u Ljubljani, ako ti je to bitno...

Intervjuerka: Nije. Recite mi broj članova obitelji i njihova naobrazba.

Ispitanik: Moje obitelji?

Intervjuerka: Vaše.

Ispitanik: Iman dva brata.

Intervjuerka: Jeste s njima odrasli, s roditeljima?

Ispitanik: Jesan.

Intervjuerka: Koju su školu oni završili?

Ispitanik: Jedan je završio kemiju, a ovi je završio tehničku.

Intervjuerka: A roditelji?

Ispitanik: Ti Boga... Mater je bila domaćica, ona nikad nije radila. A otac je ima neki fakultet vamo-tamo, neman pojma koji. Ja nisan s njen bia u dobre. Al znan da je ima neki fakultet, bia je obrazovan... dovoljno.

Intervjuerka: A recite mi kako procjenjujete odnose unutar obitelji? Jeste se dobro slagali s roditeljima, s braćom?

Ispitanik: Ah, a ono... već si skužila da sa ocen nisan bia baš najbolji. To smo bili iste naravi i onda smo se sukobljavali. To je bilo ono strogo patrijarhalno, šta bi on reka to je moralo bit tako, a to kod mene nije palilo i onda smo se uvijek sukobljavali.

Intervjuerka: A s majkom i braćom?

Ispitanik: A mater je bila stvarno ono dobra žena, svetica, jučer joj je bia rođendan, pokojna... Kad joj je rođendan na Gospu, ne može bit loša! Pa ja uvijek govorin da san ja Gospin sin. Jesan falia šta, nisan jel tako?

Intervjuerka: (blagi smijeh) A s braćom? Jeste se slagali, jel se slažete?

Ispitanik: A ono sad... Donekle, donekle. S ovin jednin najstarijin nisan jer ovo, ovo šta se desilo, svačas... posli smrti roditelja je bilo ostavinske rasprave vamo-tamo, dam, dam, dam, i onda san ja na račun jednog brata da mu učinim uslugu iša u prodaju stana uz obećanje... ne mogu ga krivit, jednon napraviš grešku šta se tiče stana u životu i to je gotovo, svačas? Ja san sad s njim, ono, amo reć da se još uvijek nešto nadan, i vamo-tamo iako je to već na tankin nogama. A s ovin najstarijin nisan, osta san na ulici sa fibron 40, ja ga molim da me primi, on, da prostiš, neću bit šporak na ovo, al možeš ti to i iskidat ono, ka je* i se ono ka. U tom stilu ono. Svačas? Šta ću ja sad s njim više pričat. Sad gledan od sebe, ja bi crnog Cigana primio bolesnog, toliko ukratko.

Intervjuerka: A recite mi koju ste školu vi završili?

Ispitanik: Tehničku.

Intervjuerka: Koliko godina radnog staža imate?

Ispitanik: 20 godina i par miseci.

Intervjuerka: Jeste radili u struci uglavnom ili?

Ispitanik: Ne.

Intervjuerka: Dobro. Koliko ste dugo nezaposleni?

Ispitanik: Od devedeset osme.

Intervjuerka: Kako ste se slagali s kolegama i šefovima?

Ispitanik: A onako, korektno.

Intervjuerka: Jeste li zadovoljni dosadašnjim radnim iskustvom?

Ispitanik: Jesam i nisam, šta se tiče, šta se ticalo financija to je bilo dobro, a sad... ovo drugo baš kad ne radiš u svojoj branši neki posa onda to nije to. Prihvaćaš jednostavno šta se u tom momentu našlo, takva ponuda i... to je to.

Intervjuerka: Imate li nekakvih zdravstvenih problema?

Ispitanik: Za sad nemam. Al sam ima prije ono, kad sam osta na ulici. Ima sam tri upale pluća, ta jedna na ulici, jednu san ima ovde, ono... ne znan ko me čuva.

Intervjuerka: A kad se to sve skupa dogodilo, kad ste završili na ulici?

Ispitanik: A to je bilo, kad san doša, 2003., 3. misec.

Intervjuerka: Recite mi, nakon čitavog ovog iskustva kako je to sve skupa utjecalo na vašu percepciju vas? Kako se doživljavate?

Ispitanik: Cili život iman neke ono traume i nedogovštine i sve mi se skupilo na glavu ono od nekih stvari sa ženom budućom koju sam izgubia i dite nerođeno i bla bla bla i to sve, svaćaš ono, to preboliš ono i jednostavno ideš dalje, volja za životom te vuče. A ovo, šta, jasno, uvijek se moraš pronać negdi, svaćaš... Snalaženje ovako, onako, preživljavanje ono. Ne mogu reć da mi je ono, znaš, ali ono, solidno mi je.

Intervjuerka: Kako procjenjujete da vas drugi doživljavaju sada?

Ispitanik: A... Ne znam. Ne znam, slušaj, držim se onog mota: „Ne radi drugome šta ne želiš da drugi tebi radi.“ To je ono, želim pomoć svakome ako mogu. Uvik ću podilit ono, šta se reče, zadnjih 20 kuna, 10 tebi, 10 meni i ako stvarno treba, ako je to potreba za čovika.

Intervjuerka: Al konkretno na primjer poznanici koje ste imali ranije, kako vas oni sada doživljavaju?

Ispitanik: Slušaj, šta ja znan ono. Kad se nađeš u takvoj situaciji ono sve se i poženilo i vamo-tamo i jednostavno izgubiš kontakt sa tim ljudima po koji, javimo se, čujemo se, ovako, onako, a ja san ti većinon onako kako se krećeš u društvu onda san većinon sa ovin mlađin naraštajima, mislin, tako fleksibilan san, svaćaš?

Intervjuerka: A oni znaju da ste u prihvatu?

Ispitanik: Znanju svi, kako ne? Pa, najprije su mi oni kad bi mi bilo najgore i momci ovi šta ih ja znan tamo di se krećen pomagali i STVARNO pomagali.

Intervjuerka: A kako inače provodite vrijeme van prihvatilišta?

Ispitanik: A slušaj... Ja jednostavno san ode u kladionici i to je meni izvor prihoda, svaćaš? Jednostavno kockan. Ali ja ne kockan za... kockan šta mi se kocka. Ne govorin da to nije adrenalin koji me vuče ali, ali ja to doživljavan na drugi način. Jednostavno preživljavan. Ja ne igran za dobit miljone, ja igran za dobit možda 50, 100 kuna koje će meni bit dovoljne za dan ili dva i sebi za cigare i za pojest i to. Ako nešto dalje ono uleti onda si miran već 5, 6 dana.

Intervjuerka: A kakva vam je komunikacija s ostalim članovima društva?

Ispitanik: Misliš ovde ili?

Intervjuerka: Van prihvata.

Ispitanik: To je sve normalno.

Intervjuerka: Postoji znači nekakav kontakt s ljudima vani?

Ispitanik: Fala Bogu.

Intervjuerka: A komunikacija s drugim beskućnicima? Jeste li s njom zadovoljni?

Ispitanik: A slušaj, šta bi ti reka... ljudi su stvarno okej, to je stvarno okej, a ja, jednostavno da me krivo ne svatiš, ne mogu se s nekim odavde konkretno družiti, svačas, jer ja imam svoje pozicije ovde živim cili život, imam svoje prijatelje, svoje poznanike i jednostavno kako će oni gledati na to, mislin, mene ne zanima, ali ja jednostavno živim od njih i ja se krećem u društvu s njima. Jel me svačas, svaka čast, ja im se javim i sve živo, al...

Intervjuerka: Da... Za koje probleme današnjeg društva procjenjujete da su najvažniji?

Ispitanik: A... a najveći problem je katastrofa ove Hrvatske mislin. To je, po meni je to jedna od najvećih kataklizma hrvatskog naroda. Da svoj svoje opljačka. Ovo je jednostavno pljačkanje, ništa više. Ljudi su na rubu egzistencije, kopaju po škovacama, ubijeni totalno ono. Perspektiva nula.

Intervjuerka: Da... A šta se tiče problema siromaštva i beskućništva, smatrate li da je odgovornije društvo ili pojedinac?

Ispitanik: A ne znam. To je... ha. Slušaj, vjerojatno, vjerojatno je društvo. A opet i pojedinac koji, svačas, mora učiniti sve da to društvo svati ko, šta i kako. Svačas, u kakvoj su poziciji ti ljudi, šta su na ulici i šta su se skrasili na ovom jednom mjestu... Šta ja znam, to je nekako usko vezano. Ako su ovi ljudi stvarno ono, nadnaravne snage koriste da priskrbe za nas nešto ovde i ono...

Intervjuerka: A recite mi koji su problemi koji najviše utječu na beskućnike?

Ispitanik: A slušaj... Slušaj sve je, to su životne teške priče ono, crni humor. Ljudima se dešava sve u životu, neko ima sve, a priko noći ostane bez ičega. Pazi, teško je to, stvarno treba imati jaku psihu da, da čovik to preboli i da se vrati u neku kolotečinu, neki ritam života.

Intervjuerka: A koji su konkretno svakodnevni problemi s kojima se vi susrećete... koji vas najviše frustriraju amo reć?

Ispitanik: A ne znam, mislim... kod mene gledajući, meni je jedini problem šta ne mogu odspavati koliko oću i svačas? Jednostavno san mi je potreban da može ovo funkcionirati, bez toga nema ništa, tako san se i tempira u životu. Ako ne odspavan, znači da mi ovo ne radi, onda san gotov. Ne funkcioniran.

Intervjuerka: Kako procjenjujete načine i mogućnosti rješavanja ovoga problema?

Ispitanik: A slušaj, s obzirom na ono prije šta san reka, situacija je jako, jako, jako teška. To je ono, po meni, jako, jako bezizlazna situacija.

Intervjuerka: A jeste li zadovoljni komunikacijom i odnosom s voditeljem prihvatilišta?

Ispitanik: Da.

Intervjuerka: A ponuđenim uslugama prihvatilišta?

Ispitanik: Da, sad ovo stvarno je ono... ne mogu sad govorit o smještaju i ovo-ono, ipak je to amo reć odrtina ode, a to je sramota ovih i ovih iza nas ovde šta žive troje u velebnoj zgradi, a nas ode je nabilo dvadesetak unutra jer jebiga, ovo je starina i može ti svaki čas past nešto na glavu.

Intervjuerka: Recite mi, mislite li, nadate li se, ne znam koju bi riječ upotrijebila, da ćete izać iz ove situacije ili ste se nekako pomirili?

Ispitanik: A ja se nadam, svaćaš? Slušaj, iman ja i neke svoje, ono, svoja dugovanja koji mi duguju pa to država ne rješava ništa već 10 godina, žalosno, žalosno jednostavno, izgleda da smo došli ono nastala izlika: „Kadija te tuži, kadija te sudi“. Da ne moš jednostavno vratit svoje novce ono, što si uložia i što je čista prevara, mogu jednostavno riješit to ono uzet pištolj i upucat ga, a šta san riješia, ništa. Sebe ću dovest u zatvor, a guba će ić tamo di mu je misto. Iako bi to i tribalo učinit, svaćaš? Možda čak i učinin, kad mi dosadi sve.

Intervjuerka: Da. A recite mi, mislite li da ste nešto naučili iz svega ovoga, jel bi neke stvari promijenili ili... kad gledate unazad?

Ispitanik: U svom životu? A slušajte... normalno, meni osnovna stvar koju san napravia, šta ja znan, ja kad se vraćan na to ovo šta san napravia u životu, učinia uslugu bratu to su bile neke stvari koje da ne pričan o tome, svaćaš... moga san ić u prodaju stana ono da amo reć pomognen njemu, da ne kažen spas. Svaćaš? Takva je situacija, ovo je sve varanje na sve strane, ne možeš opstat u poslu, ne funkcioniraš jer, jebiga, sve ono znaš, trči, laži priče i tamo, da prostiš, ko koga zajebe. Šta ćemo, ovi je bia malo naivan pa družia se s nekim ljudima koji baš nisu kvalitetnoga mozga nego jednostavno varalice. Al da ti kažen, opet bi to učinia, svaćaš? Takva mi je narav, svaćaš? Bez obzira, ne gledan sebe, opet ću pomoć drugome.

Intervjuerka: Recite mi, imate li vi nešto za dodat?

Ispitanik: Ha, a šta ću dodavat...

Intervjuerka: Ne znam, ako imate bilo šta, recite.

Ispitanik: A šta ću govorit. Nama je više to ovde suvisla stvar, nekome poručit nešto (blagi smijeh) i zazivat jer jednostavno ovi je narod ovde u Hrvatskoj totalno ubijen. Ja iman godina ono, svaćaš, i oću i ja živit, fala Bogu, svaćaš, da proveden bar ono 5, 6, 7, 8, da ne kažen 10 godina. Svaćaš? Ali ja jednostavno žalin ovu mladost šta su im pripremili i šta su od njih napravili. To je katastrofa. Ne vidin za njih uopće perspektive. Ako ovo ovako nastavi...

Intervjuerka: Dobro, hvala vam na vremenu.

Ispitanik: I to je to?

Intervjuerka: Je.

Ispitanik: Samo to?

Intervjuerka: A ništa, ako vi želite, kažem vam možete nešto dodat slobodno.

Ispitanik: Ne, ne, ne.

Intervjuerka: Vrlo je jednostavan intervju, ali ako vi imate nešto svoje za dodat...

Ispitanik: Dobro, ako je tebe to zadovoljilo, ako je to dovoljno, onda je i mene to zadovoljilo.

Intervjuerka: To su neke osnovne smjernice, mi naravno možemo izaći izvan toga i vi možete dodati šta god oćete.

Ispitanik: Drugi put, možda kad budeš u malo jaćim vodama pa možemo i o nekim drugim stvarima prićati.

Intervjuerka: Dobro.

Ispitanik: Ako imaš hrabrosti.

Intervjuerka: Može. Vidit ćemo. (blagi smijeh) Hvala vam.

Ispitanik: Ništa.

SAŽETAK

U ovom radu prikazani su rezultati istraživanja provedenog u suradnji s udrugom MoSt čiji djelokrug aktivnosti uvelike obuhvaća široku paletu skrbi i brige za beskućnike. Istraživani problem bio je socio-ekonomski kontekst položaja beskućnika u Splitu, a istraživački ciljevi obuhvatili su ispitivanje percepcije beskućnika o udjelu odgovornosti društva za siromaštvo, ispitivanje kvalitete života ispitanika prije beskućništva, ispitivanje razloga koji su doveli do procesa osiromašivanja i beskućništva kao i ispitivanje utjecaja beskućništva na socijalne potrebe ispitanika. U istraživanju je sudjelovalo 11 ispitanika koji su u trenutku istraživanja bili u statusu beskućnika, a podaci su prikupljeni metodom polustrukturiranog intervjua. Istraživanje je provedeno tijekom srpnja i kolovoza 2013. godine. Istraživanje je počelo od 5 hipoteza od kojih su se 3 pokazale kao ispravne, jedna je odbačena, dok je jedna hipoteza djelomično prihvaćena, tj. djelomično odbačena. Hipoteze su se većinom ticale razloga beskućništva, ali i utjecajem samoga beskućništva na socijalne potrebe, stavove i percepciju budućnosti ispitanika. S obzirom na kompleksnost fenomena beskućništva, ukupan zaključak bio bi kako ovo područje zahtijeva daljnje istraživanje kao i konzistentan i sustavan rad na ovoj problematici.

Ključne riječi

Siromaštvo, beskućništvo, udruga MoSt

SUMMARY

This paper presents results of a study conducted in cooperation with MoSt association whose scope of activity largely covers a wide range of care for the homeless. Investigated problem was the socio-economic context of the position of the homeless people in Split, and research objectives included the testing of the perception of homeless people on the share of responsibility of society to poverty, testing the quality of life of respondents before homelessness, questioning the reasons that led to the process of impoverishment and homelessness as well as the examination of the impact of homelessness the social needs of patients. The study included 11 people who, at the time of the survey, were homeless, and data were collected by the method of semi-structured interviews. The research was conducted during July and August 2013. The study was based on the 5 hypothesis of which 3 were proven correct, one was dismissed and one is partially accepted and partially dismissed. Hypotheses were mostly concerned with the reasons of homelessness, as well as the influence of homelessness itself to social needs, attitudes and perceptions of future. Given the complexity of the phenomenon of homelessness, the overall conclusion would be that this area requires further study as well as a consistent and systematic work on this issue.

Key words

Homelessness, poverty, MoSt association

BILJEŠKA O AUTORICI

KATARINA KRUŽIČEVIĆ, rođena je 1990. godine u Splitu gdje završava osnovnu školu „Bol“ i V. gimnaziju „Vladimir Nazor“.

Od 2009. godine redovna je studentica Filozofskog fakulteta u Splitu na Odsjeku za sociologiju (istraživački smjer) gdje uspješno privodi kraju drugu godinu diplomskoga studija. Već pet godina volontira u udruzi mladih „Prijatelj“, Info zoni, kao i pri Nastavnom zavodu za javno zdravstvo SDŽ.

e-mail: katkru1@ffst.hr